

UREDNIŠTVO IN UPRAVA:
LJUBLJANA,
KNAPLJEVA ULICA ŠTEV. 5
TELEFON 31.22 do 31.26

ROKOPISI SE NE VRAČAJO

IZHAJA VSAK DAN RAZEN
PONEDELJKA

SLOVENSKI POROČEVALEC

INTEGRATNI ODDELEK
LJUBLJANA,
SELENBURGOVA ULICA ŠT. 3
TELEFON 38-32, 38-33
POST. ČEKOVNI RACUN
V LJUBLJANI ŠT. 11.739
OGLASI PO CENIKU
MESEČNA NAROČNINA
40 DIN

Zmagali sta zavednost in enotnost ljudstva

Vsi jugoslovanski narodi se ve-
sele veličastne in odlične zmage,
ki so jo dosegli združeni v Ljud-
ski fronti pri volitvah 11. novem-
bra. Upravičeno je naše veselje,
kajti ta zmaga je tako prepričljiva,
da si večje skoraj ne bi mogli
želeli. Tudi v bivši Jugoslaviji so
se po vsakih volitvah proslavljale
volivne zmage, toda naša zmaga in
volivne zmage tedaj so kakor noč
in dan. Tedaj so volivne zmage po-
menjale zmago ene ali druge stranke,
ki nobena ni bila za ljudstvo,
da načina volitev niti ne upoštevamo;
današnja zmaga pa je zmaga
ljudstva, ljudske večine nad izda-
jalsko, reakcionarno, protiljudsko
in protinarodno peščico, zmaga, do-
bljena na najčistnejši in najdemo-
kratičnejši način.

Kolo se je zasukalo za stoose-
deset stopinj, toda zasukali sta ga
zavednost in enotnost našega ljud-
stva, skovani v narodno osvobodil-
ni borbi in še utrjeni in poglobljeni
v času svobode in obnove po osvo-
boditvi. Naše ljudstvo to pot ni šlo
na volišče prisiljeno, tudi ni šlo na
volišče pod vtisom kakršnihkoli
bleščečih obljub o mostovih, ce-
stah, vodovodih, ki naj bi se po vo-
litvah zgradili; šlo je na volišče
popolnoma svobodno in v zavesti,
da odloča o našem velikem, da prvič
v zgodovini odloča s svojimi
glasovi o lastni usodi, da potrjuje
to, za kar se je štiri leta borilo, da
potrjuje svobodno in pravično živ-
ljenje v demokratični državi, katero
bo treba še z lastnimi žrtvami in
napori dograditi in utrditi. Kakor
se je sleherni državljan, ki je 11.
novembra častno izpolnil svojo dolž-
nost, zavedal zgodovinske pomemb-
nosti svojega dejanja, tako se je
sleherni tudi zavedal, da se tudi
po teh volitvah še ne bosta po do-
movini cedila mleko in med. Jasno
je bilo vsakomur, da bo še treba
stisniti zobe, pritegniti pas in plju-
niti v roke, če bomo hoteli življe-
nje vsaj za silo urediti, toda v vsa-
komur je bila tudi zavest, da bo-
mo kos vsem nalogam.

Sovražniki so hoteli naše ljud-
stvo odvrti od volitev tudi na ta
način, da so prikazovali vse današ-
nje gospodarske težave in težave
na drugih področjih, ki so posledice
vojne, kot krivdo narodne obla-
sti, krivdo nove države in njenih
organov. Toda kljub temu, da je to
eno izmed najbolj občutljivih in
najbolj perečih vprašanj za naše
ljudstvo, našim sovražnikom tudi ta
njihov manevar ni uspel. Tudi naš
preprosti državljan, naš kmetijski
človek, na katerega je reakcija po-
lagala vse svoje upe, je dozorel
v teh poslednjih letih borbe in mu te
limanice reakcije niso več škodile.

Praznik dela in italijansko- slovenskega bratstva v Gorici

V nedejo je bil v Gorici veličasten
festival dela. Množice slovenskega
in italijanskega ljudstva goriske dežele
so napolnile ulice Gorice že v zgo-
dnih jutranjih urah. Ulice so bile
okrašene s slovenskimi in italijan-
skimi zastavami z rdečo zvezdo, v
tlozibah so bile slike maršala Tita,
generalisima Stalina in voditelja ita-
lijanskega proletariata Togliattija.
Veliki napis na izrazili težnjo in
voljo priključiti se k novi Jugosla-
viji. Poudarjali so eno največjih pri-
dobitev narodno osvobodilne borbe
— slovensko - italijansko bratstvo.

Na trgu Katerine so se začeli zbi-
rati in razporejati v sprevid okraše-
ni simbolični vozovi in množice ljud-
stva, ki so jih spremljale. Velicistični
sprevid se je pomenikal proti korzu,
po ulici Carducci, po Travniku, skozi
Raštel, po trgu Cavour, skozi uli-
co Mazzini ter ostale glavne ulice
mesta mimo glavnega kolodvora in
se zopet vračale do Travnika. Tisoč-
glava množica je držala špalir od
samega zbirališča in burno pozdrav-
ljala mimoidoče manifestante, ki so
prepevali bojeve in narodne pesmi,
medtem, ko so godbe igrale koračni-
ce. Skozi ulice se je vila množica s
tisoči slovenskih in italijanskih za-
stav. Na čelu so bile zavezniške, so-
vjetske, jugoslovanske in italijanske
zastave. Za njimi so koračili borci
— osvoboditelji Gorice, garibaldinci
in slovenski partizani. Takoj za njimi
so bili tovariši, ki so se pred ted-
nom vrtni iz ujetništva v Franciji.
Sprevid so zaključili simbolični vo-
zovi dela. Na čelu se je pomenikal av-
tomobil z napisom v slovensčini in
italijansčini: Poglejte nas in seštejte
nas!

Mnogo pozornosti je zbujała me-
ljudstvom prva slovenska šola v Go-
rici po 25 letih suženjstva. Na vozu
je bil ves razred z učenci in učitel-
ji, ki so med manifestacijo pre-
birali slovenske knjige.

Tudi zanj je bila šola, ki jo je do-
živel pod okupatorji in njihovimi
hlapi, težka pa dragocena izkuš-
nja, ki mu je pripomogla do tega,
da je pravilno in trezno, z lastno
glavo začel presojsati položaj in nje-
gove vzroke. Zato je tudi on šel na
volišče in je volil Ljudsko fronto.

In prav v tej jasni zavesti, s ka-
tero so naše ljudske množice sto-
pale na volišče, v jasni zavesti o
tem, kar delam in odločam, o posledicah
tega mojega dejanja, prav v tej
zavesti je prava veličina zmage
Ljudske fronte. Ta zavest je bila
poudarjena tudi pri vseh zunanjih
manifestacijah, v ljudskem veselju,
ki je prišlo do izraza ob volitvah.

Prav pri teh volitvah pa se je tu-
di pokazala in v polnosti prišla do
izraza ena najdragocenejših pridobitev
našega osvobodilnega boja —
enotnost našega ljudstva. Docim se
je pri vsakih volitvah v bivši Ju-
goslaviji pokazala vsa žalostna de-
diščina slovenskega naroda — hla-
pca, prav posebej še njegova stran-
karska razcepljenost, so bile te vo-
litve naravnost zgled narodne eno-
tosti, ki bi jo težko našli še pri ka-
terem drugem narodu. Zaman so
se trudili sovražniki ljudstva, da bi
uspeli s svojimi satanskimi naka-
nami in porušili enotnost skovano
v krvi in žrtvah. Zaman so bili njihovi
pozivi, da ljudstvo ne bi šlo na vo-
litve, zaman vse njihove grožnje in
strašila zaman zahrbito delo ne-
katerih protinarodnih duhovnikov.
Naše ljudstvo je šlo ponosno in
enotno mimo vsega tega na volišče
in je izreklo svojo voljo: Potrdilo
je Ljudsko fronto in obsodilo re-
akcijo. Prav tako kakor so se v
osvobodilni borbi ramo ob ramo bo-
rili Slovenci vseh nazorov in stav-
ov, kakor so se borili komunisti in
katoličani, kakor so se borili delavci
in kmetje ter izobraženci, prav
tako so šli tudi sedaj enotni na vo-
lišče, da skupaj potrdijo to, kar
so si skupaj priborili.

Tudi v tistem našem predehu ob
severnovzhodni meji, kjer je reak-
cija še delno uspevala in preprečevala
enotnost ljudstva, je bil ta njen
poslednji uspeh nedvomno tudi njen
konec. Kajti ta poslednja njena pre-
vara bo zbudila tudi ta del še ne-
prebujenega ljudstva, da bo reak-
ciji enkrat za vselej pokazalo hrbet
in se bo tudi ono vključilo v zma-
govite vrste Osvobodilne fronte.

Prav zavednost in enotnost naše-
ga ljudstva, ki sta se na tako sija-
jen način pokazali pri volitvah, sta
najodličnejše potrdilo Osvobodilne
fronte, potrdilo vsega njenega do-
sedanjega dela, obenem pa zagoto-
vilo, da bo zmagovala tudi v bodo-
če, če bo znala ohraniti te dragocene
pridobitve v našem ljudstvu.

Volitve so pokazale, da imajo narodi Jugosla- vije določeno pot, izdelano v 4-letnem boju

Izjava maršala Tita češkoslovaškim novinarjem

Beograd, 21. nov. Maršal Ju-
oslavije Josip Broz-Tito je sprejel
skupino češkoslovaških novinarjev,
ki so pred nekaj dnevi dopotovali v
našo deželo. Sprejemu sta prisostvo-
vala pomočnik ministra za informa-
cije Veljko Korač in svetnik češko-
slovaškega poslaništva v Beogradu
g. Julo Horvat. Med razgovorom, ki
je trajal eno uro in pol, je maršal
Tito dal zastopnikom češkoslovaške-
ga tiska izjave in odgovore na
vprašanja o raznih aktualnih politi-
čnih in drugih problemih naše dežele.

Prvo vprašanje, ki je bilo stav-
ljeno maršalu, se je nanašalo na
pomen volitev.

Maršal Tito je odgovoril: »Mislim,
da so te volitve najboljši odgovor
vsem, ki so govorili o terorju in o
nezadostnih svobodah. Samim izdo-
m volitev dajem velik pomen.
Najvažnejša točka je v tem, da se
je pokazalo, da narodi Jugoslavije
ne samo niso dovolili, da se oslabi
njihova enotnost, temveč so se še
bolj utrdili, in to ravno s ciljem, da
prebrodijo vse težkoče, da gre-
do preko vseh malenkostnih stvari in
da pred seboj vidijo samo eno, kar
je bistveno za boljši jutrišnji dan.
V razliko od dosedanjih volitev smo
šli na volitve brez raznih obljub,
da bomo dali to ali ono in smo go-
vorili samo o tem, kakšne težke
probleme je potrebno rešiti, o tem,
kaj je treba storiti. Ljudstvo se je
pokazalo popolnoma enotno pri-
pravljenost, da se bori z vsemi težko-
čami in da pri tem realno gleda na
stvari in ne čaka pomoči od zunaj.
Te volitve imajo ravno tako velik
pomen tudi za politično učvrstitev
v državi, ker so z izidi volitev od-
vzete vse možnosti onim, ki so mi-
slili, da v Jugoslaviji obstoji neop-
redeljenost, ki so mislili, da ni
jasno, po kateri poti hoče ljudstvo
iti, ki so mislili, da bodo iz tega
za sebe napravili gotovo korist. Vo-
litve so končno pokazale, da gre
ljudstvo po določeni poti in da pri
nas ni kolebanja. Z zunanje politič-
nega stališča imajo te volitve danes
ogromen pomen, ker se je v ino-
zemstvu pokazalo, kam gre in kaj
hoče Jugoslavija. Pred volitvami se
je verjelo radi neinformiranosti, da
hoče ena skupina ljudi vsiliti svojo
voljo in svoj program. Medtem pa
so volitve pokazale, da imajo narodi
Jugoslavije svojo določeno pot, ki
je izdelana v 4-letnem boju in da ne
mislijo kreniti s te poti brez ozira
na vse težkoče.«

Kako rešuje Jugoslavija vprašanje
gospodarske obnove dežele in kakš-
no vlogo igrata pri tem nacionaliza-
cija industrijskih podjetij in agrar-
na reforma?

Odgovor: Jugoslavija je v povojni
dobi dala tipičen primer samopomoči
pri obnovi ne glede na pomankanje
vseh gmotnih sredstev. Mobilizirali
smo do skrajnosti vse ljudske
sile, tako da se ogromna večina ljud-
stva udeležuje pri izgradnji cest, mo-
stov, tovarnih itd. Razvilo se je sploš-
no navdušenje in ustvarjalni razmah.
Ne bomo dopustili, da sedaj oslabi,
temveč ga bomo še povečali. Ljud-
stvo je razumelo, da mora samo iz-
delati, kar je potrebno, ne da bi ča-
kala samo na pomoč od zunaj ter
smo v glavnem doseženi uspehe
dosedaj iz svojih lastnih sredstev.
Pomoč zaveznikov je prišla do izra-
za pri prehrani, pomoč pri obnovi
pa bi šele prišla do izraza. Mnogo
nam je pomagala Sovjetska zveza,
sedaj pa že prihaja tudi pomoč za

Na vprašanje, v čem so značilne
črte jugoslovanske demokracije, je
maršal odgovoril:

»Značilne črte naše demokracije
se odražajo posebno v tem, ker v
Jugoslaviji demokracija ni samo
formalna demokracija, ki temelji na
besedilih zakonov o svobodi zboro-
vanj in govora, udruževanja in iz-
dajanja listov itd. Pri nas to ni
prvenstvenega značaja. Naša de-
mokracija izvira iz drugih temeljev,
v prvi vrsti iz enakopravnosti na-
rodov Jugoslavije, federacije, nade-
lje pa iz socialnih reform, ki smo
jih podvzeli. V novi Jugoslaviji ima
delovno ljudstvo vse socialne pra-
vice, ki niso ustvarjene šele z za-
kon, temveč so dosežene pred iz-
dajanjem zakonov. Naša demokracija
je socialna, ker demokracija brez
globokih socialnih reform ni demo-
kracija. Naša demokracija je zelo
široka. Pri volitvah je dobilo nad 5
milijonov oseb pravico glasovanja,
katere v stari Jugoslaviji niso ime-
li. Pravico glasovanja so dobile tudi
žene in mladina od 18. leta dalje,
na tudi mlajši, ki so se borili. To
pomeni pravičnost za vsakega po-
sameznika. To bi bili v glavnem
elementi, iz katerih sestoji naša de-
mokracija. Razume se, da temelji
na tem, da ima ljudstvo svojo ob-
last v svojih rokah, da ljudstvo sa-
mo vodi upravo v odborih in da se
ne vodi uprava po okrajnih načelnikih.
Narodni odbori so temelj naše
nove demokracije.«

Kako rešuje Jugoslavija vprašanje
gospodarske obnove dežele in kakš-
no vlogo igrata pri tem nacionaliza-
cija industrijskih podjetij in agrar-
na reforma?

Odgovor: Jugoslavija je v povojni
dobi dala tipičen primer samopomoči
pri obnovi ne glede na pomankanje
vseh gmotnih sredstev. Mobilizirali
smo do skrajnosti vse ljudske
sile, tako da se ogromna večina ljud-
stva udeležuje pri izgradnji cest, mo-
stov, tovarnih itd. Razvilo se je sploš-
no navdušenje in ustvarjalni razmah.
Ne bomo dopustili, da sedaj oslabi,
temveč ga bomo še povečali. Ljud-
stvo je razumelo, da mora samo iz-
delati, kar je potrebno, ne da bi ča-
kala samo na pomoč od zunaj ter
smo v glavnem doseženi uspehe
dosedaj iz svojih lastnih sredstev.
Pomoč zaveznikov je prišla do izra-
za pri prehrani, pomoč pri obnovi
pa bi šele prišla do izraza. Mnogo
nam je pomagala Sovjetska zveza,
sedaj pa že prihaja tudi pomoč za

Mariborski železničarji kličejo na tekmovanje

Te dni so Mariborski železničarji
iz delavnice, kurilnice, postaje
Maribor, Maribor-Studenca, Tezno
in progovne sekcije pozvali svoje
tovariše posameznih edinic glavnih
železniških krizišč D. F. Jugoslavije
na enomesečno tekmo-
vanje v mesecu decembru. To
naj bo tekmovanje v proizvodnji
in rednosti prometa, v popravilu in
izgradnji prog, progovnih objektov
in drugega.

S tem tekmovanjem bodo Titovi
železničarji še več doprinesli k iz-
boljšanju našega prometa, za ka-
tere ga so vložili mnogo truda, z željo,
da čim več pripomorejo k ob-
novi Titove Jugoslavije, ki na po-

drožju obnove že prednjači drugim,
v vojni manj prizadetim državam.
Železničarji Maribora, Ljubljane,
Zagreba, Beograda, Skoplja,
Novoga Sada, Niša, Subotice, Sa-
rajeva, Broda in drugih železniških
središč bodo vložili maksimum mo-
či v decembru, v normalnih pri-
likah najtežjem mesecu za železni-
ški promet, da v kljub porušeni
delavnici, nedovoljno opremljeni
z orodjem in materialom, vkljub
slabim progam in drugim
težkočam, povečajo proizvodnjo in
vzdržijo redni promet ter pomagajo
svojim jugoslovanskim narodom, da
bi jim bila hrana, obleka in druge
potrebščine pravočasno dostavljene.

bratsko roko italijanskemu narodu,
so nas mnogi naši rojaki obdoližili,
da smo prodali Slovensko Primorje,
mi pa smo s tem skovali slovensko-
italijansko bratstvo, ki je pogoj mirne
ga življenja v naši deželi. S tem
bojem smo si priborili demokratične
pravice. Danes gre za to, da te pra-
vice uveljavimo v svetu. V svetu
imamo več zaveznikov kakor sovra-
znikov. Glavni zaveznik je naša prava.
Mi ne zahtevamo drugega za
naše žrtve kakor to, da sami odlo-
čamo o svoji usodi. Vem, da prihaja
med vas ljudje, ki pravijo, da so
za Jugoslavijo, a ne za Jugoslavijo
maršala Tita. Tem bedakom lahko
čestitate k njihovi neumnosti. Po za-
slugi maršala Tita je Jugoslavija da-
nes svobodna. Tistim, ki danes gove-
re drugače, lahko mirne duše rečemo,
da so narodni izdajalci. Kakor smo
služili svoji domovini z orožjem, ta-
ko ji bomo služili danes pri obnovi s
svojimi rokami. To je dolžnost nas
vseh. Pokazati moramo demokrati-
čnemu svetu, da imamo voljo do dela

in da si hočemo sami kovati svojo
usodo. Kakor v borbi tako bomo tudi
v Titovi Jugoslaviji podpirali napre-
dek vsega sveta. Pozdravljam vas z
našim bojnim gestom: Smrt fašizmu
— svobodo narodu!

Tov. Laurenti je pozdravil množico
v imenu Slovensko-italijanske antifa-
šistične zveze.
Končno se je spregovoril tov. Ga-
sperini, član Pokrajinskega odbora
Enotnih sindikatov za Slovensko
Primorje, ki je dejal med drugim, da
je zaman zapirati okna in oči, de-
jstvo je, da so se danes Slovenci s
hrbom in Italijani s Furlanske nižine
združili, da izrazijo svoje veselje in
pokažejo bratstvo, ki se je skovalo
v dolgoletni borbi. Nadalje je dejal,
da po tem veličastnem festivalu ni
nobene dvoma, da so govorice, ki
jih širijo po Italiji o slabih odnosih
med slovenskim in italijanskim na-
rodom v naši pokrajini bajke. Ta
manifestacija je dokaz, da Italijani
iz Furlanije in Slovenci živijo na tem
ozemlju v sožitju in bratstvu.

obnovo od UNRRA-e. Kar se tiče
zapuščene in zaplenjene imovine,
zahteva ta dobro upravo in delo, za
katero smo mobilizirali ljudstvo iz
vseh krajev. Agrarna reforma v se-
danji fazi ne bo prinesla državi po-
sebnih gmotnih koristi, zato pa bo
prinesla ogromno socialno korist. Na
ta način se izvršuje kompenzacija,
ki tudi politično zelo mnogo pome-
ni. Mi ne gledamo na gmotno, tem-
več v prvi vrsti na socialno in mo-
ralno stran. Vprašanje agrarne re-
forme smo skušali rešiti radikalno.
Država se bo potrudila, da ljudje,
ki so dobili posestva, ne bodo pre-
puščeni sami sebi, temveč jim bo država
pomagala z določevanjem na-
črta in z navodili za dovršenejši na-
čin obdelave zemlje, ki ga mnogi ne
znajo. To je ogromno delo, čigar
uspehi se bodo videli v par letih.

Na vprašanje o vlogi žene v na-
rodno osvobodilnem boju in pri iz-
gradnji nove Jugoslavije je maršal
Tito odgovoril:

V narodno osvobodilnem boju se
žene niti najmanj niso razlikovale
od najboljših borcev. Bile so požr-
tvalne rodoljubkinje, sedaj pa
predstavljajo pri obnovi žensko giba-
nje veliko organizirano moč, na ka-
tero se naslanja naša nova Ju-
goslavija. Zapostavljene v stari Ju-
goslaviji se danes zavedajo svoje na-
loge.

V zvezi s tem vprašanjem so se
češkoslovaški novinarji zanimali za
sodelovanje jugoslovanske mladine v
boju in pri izgradnji nove Jugosla-
vije.

Splošno znana stvar je, da naša
mladina v mirni dobi izgradnje ka-
že isto junaštvo in polet, ki ga je
imela v bojih za osvoboditev. O
naši mladini, ki je tudi eden izmed
stebrov naše nove Jugoslavije, la-
hko povem samo najlepše.

Nato je maršal na postavljeno
vprašanje o stališču pravoslavne in
katoliške duhovščine nasproti na-
rodno osvobodilnemu boju in o stali-
šču države nasproti cerkvi odgo-
voril:

En del duhovščine, tako katoli-
ške kakor pravoslavne, je bil ta-
koj v narodno osvobodilnem boju.
Večji del nižje duhovščine je bil
priatelj narodno osvobodilnega
boja z razliko od večjega dela viš-
je duhovščine, ki ni bila prijatelj
in ki je stala ali pasivno ali z oku-
patorjem. Za našo politiko naspro-
ti cerkvi ne bo to igralo nikakršne
vloge. Mi smo svoje stališče
nasproti cerkvi določili že v prvih
letih vojne. Mi ločimo vero in cer-
kev od posameznih ljudi in od te-
ga, kako se posamezni duhovniki
obnašajo. Pri nas cerkev ni bila,
ni in ne bo preganjana. Duhovniki
imajo vse možnosti opravljanja
svojo službo, kadar pa gre za
vprašanje agrarne reforme — kar
gotov del duhovščine moti, — ne
moremo ločiti cerkve in ji dajati
ugodnosti na račun drugih. Mi ne
moremo trpeti, da bi cerkev obdr-
žala ogromna posestva in da bi
kmetje gladovali. Tu smo prišli v
spor s posameznimi visokimi du-
hovniki. Drugače drugih proble-
mov ni. Odnosaje med cerkvijo in
državo bomo na podlagi sodobne
demokracije uredili na ta način,
da bo cerkev ločena od države.
Verjetno verouk v šolah ne bo ob-
vezen predmet.

Kakšni so izgledi za zблиžanje
balkanskih narodov.

Demokratizacija vsake dežele na
Balkanu bo v mnogočem doprine-
sla k zблиžanju balkanskih dežel
tako na gospodarskem kakor na
drugih poljih, ker enaki notranji
demokratični sistemi odstranjujejo
vse elemente nezaupanja. Odnosi
med Bolgarijo Domovinske fronte
in Jugoslavijo, odnosi med Ju-
oslavijo in Albanijo so odlični ne
glede na poizkuse gotovih reakci-
onarnih elementov v Bolgariji, da
z raznimi izzivanji onemogočijo zбли-
žanje. Bolgarija je na poti notra-
nje demokratizacije in gre vsak
dan po tej poti dalje. Prav tako je
z Albanijo. V notranjosti samega
Balkana je po mojem mnenju se-
daj odstranjeno, kar je nekdanj po-
menilo »sod smodnika«. Ta »sod
smodnika« je odstranjen že samo
s tem, da so balkanski narodi šli
po poti demokratizacije in po poti
čim močnejšega zблиžanja. Zato v
notranjosti Balkana ne bo elemen-
tov razdora, ako bi ne bili vrženi
od zunaj. Jugoslavija je pri ure-
ničenju zблиžanja balkanskih na-
rodov in pri odstranjevanju elemen-

tov razdora igrala veliko vlogo in
je nedvomno glavni činitelj nev-
tralizacije, važen element pomir-
jenja.

Na vprašanje o možnosti sode-
lovanja Jugoslavije in Češkoslova-
ške na gospodarskem, kulturnem
in drugih poljih, je maršal Tito
odgovoril:

Odnosi med Jugoslavijo in Če-
škoslovaško so bili do vojne dobri.
V tej vojni niso bili ustvarjeni ni-
kakršni elementi, ki bi te odnose
porušili. Nasprotno, prav zaradi
skupnega trpljenja so ustvarjeni
pogoji za še močnejše zблиžanje,
ker so narodi Češkoslovaške in Ju-
goslavije iz te vojne potegnili ve-
like nauke. O odnosih medsebojnega
gospodarskega in političnega sode-
lovanja sploh ni vprašanja. Zato je
dolžnost vodilnih oseb Jugoslavije
in Češkoslovaške, da očuvajo te
odnose.

Na vprašanje, kako gleda Ju-
oslavija na izmenjavo prebivalstva
med Češkoslovaško in Madžarsko,
je maršal Tito odgovoril:

Mi smo v Jugoslaviji še med
vojno zavzeli določeno stališče na-
sproti narodnim manjšinam. Proti
Nemcem kot krivcem, ki so izvrši-
li neverjetna zverstva v Jugosla-
viji, smo postopali najstrožje, med-
tem ko smo proti madžarski na-
rodni manjšini postopali blago in
širokogrudno. To ni bil izraz sla-
bosti, temveč smo zavzeli to stali-
šče prav zato, ker smo bili zmago-
valci. Glede naših ukrepov naspro-
ti Madžarom lahko rečem, da nam
v začetku ni bilo vse jasno kakor
danes. Madžari so v Češkoslovaški
igrali drugačno vlogo kakor v na-
ši deželi. Tam so bili ekspanzivni
ter so stremeli po denacionaliza-
ciji oziroma asimilaciji slovenske-
ga življa. Tam je zgodovina v mno-
go ostriši obliki pokazala nasprot-
stva, ki so med Madžarsko in Če-
škoslovaško, kakor pa pri nas, ta-
ko da mislim, da češkoslovaška
vlada pravilno postopa, ko zahteva
izmenjavo prebivalstva. Eдино po-
trebno je, da so pri tem izvzeti
protifašisti. Moram reči, da kaže
izkušnja iz preteklosti, da se ne
sme več prakticirati, da se narod-
na manjšina v notranjosti neke
države pri njenem postopanju sma-
tra za državljane druge dežele.
Nova Jugoslavija ne bo nikdar do-
volila, da bi bile v njej manjšine,
ki ne bodo imele za svojo domo-
vino, temveč kako drugo deželo.

Na koncu razgovora je maršal
Tito na vprašanje, kaj misli o po-
menu upora slovenskega naroda v
letu 1944, odgovoril:

Pomen upora slovenskega nara-
da je v tem, da se je zgodil še v
času, ko je bila Hitlerjeva Nem-
čija v onih krajih še dovolj mo-
čna in da je pomenil rehabilitacijo
slovenskega naroda, ki je s tem po-
kazal svoje pravo razpoloženje in
izbral madež, ki so ga na njego-
vem obrazu naredili izdajalci slo-
vskega naroda. Mi smo upor v
Slovaški pozdravili ter smo ga zna-
li ceniti, ker naši narodi vedo, kaj
pomeni dvigniti upor proti okupa-
torju pod takimi okolnostmi.

Kongres španskih prostovolj-
cev odgođen

Beograd, 21. nov. Kongres špan-
skih prostovoljcev iz Jugoslavije, ki
je bil določen za 2. december, je od-
ložen na poznejši čas. Rok kongresa
bo objavljen pravočasno. Španski
prostovoljci, ki se niso poslali svojih
naslovov, naj se pisмено javijo ini-
ciativnemu odboru v Beogradu,
Frankopanova ulica 28.

Volivni proglaš protifašistk
v Istri

Beograd, 20. nov. Pokrajinski od-
bor AFŽa za Istro je izdal volivni
proglas za volitve v krajevne narod-
ne odbore ter mestne okrajne in po-
krajinske narodne skupščine Istre. Ta
proglas poziva vse Istranke, vse ma-
tere, žene, sestre in hčere, naj se
množično udeležijo volitev za ljudsko
oblast, naj čuvajo s krvjo pridobije-
no bratstvo in enotnost Hrvatov in
Italijanov in volijo najbolj zavedne,
najbolj poštene in najposrebejš
ljudi. Proglas se zaključuje z ges-
lom: »Živele bratstvo in enotnost
Hrvatov in Italijanov Istre! Proglas
je bil izdan v Labinu.

Donite
za Rdeči križ!

Naš delež pri utrditvi miru v Evropi

Sijajna zmaga Ljudske fronte pri volitvah 11. novembra je zadala naporom jugoslovanskih reakcionarjev na zahodu in njihovim lutkarskim profasističnim pouruznicam v Grčiji, Turčiji in Italiji hud udarec. Velika zmaga Ljudske fronte na volitvah je v celoti razkrinkala obrekovanja nazadnjaških krogov v inozemstvu proti naši ljudski demokraciji.

Odmev, na katerega je naletela zmaga Ljudske fronte v inozemstvu, kaže, da volivni rezultati potrjujejo moč in vsebino naše ljudske demokracije pred mednarodno javnostjo. To pomeni istočasno, da potrdilo jugoslovanske demokracije kot najmočnejšega demokratičnega gibanja na Balkanu. predstavlja hkrati potrdilo demokracije na Balkanu sploh, demokracije, ki ji je mednarodna reakcija v celoti odkrila demokratičen značaj. Zmaga Ljudske fronte pri volitvah je brez dvoma močna podpora demokratičnim silam drugih balkanskih držav v njihovih težnjah, da bi utrdili pridobitve svoje osvobodilne borbe in jih ubranili pred napadi reakcije doma kot za mejo. 11. november potemtakem ni le dan velike zmagе narodov Jugoslavije, temveč tudi dan skupne zmagе vseh demokratičnih sil na Balkanu.

V svoji zadnji izjavi domačim in tujim novinarjem je dejal maršal Tito o volivnih rezultatih: »Rezultat volitev in enotnost narodov Jugoslavije, ki se je pokazala pri teh volitvah, ni samo velik prispevek za utrditev miru na Balkanu, ampak v vsej Evropi.«

V čem je pomen zmagе Ljudske fronte pri volitvah v Jugoslaviji? Ta pomen je predvsem v tem, ker so naše volitve v polni meri potrdile resnico, da za našo narodno vlado stojijo tudi pri njeni politiki odnosov do problemov miru in povojne ureditve Evrope — popolnoma strnjene, enotne, celotne sile vseh narodov Jugoslavije. Napore naše vlade, da bi bil na vseh mejah Jugoslavije zagotovljen mir in utrjeni prijateljski odnosi z vsemi svobodoljubnimi narodi, je tudi na ta način z zmago Ljudske fronte pri volitvah še enkrat podprlo enotno zaupanje vseh naših narodov velike večine volivcev v vseh krajih naše države. S svojo enotnostjo na volitvah so narodi Jugoslavije pokazali, da se bodo izgradili miru v povojni Evropi udeležili s prav takšnim deležem, kakršnega so dali v osvobodilni vojni za skupno stvar Združenih narodov.

Zmaga Ljudske demokracije v naši državi ustvarja še povoljnije pogoje za razvijanje globljih in popolnejših prijateljskih odnosov med balkanskimi narodi, ker v znatni meri odstranjuje možnosti za izzivanje sporov in preprirov. V luči volivnih rezultatov v Jugoslaviji se kaže Balkan — pred vojno poprisko, na katerem so tuji imperialisti in njih plačane agencije lahko spletkarili proti miru, — še jasnejše kot del Evrope, ki so v njem vzpostavljeni resnično prijateljski odnosi med narodi, ki je v njem mir znotraj že utrjen v medsebojnih odnosih balkanskih narodov.

Izgraditev in trdnost miru na Balkanu sloni na izgraditvi resnične demokracije v balkanskih deželah, na doseženih rezultatih borbe balkanskih narodov proti domačim sovražnikom demokracije, na njihovi borbi proti temu, da bi v službi tujih koristi vodili politiko razpihovanja suverena med narodi in s tem ogrožali mir v Evropi, kakor je bil to n. pr. primer z bolgarsko podružnico nemških nacistov in kot je to danes primer z grško agencijo mednarodne reakcije. Volivna zmaga Ljudske fronte v Jugoslaviji utrjuje demokratične pridobitve vseh balkanskih narodov kot temelj miru na Balkanu. Pod pogoji, ki jih danes vlada v Evropi, ta zmaga še bolj poudarja balkanski zgled utrditve miru, zgled, ki jasno govori, da je mir najtrdnostni tam, kjer je ustvarjena resnična ljudska oblast, kjer so narodi vzeli svojo usodo v svoje roke in kjer se izvaja stvarna in neodoljiva borba proti nazadnjaškim profasističnim elementom, ki so nosilci šovinizma in sovražniki miru ter sodelovanja med narodi.

Vzporedajev resničnih prijateljskih odnosov na Balkanu in s tem tudi utrditve miru, se posebno izraža v bratstvu naših narodov in bolgarskega naroda, ki je danes ne le izraz težnjah ljudskih množic ampak tudi stvarnost v odnosih med obema državama. Zmaga Ljudske fronte utrjuje pogoje za še intenzivnejši razvoj bratskih odnosov med našimi južnoslovanskimi narodi. Ta pomen zmagе Ljudske fronte v Jugoslaviji se je manifestiral tudi v zadovoljstvu in radosti, s katerimi je demokratična javnost v Bolgariji pozdravila rezultate volitev v naši državi.

Zmaga Ljudske fronte pri volitvah prav tako pomaga razkrinkavanju sovražnikov svetovnega miru iz tabora mednarodne reakcije, ki so si pri svojem delu v vprašanju položaja v jugovzhodni Evropi — z namenom, da bi otežili izgraditev miru in varnost narodov — nadelali maske »borbe za demokracijo«. Delež volivne zmagе Ljudske fronte izvira iz dejstev: 1. Jugoslavija je ena od tistih dežel jugovzhodne Evrope, ki ji tabor mednarodne reakcije odkrila demokracijo, 2. reakcionarni krogi v inozemstvu so se trudili, ko so odkrili demokracijo deželam jugovzhodne Evrope pod geslom »skrbri za demokracijo« v teh deželah, pa tudi v Jugoslaviji, da bi zaostriili odnose v Evropi in tako onemogočili utrditev miru, 3. kampanja za »demokratizacijo jugovzhodne Evrope« so vodili v okviru protisovjetske propagande in je služila kot demokratična krinka nestrpnosti do Sovjetske zveze, ki je najdoslednejši nosilec politike miru in povojne varnosti v Evropi. V luči teh dejstev je pomen zmagе Ljudske fronte pri volitvah v Ustavodajno skupščino v tem, ker so narodi Jugoslavije prvi od vseh narodov jugovzhodne Evrope 11. novembra dokazali, kako malo resnice je v »demokratičnem« dokazovanju in skrbi za demokracijo v delu vseh tistih, ki so si zamislili pod demokratično firmo glede vprašanja ureditve naše države in vprašanja režima v vseh državah jugovzhodne Evrope protisovjetsko kampanjo in na ta način rovarili proti miru. Naša država je sijajen zgled, ki je pokazal, da protisovjetske kampanje v vprašanju jugovzhodne Evrope, ki ima za cilj otežiti utrditev miru, ne navdihujejo nikake demokratične težnje, temveč nasprotno ogražajo demokratične pridobitve narodov v deželah, ki jim odkreajo demokracijo, oziroma, ogrožajo osnovne interese narodov teh dežel. Popolna zmaga resnice o moči in obstoju demokracije v Jugoslaviji pri volitvah 11. novembra je v mednarodnih odnosih odkrila protidemokratični značaj in neutemeljenost protisovjetske kampanje pod geslom borbe za »demokratizacijo« jugovzhodne Evrope.

Volivni rezultati v Jugoslaviji tako onemogočajo nazadnjaškim krogom v inozemstvu, da bi z obrekovanjem naše dežele in pod krinko borbe za demokracijo nadaljevali s svojim delom v namenu, da bi otežili izgraditev miru in zaostriili odnose v Evropi. Tudi ni dvoma, da zmaga naše demokracije v znatni meri otežuje podobne mahinacije mednarodnih nazadnjakov tudi v odnosu do jugovzhodne Evrope kot celote. To pa istočasno pomeni, da naše volitve olajšujejo demokratičnim silam v svetu, da kljub naporom nazadnjaških sovražnikov miru, najdejo rešitev za postavljene probleme povojne ureditve Evrope in na ta način utrdijo mir in varnost.

(Po »Borbu«).

Kadar nastopajo vojni zločinci kot priče

Pred izrednim sodiščem v Trstu je bila razprava proti policijskemu agentu iz Vie dello Sguardo Ribauda Luccio. Priče so navajale, kako jih je v družbi zloglasnega Colliotija, še večkrat pa z drugimi agenti mučil na najbrutalnejše načine. Priča Premur Vladimir je potrdil, da ga je obtoženec pretepel, slekel, privzal z glavo navzdol, nato pa mu s cevjo vlival vodo v usta. Baučar Albino, 50-letno ženo, je prav tako slekel, privzel na zabojo, ji vlival skozi cev vodo v usta, žgal s cigareto, ji izbil zobe in trgal lase. Še huje je postopal z Gregorij Ljudmiljo, ki je po pričevanju povedala v zasebnem razgovoru, da so naglani nanjo pse. Razen tega je še nešteto drugih prič pričalo o strahovitih mukah in očeščenjih, ki jih je delal obtoženec.

Občinstvo pa je onemelo od začudenja, ko se je pojavil kot razbremenjena priča Giuseppe Sigilla, predstojnik obtoženca, šef kabineta, ki mu je bil podrejen ves ta zloglasni inšpektorat in ki se je sam kvalificiral kot »Comissario capo di pubblica sicurezza«. Povedal je, da ima danes prav tak vodilni posej pri videnski policiji. Vprašanje tožilca, ali mu je bilo kaj znano o groždeh stvih v ulici Dello Sguardo, kar mu je vendar kot šefu moralo biti vse znano, je cinično zamikal. Izmed občinstva je nekdo pripomnil: Ves Trst je vedel, samo on ne, ki jih je komandiral... Nekdo drugi pa je pripomnil: »Slugam sodijo, gospodarjem pa pravijo commendatore.« Sodisce je namreč nazivalo to pričo večinoma izpraševanja z naslovom commentatore. Giuseppe Sigilla je seveda pričal v prid obtoženca, da se je vselej hvalevredno obnašal, da je imel nadzorstvo nad bencinom in zato ni mogel imeti časa za kaj drugega, da je imel nekoč nesrečo in bil ranjen v glavo, skratka, bil je tako predrežen, da je skušal pomagati obtoženec, se potem, ko se je jasno pokazalo, za kakšen zločin gre. Tedaj se je glasil neki Del Fabbro Josip iz Gorice, ki je povedal, da je bil Sigilla prisoten tudi pri njegovi aretaciji. Sel je takoj na tožilstvo, da bi povzročil njegovo aretacijo, toži-

18. novembra dopoldne se je pričel v dvorani Delavskega doma v Zagrebu I. kongres delavcev in nameščenecv tekstilne industrije Jugoslavije. Veliko dvorano so okrasili z zelenjem, gesli in s slikami tekstilnih delavcev, ki so padli v borbi za pravice delavskega razreda in za svobodo domovine. Na odru so bile slike generalnega sekretarja Aleksandra Rankovića in slike velikih učiteljev delavskega razreda Karla Marxa in Friedricha Engelsa. Na obeh straneh govorniškega odra so bile postavljene spominske zastave s I. kongresa delavcev in nameščenecv tekstilne industrije Jugoslavije za delegacije tekstilnih delavcev Sovjetske zveze, Bolgarije, Rumunije, Češkoslovaške, Poljske in Madžarske.

Svečani otvoritvi kongresa so prisostvovali dr. Mladen Iveković za narodno vlado Hrvatske, Djuro Špoljarić, član glavnega odbora Enotnih sindikatov delavcev in nameščenecv Jugoslavije, Marko Belinić, predsednik federalnega odbora sindikatov delavcev in nameščenecv Hrvatske, odposlanec zveznega ministrstva za socialno politiko Milan Rugelj, predstavnik Jugoslovanske armade major Marković, voditelj sindikalnih organizacij, tekstilni delavci in delegati iz vseh federalnih enot, veliko število delavcev in nameščenecv industrije tkanin in obleke iz vse Hrvatske, zlasti iz Zagreba. Na častnih mestih so sedeli zastopniki tekstilcev iz Bolgarije, Češkoslovaške in Rumunije, ki so jih navzoči prisrčno pozdravljali.

Ves čas, ko je trajal svečani del kongresa, so v dvorani odmevali vzkliki maršalu Titu, generalnemu Stalinu in voditeljem bolgarskega, romunskega in češkoslovaškega naroda.

Kongres se je pričel s himno »Hej Slovenije, ki jo je zapelo delavsko pevsko društvo »Tekstilac« iz Beograda, nakar je delavsko pevsko društvo »Tekstilac« iz Zagreba zapelo »Delavski pozdrav«.

Ko je delovno predsedništvo kongresa zavzelo svoje prostore, je članica centralne uprave tekstilnih delavcev in nameščenecv Judita Alaragić pozdravila goste: Prvič po osemnajstih letih se je sestal kongres, ravno teden dni po veličastni zmagi naših narodov pri volitvah 11. novembra. Pri obnavljanju naše dežele dela z ostalim narodom najbolj aktivno tudi delavski razred. Tekstilni delavci kot njegov sestavni del se ne morejo iznevesti delu pri ponovni izgradnji domovine. Tekstilni delavci so že v borbi dokazali, da so eden izmed najbolj zavednih delov delavskega razreda. Na tem kongresu se bomo pred vsem narodom zavazali, da bomo izpolnili nalogo, ki so pred nami. Vemo, da v Bosni in Hercegovini, Liki in Dalmaciji in drugih krajih naše države, ki jih je okupator popolnoma opustošil, ljudstvo nima obleke. Vemo tudi za našo nalogo ki iz tega izvira. Naša vlada in narod čakata, kakšni bodo uspehi našega prvega kongresa, kajti od njega je odvisno naše bodoče delo.

Navzoči so z enominutnim molkom počastili delavce in nameščenecv, ki

lec Colonna pa mu je odvrnil, da za Sigillo že vedo, da ga ne smejo takoj aretirati, da pa je že vse v teku. Ko je zločinski »commendatore« opazil, da se nekaj kuha, je iz previdnosti hitro zapustil poslopje sodišča.

Sodišče je obtoženca obsodilo na kazen 22 let in 6 mesecev ječe.

Zalostno je, da za takšne zveri in izrodke človeškega rodu pri sedanjem tržaškem sodstvu ni smrtni kani. Še bolj žalostno pa je, da je lahko šef policije, v kateri je obtoženec zagrešil zverinske zločine, prišel na sodišče ter cinično priznaval, da je bil on njegov šef, in ga še hvalil zaradi vestnega službovanja, nato pa odšel, ne da bi ga prijel. Kdo je večji kolaboracionist? Hlapec, ki izvršuje nizkotežne posle, ali njegov poveljnik? Kdo zasluži večjo kazen?

Rabeljski rudarji pozdravljajo maršala Tita

Rabeljski rudarji so poslali maršalu Titu ob volivni zmagi naslednjo brzojavko:

»Tudi mi rudarji iz Rabelja pri Trbižu pošiljamo prisrčne čestitke in iskrene pozdrave svojemu maršalu Titu. Prepričani smo, da bo na Primorskem in na Koroskem obnovljena ljudska oblast in da bo Trst postal federativna enotina. Zato nam še posebno jamči izid zmagovitih volitev, ki so dale tako mogočno potrditev ljudski fronti. Zaupamo svojemu maršalu, ki nam je že med osvobodilno borbo obljubil, da bo čuval in branil ljudstvo, ki je trpelo 25. let pod italijanskim fašizmom. Prišel je čas, ko hočemo biti sami gospodarji na svoji zemlji in ko sovražnik v njo ne bo imel več vstopa. Jugoslavija bo sedaj dobila svojo ljudsko republiko, toda mi Primorci in koroski Slovenci pričakujemo z nestrpnostjo tistega vsega dneva, ko bomo lahko svobodno izjavili svojo voljo in priključitev Primorcu in Korosku k volji Jugoslaviji. Naj živi demokracijska zveza jugoslovanskih narodov, naj živi naš maršal Tito!«

Prvi kongres tekstilnih delavcev Jugoslavije v Zagrebu

so padli za svobodo domovine, potem pa so izvolili častno predsedništvo I. kongresa tekstilnih delavcev in nameščenecv: maršal Tito, minister za industrijo pri zvezni vladi Andrija Hebrang, predsednik Narodne vlade Hrvatske Vladimir Bakarić, generalni poročnik Aleksander Ranković, predsednik glavnega odbora Enotnih sindikatov Djuro Salaj in predsednik glavnega odbora Enotnih sindikatov Hrvatske Marko Belinić. Minister za industrijo in rudarstvo Hrvatske dr. Mladen Iveković je pozdravil kongres tekstilcev v imenu Narodne vlade Hrvatske in je med drugim dejal: »Naša tekstilna industrija, ki je na precej visoki stopnji tehničnega razvoja, razpolaga danes zaradi pomoči Sovjetske zveze in UNRRR-a z zadostnimi surovinami, ki omogočajo polno kapaciteto proizvodnje. Delavci in nameščenecv tekstilne industrije storijo vse, da bi ta industrija dosegla čim prej največjo proizvodnjo.«

Nato je govoril o veliki nalogi, ki jih imajo delavci tekstilne industrije, in je izrazil željo, da bi postal kongres tekstilcev še en člen v verigi naših velikih zmag, ki smo jih izvojevali in bi ta kongres rodil polne možnosti nadaljnjega dela v tekstilni industriji ter začrtal smerice za še večje in boljše uspehe.

V imenu glavnega odbora enotnih sindikatov je kongres pozdravil Djuro Špoljarić in je dejal med drugim: »Tekstilni delavci so bili tisti, ki so začeli vrsto stavk v času šestojanuarskih režimov. Bilo so prvi pri vseh akcijah delavskega razreda, v vseh borbah naših narodov z okupatorjem. Dali so premožno žrtve za boljšo prihodnost delavskega razreda in za svobodo. V štiriletni težki in krvavi borbi so ravno tekstilni delavci dali največji odstotek borcev proti fašizmu in reakciji. Tudi danes so tekstilni delavci v prvih vrstah udarniškega dela za obnovo domovine. S svojim delom so obnovili skoraj 90% naše tekstilne industrije.«

Nato je govoril predsednik federalnega odbora Enotnih sindikatov delavcev in nameščenecv Hrvatske Marko Belinić:

»Delavski razred Jugoslavije je lahko ponosen na svoje boje iz prejšnjih časov. Zveza delavcev in nameščenecv tekstilne industrije Jugoslavije je sklicala svoj I. kongres, da bi učvrstila splošno sindikalno gibanje Jugoslavije. Ni dvoma, da so se tudi tekstilni delavci poleg drugih delavcev in nameščenecv Jugoslavije izkazali kot dober pripadnik delavskega razreda. Prav zaradi tega, ker so zavedni pripadniki delavskega razreda, so sledili poti, ki jim jo je pokazala naša partija.« Na koncu je dejal: »Ta kongres bo moral voditi račun o ostankih stare reakcije v gospodarskem in političnem življenju naše države in napovedati najodločnejši boj ostankom starega, zato, da bi ljudstvo lahko in uspešno dvignilo lastno blaginjo.«

V imenu zveze tekstilnih delavcev Bolgarije je pozdravil kongres delegat Nikola Petro Terzobojev, ki je poudaril, da imajo bolgarski in jugoslovanski delavci po zmagi nad fašizmom skupne cilje, predvsem pa obnovo svojih dežel. Pri tem bodo bolgarski delavci podpirali svoje brate.

Zastopnik zveze tekstilnih delavcev Češkoslovaške Adolf Šojer je poudaril potrebo sodelovanja in medsebojne pomoči med slovanskimi narodi.

Romunski delegat Simion Stefan je pozdravil kongres v imenu zveze romunskih tekstilnih delavcev.

Zastopnikom Bolgarije, Češkoslovaške in Romunije so izročili po njihovih govorih spominske zastave I. kongresa.

V imenu Jugoslovanske armade je socialno politiko je govoril Milan Žugej, ki je dejal, da so prej predstavnik oblasti hodili na delavske kongrese samo zato, da bi vohunili in razpuščali kongrese, danes pa imajo sindikati največjo oporo v svoji ljudski oblasti.

V imenu Jugoslovanske armade je kongres pozdravil major Marković, nato pa v imenu ostalih strokovnih zvez Enotnih sindikatov delavcev in nameščenecv Stojan Bakotić, ki je poudaril čvrsto borbena povezava celotnega delavskega razreda Jugoslavije.

Predčita je bila pozdravna brzojavka Zveze italijanskih tekstilcev, ker njeni delegati niso mogli prisostvovati kongresu.

Navzoči so navdušeno sprejeli pozdravno brzojavko maršalu Titu, zvezni vladi Jugoslavije, mednarodni sindikalni federaciji dela v Parizu in Glavnemu odboru Enotnih sindikatov Jugoslavije.

Drugi dan kongresa

Naslednji dan sta bila sprejeta dnevn red in poslovnik kongresa. Izvoljeno je bilo delovno predsedništvo, nakar je Zivojin Djurić predčital poročilo tajništva zvezne uprave.

V svojem poročilu je poudaril važnost vlogo tekstilne industrije pri oskrbovanju vojske in ljudstva ter podčrtal napore delavcev v delu za obnovo tovarn in za povečanje proizvodnje. Da bi čim prej obnovili tekstilno industrijo so delavci v maju tekmovali. Mnoga podjetja so že v prvem tednu tekmovala povečala proizvodnjo za 100 do 150%. V posameznih podjetjih so delavci delali preko časa v prid ranjenecv in uničenih krajev. Nato je govoril o delovni disciplini, ki ni več breme za delavce, ampak nasprotno sila, ki daje delavcem polet pri njihovem delu.

Med našimi delavci industrije tkanin in oblek je dejal Djurić, so izvršni udarniki in priznani junaki obnove. Pri naporih za obnovo dežele in v gospodarstvu kaže delavstvo veliko požrtvovalnost. Od uprav naših podjetij, od političarjev in sindikalnih organizacij je odvisno, v kakšni meri bo izkoriščena množična energija našega delavstva. Delavstvo res pričakuje neposredne akcije za izboljšanje svojega življenjskega položaja, toda tudi uvideva, da je neločljivo povezano z borbo za utrditev in razširitev prirojen demokratičnih pridobitev in z naporom za obnovo opus' šene domovine.

Po razpoložljivih podatkih zveznega ministrstva za industrijo iz vseh federalnih enot je bilo v večini tekstilnih podjetij dosežen kvalitativno in kvantitativno povprečno 80% proizvodnje, v posameznih tekstilnih podjetjih Slovenije, Hrvatske, Srbije in Vojvodine pa je dosežena največja predvojna proizvodnja.

Naše žene na kongresu v Parizu

V sredo 21. t. m. so z jutranjim vlakom prispele v Ljubljano žene, ki bodo zastopale Jugoslavijo in Bolgarijo na mednarodnem protifašističnem ženskem kongresu, ki se bo začel v ponedeljek 26. t. m. v Parizu.

Na kolodvoru so delegatke sprejele zastopnice glavnega odbora AFŽ Slovenije in mestnega ljubljanskega odbora AFŽ ter vsaki pripele na prsi rdeč nagelj z vejico rožmarina. Nato so se napotile v menzo AFŽ v Franciškanski ulici, kjer jih je v imenu ljubljanskih žena nagovorila tovarišica Ana Zihierlova, predsednica mestnega odbora AFŽ, ki jih je prosila, naj tudi v našem imenu toplo pozdravijo zastopnice vseh protifašističnega sveta, zlasti sovjetske žene, in naj se potrudijo, da bodo naše osnovno, na kateri se bomo vse žene lahko resnično uspešno borile za pravičen mir, za demokracijo proti vsem ostankom fašizma in za resnično enakopravnost vseh žena.

V imenu jugoslovanske delegacije je izpregovorila Kata Pejnović, ki je predvsem zatrdila, da se bomo žene, kakor smo se izkazale v borbi, izkazale tudi pri obnovi demokratične Jugoslavije.

V imenu Bolgarke je spregovorila Cola Dragojčeva, glavna tajnica Otečestvenega fronta, ki je poudarila, da se bodo vse protifašistke sveta združile odločno za borbo proti fašizmu, ki mora biti docela izbrisan s sveta. Združile se bodo za večni in pravičen mir. Posebej je še omenila večno zvezo vseh slovanskih, zlasti še balkanskih narodov. Kakor so se balkanski Slovani junško borili, dokler niso izgnali fašističnih okupatorjev iz svojih dežel, tako se bodo junško borili, dokler fašizem ne bo popolnoma uničen.

Tovarišice delegatke so se po kolodvoru razširile in se pogovarjale.

Kovinarski mojstri za izboljšanje industrijske proizvodnje

Dolgoletna vojna je tudi v težki industriji pustila hude sledove. Nemci se v vojni niso brigali za modernizacijo zastarelih industrijskih naprav, temveč so jih do skrajnosti izkoristili v vojne namene. Industrija ima danes težave zaradi preskrbe raznih surovin, pogonskih sredstev, mazalnih sredstev itd. Jeseniški kovinarji pa hočejo te težave premostiti z močno voljo, iznajdljivostjo in s pravo gorenjsko trmo. Naš kovinar je že večkrat dokazal, da nekaj zna in premore in da dobra volja tudi gore premika, če treba. Človek, ki dolgo leta vodi in uravnava stroj, pozna prav dobro vse njegove odlike in slabosti. Kolo časa se neprestano vrti in mi moramo hiteti z njim. Na podlagi vztrajnega študija in praktičnih poizkusov je nekaterim kovinarjem na Jesenikah uspelo izboljšati razne naprave, ki predstavljajo velik napredek v industrijski proizvodnji.

Ocenjevalna komisija Kranjske industrijske družbe, ki proučuje od delavcev stavljen predloge za izboljšanje dela, je spet obravnavala in nagradila več predlogov, ostale pa še proučuje in jih bo verjetno naknadno nagradila.

Izmed nagradjenih predlogov so najbolj učinkoviti in takoj izvedljivi predlogi, ki so jih stavili naslednji tovariši:

Stana Janko, obratovodja opekarne KID, je izboljšal mlin, s katerim je sedaj možno izmleti predpisano velikost zrn. S tem se je proizvodnja zvišala za 180% ter se bo mnogo prihranilo na električni energiji, na mazilih itd. Tako bo odpadlo nedeljsko in nočno delo. To izboljšanje ima trajni značaj in se bo njegova vrednost še stopnjevala. Učinkovitost novega načina dela predstavlja znaten napredek in veliko vrednost.

Tuma Franc, obratovodja železniskega oddelka KID, je izumil posebno napravo za razkladanje zelo težke matinske žindre (svinj). To delo je zahtevalo velike napore delavcev in veliko zamudo časa. Sedaj se bo delo ob manjših naporih delavcev izvršilo v 8 ali 10 minutah, po prej pa je bilo treba za razkladanje enega primera tudi celo uro.

Darujte za RDEČI KRIŽ!

Glede na položaj prehrane delavcev in nameščenecv tekstilne industrije je Zivojin Djurić dejal, da zvezne sindikalne organizacije niso dovolj podpirale delavske konzumne zadruge in menze ter da uprave podjetij in sindikalni voditelji ne razumejo dovolj potreb organizirane oskrbe tekstilnih delavcev. Na koncu svojega govora se je Zivojin Djurić dotaknil vprašanja organizacije Zveze in poudaril, da so ustanovljene zvezna tajništva v vseh federalnih enotah, kakor določajo pravila. V vseh federalnih enotah je organiziranih skupaj 48.092 članov, a po nepopolnih podatkih je zaposlenih v tekstilni industriji in proizvodnji obleke na ozemlju Jugoslavije približno 55.000 delavcev in nameščenecv. Večji del neorganiziranih delavcev in delavk je iz občin, ki jih je organizacijsko težko objeti.

Po poročilu Zivojina Djurića je bilo prečitano poročilo blagajnika finančne kontrole in verifikacijskega odbora, nato pa se je pričela razprava.

Kongres se nadaljuje.

silu odpeljale z avtobusom proti Trstu.

V jugoslovanski delegaciji so: Anka Berus, ministar za finance Hrvatske in poslanica; Mitra Mitrović, ministar za prosveto Srbije in poslanica; Krista Djordjević, načelnica ministrstva za socialno politiko Srbije; dr. Olga Milošević, načelnica zveznega ministrstva za zdravstvo; Nada Sremec, urednica hrvaške »Žene u borbi«; Kata Pejnović, kmetica, članica CO AFŽ Jugoslavije in podpredsednica GO AFŽ Hrvatske, poslanica; Evgenija Selić, iz Črne gore, ki je izgubila tri sinove in moža v borbi; Stanišić Milica, poročnik iz Črne gore; Veselinka Malinska, poslanica za Makedonijo; Mileva Rodić, kmetica iz Drvara v Bosni; Olga Humo, borka, članica GO AFŽ za Bosno in Hercegovino; in Slovenka Anka Hafner iz Kranja, partizanka, borka.

V bolgarski delegaciji so: Cola Dragojčeva, glavni sekretar Otečestvenega fronta in predsednica bolgarske Narodne ženske zveze ter poslanica; Teodora Obova, sekretar Narodne ženske zveze, pripadnica Kmečke narodne zveze; Rieka Krastanova arhitektka, podpredsednica bolgarske Narodne ženske zveze in članica Centralnega komiteja bolgarske social-demokratske stranke; Svoboda Cardafonova, članica odbora bolgarske Narodne ženske zveze in predsednica Akademsko izobraženih žena; Cvetana Karčeva, tajnica bolgarske Narodne ženske zveze in predstavnik Zvena; Kunka Apostolova, članica odbora bolgarske ženske zveze in predstavnica sindikatov; Nadežda Lekarska, članica odbora bolgarske Narodne ženske zveze in predstavnik nezavisnih intelektualcev; Renata Natan, članica odbora bolgarske Narodne ženske zveze in urednica »Narodnega ženskega glasa«; Leda Dimitrova kot tolmač.

Malenšek Jože, mazač valjev v hladni valjarni, je zaradi občutnega pomanjkanja dragih mazalnih olj izumil posebno mazilno-mešalno olje, ki predstavlja prav isto dejansko vrednost, kakor draga mazilna olja. S tem je Malenšek podjetju prihranil znatne režijske stroške in omogočil nadaljno uspešno obratovanje hladne valjarne.

Torkar Franc st., delovodja livarne KID, je izumil hitrejšo izdelavo »holenderjev« za tovarno plugov v Lesah. Po starem načinu dela so napravili po 20, po novem načinu pa od 250 do 300 komadov v 8 urah. Proizvodnja čistilec pa se je dvignila od 20 komadov na 100 do 200 komadov v 8 urah.

Flerjančič Boris, obratovodja martinarne KID, je izumil mehanični pomožni stroj za zolčevanje silika opeke v samotni tovarni. S tem strojem bo olajšal izredno težko delo ter znatno izboljšal kakovost silika opeke, ki se bo modelirala z mnogo močnejšimi udarci in z mnogo večjim pritiskom kakor sedaj.

Omenjeni kovinarji so prejeli od vodstva KID lepe nagrade in priznanja. Še lepša nagrada pa naj jim bo prijetna zvest, da so s tem veliko koristili naši delovni skupnosti in obnovi naših prizadetih krajev.

M. S.

Ameriški odbor za pomoč Jugoslaviji Rdečemu križu

Beograd, 20. nov. Predsednik ameriškega odbora za pomoč Jugoslaviji Zlatko Baloković je poslal osrednjo-mu odboru jugoslovanskega Rdečega križa naslednjo brzojavko:

Ameriški odbor za pomoč Jugoslaviji in vojni pomožni sklad Američanov jugoslovanskega porekla pošiljata dvesto petdeset ton raznega materiala kot pomoč prebivalstvu Jugoslavije, ki je bilo v vojni prizadeto. Pošiljka potuje z ladjo »Albert Reeder«, ki je zapustila New York 13. novembra. Ladja bo izkrcala blago v Splitu. Srečni smo ker vam lahko pomagamo vsaj na tak skromen način. Verjemite da se bomo še nadalje trudili, da nadomestimo žrtve hlapnih narodov Jugoslavije v vojni.

Bosna in Hercegovina

vstajata iz ruševin

Bosna in Hercegovina sta silno trpeti v sedanjih vojni. Okupator je na begu iz naše države rušil vse, kar je dosegel. V Bosni in Hercegovini leži danes v ruševinah nad 120.000 hiš. Najbolj so prizadeti Bihač, Petrovac, Kulen Vakuf, Cazin, Livno, Prozor, Ključ in Kupres v zapadni Bosni, Brčac, Vlasenica, Foča, Gorazda, Čajnič, Glasinac in Višegrad v vzhodni Bosni, v Hercegovini pa Gacko, Aytovac in Plana. Posledice rušenja so za prebivalstvo Bosne in Hercegovine zelo težke. Ljudstvo se je moralo marsikje zateči v dupline, izkopane v zemljo in pokrite z vejicami. Po najprimitivnejših stajah ali pa po ruševinah, ki so jih v največji naglici popravili, je živel več družin skupno z živali.

Položaj ob osvoboditvi je bil še težji zato, ker so imele opekarne pripravljene le malo opeke, nakopane je bilo le malo gline za zidake in strešnike, žage niso imele pozum, nasekanega lesa, bile so brez pogonskih jermen, najpogostejše pa so bile porušene. Povsod je primanjkovalo orodja, ves promet je bil v ruševinah. Obnova, ki se je začela takoj po osvoboditvi, se ni ustrašila nobene ovire. V narodno osvobodilni vojni prekaljeno ljudstvo se je v velikih množicah odzvalo pozivu ljudskih oblasti in je sodelovalo pri vseh delih z največjim poletom.

Prva naloga je bila izboljšati stanovanjske razmere. Zaradi slabega prometa so obnovitelji imeli na razpolago samo gradivo, ki so ga našli v porušeni zgradbi. Po zapadni Bosni je ljudstvo s kolektivnimi napori, z delom delovnih brigad zgradilo v prvih dneh že okoli 500 preprostih stanovanjskih barak. Največje pomanjkanje stanovanj je bilo po porušeni mestih. Tja je ministrstvo za gradnjo Bosne in Hercegovine poslalo velike lesene barake, v katerih lahko stanuje 10 družin, tako da ima vsaka po dva prostora. Ker pa je proizvodnja teh barak zelo draga in prevoz težak, se njihovo nameščenje v prizadeti kraji ne more smatrati za dokončno rešitev stanovanjskega vprašanja.

Zaradi pomanjkanja strešnikov in drugih sredstev za pokrivanje streh so se lotili izdelovanja posebne vrste trsk, ki so prav tako tipične kakor skode, so pa mnogo cenejše in hitreje se da z njimi doseči uspeh. Ministrstvo za gradnjo Bosne in Hercegovine poučuje kmečko prebivalstvo v pripravljanju teh trsk in je dalo izdelati okoli 100 nožev za njihovo sekanje. Pomoc prizadetemu ljudstvu se veča iz dneva v dan, kakor vzporedno rasejo prevozne možnosti. Do srede oktobra so oblasti razdelile med ljudstvo 1500 sekir, 2000 žag, 3000 ključev, 4000 krampov, 5000 pil, 7000 lopat in nad 12.000 raznega drugega orodja. V zadnjem času pa so razdelile še 4000 oken in vrat, nad 90.000 parov okov in v velike količine železnega blaga. Rzdeli so nad 35 vagonov železnic in 65 vagonov cementa, strešnikov in zidakov. Sedaj je na razpolago tudi večja količina stekla, ki jo odpravljajo v porušene in požgane vasi.

Obnova Bosne in Hercegovine je zajel nov polet, ko je zvezna vlada dodelila vlad Bosne in Hercegovine 200 milijonov dinarjev podpore iz naslova razlike med obdobjem novih dinarjev po zamenjavi in predvojnimi stanjem obdobja v Bosni in Hercegovini. Od te vsote je dobilo ministrstvo za gradnjo Bosne in Hercegovine 150 milijonov dinarjev, tako da je imelo za obnovo porušeni in požgani vasi, cest in za druga javna dela na razpolago skupno 35 milijonov dinarjev.

Šnjim kreditom okoli 250 milijonov dinarjev. Posamezni okrožni narodni odbori so dobili po 20 do 30 milijonov dinarjev. Vsi so izdelali načrt, kako bodo ta denar najkoristneje potrošili za obnovo. Okrožni odbor v Travniku, ki je dobil 20 milijonov dinarjev, je sklenil, da bo polovico porabil za obnovo naselij, 4 milijone din za obnovo šol, 3 milijone din za obnovo javnih zgradb, bolnišnic in ambulanc in 3 milijone za obnovo cest in mostov. Skupaj bodo letos oblasti tega okrožja sodelovale pri izgradnji 800 hiš.

Po vsej Bosni in Hercegovini se danes gradi že 80 do 90% zgradb, predvidenih po teh načrtih. V bihaškem okrožju, kjer je bilo porušeni 11.430 hiš, so jih obnovili že 3260, in sicer na pobudo ljudstva samega 2721, na pobudo ljudskih oblasti pa 539. V sarajevskem okrožju bo obnovljenih v tej gradbeni sezoni okoli 20% porušeni hiš. V Sarajevu samem zaključujejo pravkar gradnjo 100 trisobnih delavskih stanovanj. Na ozemlju Bosne in Hercegovine obnavljajo ali pa so že zaključili obnovo 7650 hiš, 331 šol, 89 stavb narodnih odborov in 47 bolnišnic. Pri vseh teh delih so sodelovale ljudske oblasti.

Istočasno se v velikem obsegu obnavlja promet. Na bosansko hercegovinskih cestah je bilo uničenih 450 mostov v skupni dolžini 9517 m. S sodelovanjem množic v največjem obsegu so doslej popravili že 441 mostov v skupni dolžini 9067 m. Obnovili so obenem 860 prekopov v dolžini 22 km. Tako je ljudstvo samo, nadahnjeno in vzgajeno za delo in samoiniciativno v času osvobodilne borbe, s pomočjo svojih oblasti izvršilo ogromno delo pri obnovi svoje zemlje.

Obnova prometa pa se nadaljuje še vedno v velikem obsegu. Pri Riju obnovljajo mladinci, delavci in uradniki iz Bihača s prostovoljnimi delom cesto v Bosanski Petrovac. Na tem mestu je bila cesta najbolj razrušena. Za Bosno in Hercegovino, kakor za vsa naša država je velikega gospodarskega pomena železniška zveza Sarajeva z Jadranskim morjem. Največjo škodo je okupator napravil tej progi, ko je porušil skupino mostov na Jablanici. Ob prvem

pregledu proge je prevladovalo mnenje, da bo za njeno popolno obnovo potrebnih več let. Čela konstrukcija železniškega mostu na Jablanici, ki je dolg 37 m, se je zrušila v prepad reke Doljke in je za novo gradnjo popolnoma neuporabna. Nemci so popolnoma porušili železniški viadukt pri Prenju. Ta viadukt je bil zgrajen iz kamna in je imel pet odprt in razponom 10 m. Železna konstrukcija mosta v Aleksin Hanu, ki ima 92 m razpona, je bila tako uničena, da je ni bilo mogoče ponovno uporabiti.

Kljub prvotnemu pesimizmu so se kmalu iz struge reke Doljke začeli dvigati odri, ki so bili podprti s celim gozdom podpornih stebrov. Odri so bili visoki 32 m in so morali vzdržati tovor 1000 ton. Delavci so premagali vse težave in so v rekordnem času 43 delovnih dni zgradili nad Doljanko železobetonski most, na katerega je mogoče postaviti tudi tri normalne širine. Za ta most so porabili 35 ton železa, 600 kub. metrov betona in 400 kub. metrov lesa. Obnovljen je tudi viadukt pri Prenju čez reko Glogonico. Zanj so porabili 30 ton železa, 1200 kub. metrov betona, 300 kub. metrov kamna in 100 kub. metrov lesa. Iz struge reke Neretve sta zrasla dva betonska podporna stebra in preko njih so položili mostno konstrukcijo. Delo je bilo zelo težavno, ker je Neretva na tem mestu zelo dročča, struga pa silno ozka. Po zaslugi požrtvovalnosti delavcev in vodstva del, kakor tudi po zaslugi sodelovanja ljudstva iz okolice Jablanice so vsi trije mostovi danes že zgrajeni in vlaki že vozijo na progi Sarajevo-Mostar—pristanšče Ploče.

Med številnimi uspehi je letošnja obnova pokazala tudi nekaj nedostatkov. Izkušnje dosedanjega dela pa bodo koristile ministrstvu za gradnjo Bosne in Hercegovine, ki pripravlja vse, da bo prihodnje gradbeno sezono začelo z načrtnim in sistematičnim delom za gradbeno obnovo prizadetih krajev. V ta namen je ministrstvo sklicalo posvetovanje vseh gradbenih vodstev Bosne in Hercegovine. Naloga tega posvetovanja je, ugotoviti obseg in višino poškodb gradbenih in cestnih objektov v Bosni in Hercegovini, ugotoviti dosedanje uspehe, izdelati načrt za gradbeno obnovo v prihodnjem letu in organizirati vse gradbeno delo na ozemlju Bosne in Hercegovine. To posvetovanje se je začelo v torek 20. novembra.

Kako so invalidi doživeli volitve

Z nasmejanim srcem smo mi invalidi stopili — ali se pa privlekli na volišče in izpustili kroglice v Titovo skrinjico. To smo storili tako enodušno in sproščeno kakor taktar, ko smo se borili za svobodo. Izpolnili smo dolžnost do tistega, ki nas je pripeljal do zmage in istočasno tako močno udaril po tistih brezvestnežih, ki so se taktar, ko smo mi krvaveli, smejali, da se jim njihov nečloveški smeh ne bo nikoli več povrnil na usta.

Zagar Vilko.

VIDEL SEM...

Videl sem, tovariš, kako si se po rokah in kolenskih privlekel na volišče, kako si prijel kroglico in jo spustil v skrinjico. Spustil si jo, nisem videl, kam, toda vem, da si jo skrbno zapal Titovi skrinjici. Brez nog si prišel, volil in se maščeval nad nami, ki so krivi, da si danes invalid.

Tudi tebe sem videl, tovariš brez rok, kako si prišel s svojim prijateljem, kateremu si nekaj zapešetal na uho in čutil sem: »V Titovo skrinjico jo daj!«

In tebe, slepega, sem videl, kako si volil. Tudi ti nisi pomišljal, kam bi jo oddal. Iz ugaslih oči je šlo po volivnem prostoru nekaj, kar je bilo podobno velikemu sreči.

In ti, tovariš invalid iz prejšnje svetovne vojne, si tudi prišel in volil. Vem, kaj si volil, vsi invalidi to vemo, saj vendar eno in isto čutimo!

Pahor Stojan

HOČEMO NOVO JUGOSLAVLJO

Z volitvami se je za nas invalide rešilo važno vprašanje, katerega stara Jugoslavija ne bi mogla nikoli rešiti. Mi invalidi pričakujemo od republike, da nam bo dala življenje, človeka vredno. Veliko je naše zaupanje v vodstvo republike, zato tudi nimamo skrbi za bodočnost, četudi smo brez nog, rok in vida!

Papič Anton

ŠADOVI NAŠEGA TRPLJENJA

11. novembra smo potrdili našo težko borbo. Maščevali smo naše požgane domove in v borbi padle junake, želi prve sadowe našega trpljenja. S temi volitvami so si jugoslovanski narodi izbrali blagostanje. Ljudstvo se je zavedalo, da je treba obnoviti domovino in zatrejati one, ki so krivi, da je porušena.

Kobe Karel

PETREČEK

Kraj pa čaka, kaj bo zdaj? Ker ga nočemo nazaj, temne in načrte kuje, prazne misli snuje: Oh, kaj bo zdaj, ko ne morem več nazaj?

Pavlin

NOVI LJUDJE

11. novembra smo postali novi ljudje: polni volje do dela, resnični bratje. Svet bo strmel: Nič več ne bomo morali »s trebulom za kruhom!« Doma, v naši lepi domovini, bo Amerika, bodo zlate jame za vse roke, ki bodo hotele delati, doma pri nas bo tako lepo kakor nikjer drugje!

Strojin

Bežigradjani spet prednjačijo

Zgodovinske volitve 11. novembra je proslavil III. teren bežigradske četrti posebno slovesno. Marljivi ulični odbor je razvil že v petek 10. t. m. v avli bežigradske moške gimnazije svojo krasno zastavo kot znak edinstva, borbe, dela in domovinske ljubezni. Domači slavnosti so prisostvovali številni povabljeni iz te četrti, kakor tudi zastopnik vojske, major Nikola Matešić. Kuma je bila vedno požrtvovalna tov. Franica Lipovškova. Po nagovoru tov. sekretarja Andreja Pristerja se je tov. sekretar III. terena Edo Mihelič posebej zahvalil odboru, ker smo mi prvi v tej mestni četrti, ki smo se strnili k volitvam pod zastavo svobode. Mladinski pevski zbor pod vodstvom tov. Spazzapanove je zapel nekaj lepih pesmi. Tov. Ivica Avliharjeva je sporočila pozdrave in častitke četrtne odbora.

Na oglu Topniške ulice pa so naš delovni prostor istočasno postavili lep dekorativni kiosk za »Stenčič« in druge terenske objave. Poleti se bo senčil ob novo zasajeni spominski lipi. Zastavo je prevzel v svoje varstvo tov. praporščak Stanko Maršček. Vsem, ki so k slovesnosti pripomogli, naj bo v zadoščenje in zahvalo zmagovalni uspeh pri volitvah.

Volivni praznik na Blokah

Letošnji 11. november je bil za Novo vas in sosednje vasi na Blokah velik praznik. Kljub slabemu vremenu so se po vseh naseljih na Bloški planoti z veseljem odpravljali na volišča. Posamezne vasi so tekmovalne, katera bo lepše proslavila ta znameniti dan ter lepše okrasila domove in volišča, na katera so prihajali volivci v sprevidih, z zastavami in transparenti. V soboto zvečer so v vsaki vasi vžgali velik kres, mladina iz Nove vasi in Studenca pa je priredila veliko bakladi, ki je pozno v noč napovedovala volivni dan. Že zaresa so v nedeljo prihajali prvi volivci na volišča. Vsaka vas je imela svoj spreved s harmonikarjem na čelu. Vendar moramo naglasiti, da je najlepši spreved naredila vas Metulje, čeprav je do njenega prihoda zapadlo že precej snega. Bloška planota, že vsa odeta v snežno odejo, je tako najlepše proslavila zgodovinski praznik, prve svobodne volitve v Titovi Jugoslaviji.

J. G.

11. novembra v Ribnici

Ves teden sta se pripravljala vas in trg za odločilni 11. november. 38 m visok mlaj, kakršen še nikdar ni stal, je oznanjal skorajšnji zgodovinski odločitev, ki je bila že v slednjem zavednem srcu zapisana in jo je ljudstvo v nedeljo le potrdilo. V okraštvi je bilo neumornega tekmovalja in pozno v noč so naše žene in mladina pletli zelenje, da je bil ves trg sam pester gaj, nič manj tudi vasi.

V soboto zvečer se je vil spreved, ki se ga je udeležilo najmanj 800 ljudi, izpred prvega volišča po trgu mimo razsvetljenih hiš, okrašenih izložb z živodrečnimi zvezdami ter s Titovimi in Stalinovimi slikami. Zastave, plamenice, napisi, harmonika, streljanje je spremljalo dolgo povorko, ki je odšla po vseh ulicah v Gorenjo vas tja do kresa, kjer je tov. Anič podrtal še enkrat pomen volitev. Po razigranem kolu in petju partizanskih in narodnih pesmi se je množica razšla. Drugo jutro so že pred sedmo uro čakale pred volišči množice volivcev, ki se kar niso mogle načuditi, ko so videli, da je Ribničan Urban ponoči razobesil visoko gori na električne žice raznovrstno »suh robo« z velikanskimi »rajto« na sredi, poslikano z rdečimi zvezdami in, da so gola drevesa ob kolodvorski cesti čez noč poglala živodreče cvetje zvezd. Do 12. ure je že 75% volivcev opravilo svojo državljansko dolžnost. Ob 20. uri je predsednik volivne komisije razglasil nestrpnost čakajoči množici volivni izid: udeležba pri volitvah: 99,7%. Za ljudsko fronto: 96%. Navdušenje se je komaj poglelo — saj je bil izid vreden naših žrtv doma, na bojiščih, v izgnanstvu in je potrdil tisto veliko željo: živeti v novi, preprosti, veliki Titovi Jugoslaviji.

Pevovski tečaj. Na pobudo ministrstva za prosveto se je na Glasbeni Matici pričel enomeseni dirigentski tečaj pod vodstvom Francea Marolta. Predavajo poleg njega še tovariši Gröbming, dr. Dragotin Cvetko, Ma-

tija Tome, Pirič Maks in Karel Pahor, znani pevski in glasbeni pedagogi. Predavanja so iz diriranja, tehnike dihanja, teorije, harmonije, kontrapunkta, korepetitije, o kulturnem poslanstvu petja in glasbe v današnji dobi in drugem. Tečaj obiskuje 35 tečajnikov, večinoma učiteljev, ki so se zbrali iz vseh okrožij Slovenije, da obogatijo svoje znanje in ponesejo nabrani material v svoje kraje, da izpopolnijo in izboljšajo že obstoječe zbornice in orkestre ali pa, da na podlagi študija in pridobljenih izkušenj ustanovijo nove zbornice in orke-

stre. Tudi iz tržaškega in goriškega okrožja se je prijavilo 12 tečajnikov in tečajnici, po večini iz delavskih in kmetijskih krogov. Večina slušateljev stanuje po privatnih stanovanjih, nekaj pa jih je nastanjenih tudi v starih cukrarni, hrano pa dobivajo v menzi Hvalčevih zbornice. Vsi tečajniki so hvaljevi tov. Fr. Maroltu za trud, kakor tudi odločujočim činiteljem ministrstva za prosveto, ki so omogočili, da se je otvoril tečaj, ki je prvi te vrste v osvobodjeni domovini. Uspeh gotovo ne bo izostal in se bo pokazal že v bližnji prihodnosti. M.

Delo Rdečega križa Slovenije na osvobojenem ozemlju

Rdeči križ iz Slovenije je bil ustanovljen v Beli Krajini 18. junija 1944. Osnovni je bil zaradi nalog, ki jih mora izvrševati v vojni in miru kot činitelj pri vseh človekoljubnih dejstvih. Sodelovanje pri obnovi države mu budi najzavnejša naloga.

Zanimanje za to našo najmlajšo množično organizacijo je bilo veliko že od začetka in je bila vsestranska podpora, ki jo je užival RKS od ljudstva, narodne oblasti in množičnih organizacij, dokaz, da je RKS prepotrebna organizacija, ki se bo razvila v pravo ljudsko gibanje.

Z delom je začel RKS takoj po ustanovitvi. Kmalu je zajel vse predele osvobojenega in delno kontroliranega ozemlja. Organiziran so bili krajevni, okrajni in okrožni odbori RKS, tako, kakor je bila upravna razdelitev. Stevilo enot in članov je stalno narasčalo. Celotno vasi so štele preko sto članov. Vendar ne samo številu, temveč zavednost članov je tista, ki je značilna za ono dobo. »Naši ljudje vedo, da je RKS naša ljudska organizacija, vendar nam izdajalci in okupator delo otežujejo.« So pisali toverjeniki iz primorskih predelov, močnejši po okupatorju. Tudi RKS-u ni bilo prizanešeno z žrtvami, 10 sodelavcev je padlo v službi Rdečega križa, sedem jih je bilo izdanih in zaprtih. Toda ideja RKS ni bilo mogoče zavreči, kakor ni bilo mogoče zavreči poleta narodno osvobodilne borbe, ki ga je podpirala. Se v istem letu je bila razporejena organizacija RKS po vsem dolinskem, primorskem in štajerskem. Prvi znaki organiziranja so se pojavili tudi na Koroškem. S tem je postal RKS tudi narodna, vez med vsemi slovenskimi zemljami tostran in preko črte starih predprilskih meja. Organizatorji so bili delavci, kmetje in delovna inteligenca. Delo se je vršilo v ilegali. Čisto je bilo treba vzdrževati po tajnih poštnih znakih. Stik krajevnih enot z okrajnimi ter okrajnimi odbori in Glavnim odborom RKS je bil dobro vzpostavljen in vzdrževan. Le najke so včasih prekinjale stike. Iz poročila Glavnega odbora RKS z dne 25. novembra 1944 je razvidno, da je bila do takrat organizirana po nepopolnih podatkih 301 enota s 14.773 člani, ki so plačali na članarini 168.493 lire in 8675 RM; prostovoljni prispevkov je bilo 75.182 lire, 16.029 RM in 5 dolarjev. Po poročilu z dne 7. aprila 1945 je naraslo število enot na 418 s 25.273 člani. Članarine je bilo pobrane 294.428 lire in 8665 RM; prostovoljni prispevkov je bilo 188.585 lire in 10.700 RM.

Po vsem opisanem ni čudno, da je vsaka akcija RKS dobro uspešna. Ljudstvo, prekaljeno v borbi za svobodo, se je vedno vsaki prošnji odzvalo in dobro izkazalo. Uspešno so bile izvedene akcije za sladkor in plenice za dojenčke, mlečna akcija, akcija »Vse za našo vojsko« in akcija za ranjence. RKS je pomagal pri oskrbovanju stalnih in pokretnih bolnic in ambulanc. Izvedel je zbirko za Mladavža, Božič in Veliko noč. Skrbel je za brezdomce, ki jim je okupator po-

strela domove, prehranjeval in prenočeval begunce, ki so utekli ustašem. Vzdrževal je okrepčevalnice. Za vse delo pa je bil potreben izvežban kader. Zato so se v Beli krajini samirajski tečaj. Prirejen je bil celo tečaj za babilce.

Za vse so se dobila sredstva. Prispevali je ljudstvo, narodna oblast, JA, ameriški Slovenci in zavezniki. Poleg prispevkov v denarju je bilo nabranih mnogo živil, oblike, obutve in sanitetnega materiala. Preko RKJ je bila vzpostavljena zveza z inozemstvom, ki se mu je prikazovalo v dopisih in fotografijah vojno razdejane naše dežele in težke žrtve, ki jih je doprinal naš narod v skupni borbi. Odziv je bil ugoden.

Predvsem je bil povsod uspešen »Teden Rdečega križa«. Vršil se je postopno obenem z razširjenju ozemlja. »Teden« je bil dobro pripravljen. Sodelovali so vojska, gledališča, pevski zbori in množične organizacije. Z mitingi in nabiralnimi akcijami je bilo nabranih mnogo prispevkov, ki so bili razdeljeni ranjenem, bolnikom in najpotrebnejšemu prebivalstvu.

To je bil najvidnejši odraz takratnega delovanja RKS. Mnogo posla je bilo tudi s sanitetno službo, poizvedovanjem, iskanjem stikov z našimi ljudmi po zavezniških taboriških v Afriki, s posredovanjem stikov s Slovinci v Ameriki, misliti je bilo treba na repatriacijo Slovencev iz nemških taborišč. Propaganda se je vršila po časopisu in radiu OF doma in v inozemstvu.

Tako je bilo delo RKS v času krave borbe.

Z 9. majem 1945 je nastopilo za RKS novo razdobje dela. Vojna je končana. Pristopiti je treba k obnovi. Ne bo lahko in kratkotrajno delo. Toda Glavni odbor RKS ne dvomi o uspehu. Če je bilo delo RKS uspešno v času, ko so nanj prežali okupator in njegovi pomagači in je bilo to delo izraz spontanega udejstvovanja ljudstva na takratnem osvobojenem ozemlju, bomo uspehi tudi v svobodi z delom za našo srečnejšo bodočnost!

MLADINA NA BREZNICI

Naša mladina se je nedavno soboto in nedeljo postavila s svojo prvo igro »Zlatorog«. Obakrat je bila dvorana Mladinskega doma nabito polna, kar kaže, da je ljudstvo željno dobrih iger iz domačega življenja. Či ti dohodek je bil namenjen za pokop padlih borcev, ki smo jih 28. oktobra prepeljali v domačo župnijo. Bilo jih je 27.

V kratkem bomo imeli dokončno šolsko stavbo, ki nam je v em pri srcu, saj je naša mladina zamudila toliko let na svoji izobrazbi. Upamo, da nam bo oblast v doglednem času oskrbela prepotrebne šipe, nakar se bo mladina lahko preselila iz hladnih prostorov gasilskega in Mladinskega doma v svojo šolo.

Darujte kri za ranjence!

Nemški vojni zločinci iz belsenskega procesa, ki so bili pred kratkim obsojeni na smrt, in sicer: št. 1: Josef Kramer, »belsenska zver«, št. 2: taboriščni zdravnik Fritz Klein in št. 3: Peter Weingartner

stava in rušina, če človeka ni, če ni srca in duše! Srce in duša sovskega človeka — to je bilo odkritje, ki nas plemeniti, ki nas oplaja in vodi.

»Vse bi vam dali,« je rekel na odru sovskega človeka in razprostri ob roki, kakor da seje med nas do bro seme. »Vse bi vam dali,« je rekel, ko se nismo mogli nagledati in naslišati sovskega človeka in smo neprestano zahtevali, da še in še ponavljajo — da je bilo že kar nesodobno.

In potem sem videl še sto in sto sovskega človeka. Vozili so se, pešali, trudni in lačni, streljali so, jedli z nami in pili, pripovedovali so, pili — da, tudi jokati sem jih videl.

To je bilo malo pred koncem vojne, v Prekmurju. Pokopavali so tovariše, ki so padli ob Muri. Pokopavali so jih kakor so pokopavali tisoče in tisoče tovarišev, tisoč in tisoč kilometrov daleč od doma. Stila se okrog krst in zrli v blede, mirna lica padlih tovarišev. Pa se je sklonil častnik k glavi, pooblaščen mrtvega borca po čelu in mu nežno popravil lase, ki so bili zmršeni. Častnikovo lice je bilo po- božno zbrano kakor lice matere

nad spečim otrokom. In pokleknil je h krsti vojak, se sklonil in poljubil mrtvega častnika na čelo. Vsi ti sovskeji ljudje so bili tako zbrani, tako tihi! Vsa nam zase v svoji lepi bolečini in vsi kakor eden. In ko je govoril komandant o slavi padlih, o domovini in borbi, o pravičnem miru in zmagi, so bile njegove besede jasne in trde. Ko so pa združili krste v zemljo, je položil za nekaj trenutkov robe na oči.

Naslednji dan so krenili vojniki »perjeto« — naprej. Peli so in streljali. »Dajav, dajav!« so klicali. Naj se trese zemlja, naj bo praznično kakor za veliko noč, ko prihaja sovskeji človek!

Sovjetski človek nam ni več skrivnost, ne več prepovedani sad. Spoznavamo ga, učimo se pri njem predanosti domovini, učimo se preprostosti in iskrenosti, učimo se boriti se, delati, živeti. Vsa nam bližji nar je sovskeji človek — vsak dan te liko bližji, kolikor se mu mi približamo — s svojim življenjem in delom — dušo in srcem.

C. Zagorski.



Tako se je Novo mesto okrasilo za volitve

Sovjetski človek

Sovjetski človek je pomenil za nas pred vojno, posebno pa še med vojno nekaj drugega in lepega. Bil je za nas skrivnost, bil je prepovedan sad — sad z drevesa oktobrske revolucije. In še posebno zato, ker so nam ga prepovedovali sovražniki vsega naprednega, vsega človečanskega in lepega, prav zato smo tako vroče želeli spoznati sovskega človeka, prav zato smo hlastali po njegovi besedi kakor hladni človek v zadušljivi sobi po svežem zraku, prav zato smo se tako krčevito borili, da se pretolčemo do sovskega človeka.

Verovali smo v sovskega človeka. Verovali iz gole vere v človeka. To vero so nam potrjevale vesti iz Sovjetske zveze, filmi — čeprav okrnjeni — ki smo jih videli, redke knjige, skrivaj jih besede po radiu, pesmi in glasba, verno vanj pa so nam potrjevali tudi policijski ravnatelji, nekateri šolski direktorji, mnogi kateheti, priznajući po tovarnah — vsi reaktionarji, ki so se zaganjali tako besno in tako brezumno v našo vero v sovskega človeka.

Prvič sem videl dvoje sovskega človeka na Hrvaškem. Pobegnili sta iz nemškega ujetništva in se pretolkla k nam. Eden je bil komisar nekega ukrajinskega partizanskega oddela, drugi Rus, partizan-borec. Oba sta bila lepa in močna fanta, polna smeha, vedno pripravljena za akcijo, za pesem in za pripravljanje o življenju in berbah sovskega partizana, o življenju v domovini, o šolah, o ženah, o industriji, o sportu v Sovjetski zvezi. Kmalu pa sta morala oditi, poklical je za Vrhovni štab. Nista šla rada. »Kaj bova po štabih?« sta rekla. »Če pa naju Tito kliče, morava na pot...«

Drugič sem videl sovskega človeka lanko poletje na Pohorju. Bil je oficir, član sovske vojske delegacije pri našem Glavnem štabu. Ko je izvedel, da pojdem čez Dravo, me je poiskal. Bilo je to v neki kmečki hiši, zakajeni od dima, polni angleških in naših oficirjev, ki so se sklanjali nad zemljevidi, poslušali radio, se glasno menili.

Kako živo se je zanimal ta sovskeji častnik za naše kraje, za naše ljudi! Kako od daleč je prišel, da nam

kot vojak pomaga z nasveti, da se prepriča o naši borbi, da posreduje pomoč iz Sovjetske zveze!

Ko sem odhajal, mi je toplo in tovariško stisnil roko, me je toplo pogledal. »Dobro potuj, tovariš,« je rekel. »Dobro delaj!«

Tretjič sem videl sovskega človeka v Beli krajini, na letališču. Kmalu bo leto dni od tedaj. Bil je pilot in priletel je naravnost iz svobodnega Beograda k nam — to je bilo prvo letalo, ki ni letelo preko Italije v Slovenijo.

»Ničev,« je rekel pilot in se zdravo smejal iz pilotske navleke. »Da, malo so streljali nekje pri Sarajevu in Zagrebu name. Ničev! Ne bojte se, nazaj gremo preko Italije.« Pomagal je v letalo mladi materi, ki ne sila v naročju dojenčka — partizanka. Ko smo vsi posedli, je prišel spet iz pilotske kabine in povabil mlado mater z otrokom k sebi.

»Toplo je tam,« je rekel.

Potem sem srečaval sovskega človeka vsak dan. V Beogradu, na potovanjih, v Prekmurju... Vojake, ki so bili pred vojno še delavci in kmetje, častnike po poklicu in večerajše pro-

lesorci in učitelji. Najbolj pa se mi je vtisnil v dušo spomin na umetniško skupino, ki je prišla gostovat iz Moskve v Beograd. Čudovite stvari so nam pokazali in povedali. Občudovali smo njihovo mojstrstvo, njihovo tehniko. Toda bolj kakor to smo občudovali sovskega človeka, ki se nam je razkrival z vsakim gibom, z vsakim migljanjem, z vsako besedo.

»Mi

Tuji novinarji priznajo, da so bile volitve v Bolgariji svobodne

Sofija, 20. nov. (Tass). Sofijski radio poroča, da se je v vsej državi od skupnega števila 4 milij. 504.735 volivcev udeležilo volitev 3 milij. 862.492 ali 86 odst. Od tega števila jih je 3 milijone 407.355 glasovalo za kandidatke Domovinske fronte, to je 88,2 odst.

Sofija, 21. nov. Tuji novinarji, ki so se mudili za časa volitev v Bolgariji, so obiskali vsa volišča v Sofiji in v nekaterih drugih mestih v notranjosti. Dopsnik britanskega lista »Daily Worker« je izjavil: »Trditi, da bolgarske volitve niso bile demokratične in svobodne, bi bilo isto, kot trditi, da so bile angleške volitve nepravilne. Jaz sem bil v Plovdivu in okoliskih vaseh in povsod sem videl bolgarske kmetke, kako glasujejo s prepričanjem, da ustvarjajo zgodovino. Če britanska in ameriška vlada nočeta videti, da s pri te volitvah vsi Bolgari izrazijo svobodno voljo, ne bo to prizadelo niti demokracije niti bolgarskega ljudstva, temveč samo njega same.« Na vprašanje, kakšne razloge je imela opaznica za neudeležbo, je dopsnik odgovoril: »Najboljše! Hotela je biti izbrisana.«

Dopsnik francoskega časopisa »Humanité« je izjavil: »Mudil sem se v Perniku in okoliskih vaseh. Videli smo vojake in kmetje v prazničnih nošah, kako so mirno glasovali in se popolnoma zavedali, kaj delajo. Prav tako kakor je bil v Jugoslaviji, tudi te volitve ne morejo, da ne bi vplivale na gotove kroge v Evropi. Prepričan sem, da bo od tega imela Bolgarija samo koristi. Menim, da opozicija ni imela nobenega razloga, da se ne udeležijo volitev. Nasprotno, to je bila usodna napaka z njene strani, kakor da bi nameravala izvršiti samrtno. Opozicija se je končno odzdravila od ljudstva in zanj ni več izgledov, da bi rešila svoj položaj. Nič več si ne more nadejati pomoči od nikogar.«

Predstavnik švicarskih časopisov je izjavil: »Volitve v Bolgariji so bile popolnoma svobodne in demokratične. Name je zlasti vplivalo veliko navdušenje, s katerim je glasovalo bolgarsko ljudstvo.«

Dopsnik londonskega časopisa »Observer« je dal naslednjo izjavo: »Volitve v Bolgariji so bile popolnoma svobodne brez strahovanja in nasilja. Ljudstvo je poneslo volilo. Zlasti veliki zanimanje so pokazali kmetje. Oni z velikim nezaupanjem gledajo vsakega, ki bi jim poskušal prepričati, da glasujejo in da izreče svojo besedo o bodoči upravi dežele.«

Predstavnik skandinavskega tiska so izjavili, da so obiskali različna mesta in vasi ter so prišli do sklepa, da si morejo vzeti bolgarske volitve za vzgled vse dežele, ki misli izvesti volitve.

Dopsnik »Associated Press« King je izjavil, da so bile bolgarske volitve izvedene na demokratičen način, prav tako kot v Zedinjenih državah. Angleška novinarka Cockburn je izjavila naslednje: »V mnogih krajih so žene pri volitvah Prekosile moške. Bolgarsko ljudstvo voli z veliko ljubeznijo in resnostjo.«

Izjava zunanjega ministra Stajnova

Sofija, 21. nov. Zunanji minister Petko Stajnov je imel večeraj konferenco s predstavniki tujega tiska. Minister je podčrtal, da so vsi nepristranski opazovalci jasno videli dvojne dejstvo: 1.) Volitve se so vršile v popolnem redu in je Domovinska fronta izvajala popolno zmago. 2.) Bolgarsko ljudstvo je obsodilo neudeležbo opozicije. Nato je izrazil upanje, da bo ameriško zunanje ministrstvo dobilo poročilo o pogojih, pod katerimi so se vršile volitve v Bolgariji in da bo tako lahko spremenilo svoje mnenje. Po zmagi pri volitvah bo bolgarska vlada vodila svojo politiko v »sti smeri kot sedaj, v najbolj odkritem sodelovanju s tremi velikimi demokratičnimi silami za sklenitev čestnega miru, ki bo doprinesel k ureditvi razmer na Balkanu in k vzpostavitvi demokratičnega režima

»Izvestija« o položaju v severnem Iranu

Mokva, 20. nov. (Tass). V uvodnem članku z naslovom »Razvoj v severnem Iranu« pišejo »Izvestija«:

V zadnjih tednih so bile v Tebrisu, Ardebiju, Rezaju, Makuju in drugih mestih in vaseh severnega Irana volitve zastopnikov za krajevna samoupravna telesa. Volitev so se udeležile velike množice mestnega in vsakega prebivalstva severnega Irana. Obenem z volitvami so bila številna zborovanja z velikim številom udeležencev iz raznih slojev iranske družbe. Kot je znano, tvori večino prebivalstva severnega Irana azerbejdžansko ljudstvo, ki do pred kratkim niso imeli šol v domačem jeziku, in niso smeli izdati svojih knjig in časopisov. Zato so bile med volitvami v krajevna samoupravna telesa posebno priljubljene zahteve krajevnega azerbejdžanskega prebivalstva: otvoritev šol s poukom v domačem azerbejdžanskem jeziku skupno s perzijskim, ki je državni jezik, ustanovitve krajevnih sodišč s postopkom v azerbejdžanskem jeziku, volitve pokrajinskih in krajevnih samoupravnih teles in druge demokratične zadeve, ki so v skladu z narodnimi težnjami krajevnega azerbejdžanskega prebivalstva.

Vsi družabni sloji krajevnega prebivalstva, kmetje in delavci, trgovci in razumniki, zemljiški posestniki, uradniki in duhovščina sodelujejo v tem demokratičnem gibanju. Demokratično stranko iranskih Azerbejdžancev podpira velik del tamkajšnjega prebivalstva. Stranka hoče zagotoviti osnovne demokratične pravice, ki so potreben pogoj za narodnostni razvoj in napredek azerbejdžanskega prebivalstva v okviru iranske države.

Kljub temu, da je to gibanje brez vsakih separatističnih teženj, je tamkajšnje orožništvo ob nekaterih prilikah postopalo s strašno divjostjo proti prebivalstvu, češ, da se bori

proti separatizmu iranskih Azerbejdžancev. Orožnike podpirajo nekateri najbolj reakcionarni zemljiški veliki posestniki. Demokratično gibanje Azerbejdžancev severnega Irana je naletelo na divji odpor reakcionarnih protidemokratičnih sil, ki vidijo v gibanju grožnjo proti svoji oblasti in predpravicam. V nekaterih okrajih, n. pr. v Sorabu in Miane-i, je oboroženo orožništvo s »crnosotenci«, katere so organizirali reakcionarni veliki posestniki, odkrito napadle najaktivnejše udeležence demokratičnega gibanja in povzročilo številne incidente.

To je zadostovalo nekaterim organom tujega tiska, posebno pa Reutersu, da so podali povsem neresnično sliko sedanjih dogodkov v severnem Iranu. Pred kratkim je londonski radio ponovno ugotovil, da je izbruhnila v severnem Iranu »separatistična ustaja«, da je bilo že več »spopadov« s policijo na različnih krajih. Vsemu temu dodajajo še razne čudne zgodbe o »ruskih spletkah«, da dobavljajo prebivalstvu »puške in strelivo« in še razne druge laži, ki jih razširjajo zato, da bi zabrisali resnični demokratični značaj volitev v krajevna samoupravna telesa v severnem Iranu in zvrnili odgovornost za incident na »Ruse« itd. Londonski radio očitno zato prinaša te novice, da bi odvrgel pozornost od resnično velikih neredov, ki so izbruhili pred kratkim v Palestini in Egiptu, za katere nosijo odgovornost britanske oblasti. Prav tako skuša londonski radio oddajati čim manj poročil o razvoju v Indoneziji, kjer je dosegla ljudstva vstaja proti kolonialnemu zatiranju zelo velik obseg. Da bi odvrgli pozornost od teh neprijetnih dogodkov v Egiptu, Palestini in Indoneziji, so si te oddaje izmislile nekakšne incidente v severnem Iranu in brezvestno potvarjajo resnično demokratični značaj razvoja v iranskem Azerbejdžanu.

Hitlerjevci v Francovem varstvu

London, 19. nov. Madridski dopsnik londonskega lista »Spanish News Letters« piše, da so mnogi odlični Hitlerjevci še vedno svobodno sprehajajo po Španiji. Med njimi je tudi bivši nemški tiskovni ataše. »Vse kaže«, pravi dopsnik, »da si je dobro napolnil žep, kajti sedaj si gradi razkošno plavalni bazen na svojem luksuznem posestvu in nadaljuje staro potratno življenje. Še vedno ima svoj urad v središču Madrida. Po dopsnikovih besedah tudi nek bivši svetnik Hitlerjevkega veleposlanstva razkošno živi. Nemški generalni major Eckart Kramer, ki živi v Madridu, je še bolj nepristopen in visok kakor kdaj koli. Med drugimi dobro znanimi Nemci, ki jih

je mogoče srečati v Madridu so dr. Karl Albrecht, upravitelj A. E. G. Pauker, Francov svetovalec v vprašanih trgovske mornarice in bivši nemški mornariški ataše Kurt Majer. Bivši vojni ataše stanuje sedaj v Malagi, toda čisto obče Madrid v zvezi s svojo »kulturno« delavnostjo. Dopsnik pravi še dalje, da je na desetino Hitlerjevcev zaprtih »na njihovo častno besedo« v hramu za poroče, toda Francova tajna policija gleda skozi prste ter preze, da je ta »zapora« javna prevara. V nekem najlepših španskih letovišč, je »interniranih« 300 do 400 čisto navadnih nemških vohunov in častnikov gestapa, ki delajo vse, kar hočejo in jim nihče ne ovira bega.

Sofulis sestavil novo grško vlado

London, 21. nov. Vlada Kanelopulosa v Grčiji je po 20 dneh odstojala. Liberalni voditelj Sofulis je sestavil novo vlado. Pristal je na to, da se odloži plebiscit o monarhiji do leta 1948.

Boji po vsej Javi

Beograd, 21. nov. Kakor poroča Reuters, je holandska novinarska agencija sporočila, da so Indonezijski razbili neko britansko brigado. Britanska letala so metala letake, s katerimi so pozivala Indonezijske, da v 60 minutah zapuste svoje položaje, sicer jih bodo letala bombardirala. Indonezijski so se ugnili v mestu in so zgradili ogromne ovire na treh glavnih cestah, ki vodijo iz mesta. Britanska letala so danes zjutraj bombardirala središče mesta. Tudi v Mangangaru je prišlo do spopadov. V Surabaji so britanski položaji pod sovražnikovim ognjem in ob podpori topništva so Indonezijski napadli britanski glavni stan. Skupina 50 Indonezijscev je uničila neko britansko patrolo v Surabaji.

Anglo-ameriški finančni razgovori v krizi

Washington 21. nov. Angleško-ameriška finančna pogajanja so stopila v kritično obdobje. Po osmih tednih pogajanj je sedaj nastopila možnost, da se pogajanja končajo s popolnim neuspehom. Angleži še vedno zahtevajo posojilo 4 milijarde dolarjev, medtem ko Amerikanci nudijo samo tri in pol milijarde dolarjev. Obe ti vsoti pa sta znatno manjši, kot so jih prvotno zahtevali. Odplačevanje dolga bi se pričelo po petih letih in Amerikanci predlagajo, da bi Angleži odplačevali 150 milijonov dolarjev letno. V primeru, da Britanija ne bi mogla kako leto plačati to vsoto, se zaostali zneski pripiše vsoti prvega leta, v katerem bo Britaniji omogočeno plačevati. To pa lahko privede do podvojitve ali potrojitve zneska, ki ga je treba plačati vsako leto. Britansko zastopstvo smatra ta predlog za nesprejemljiv. Ono meni, da bi se morala neplačana vsota enega leta raz-

Nova francoska vlada

Pariz, 21. nov. Danes popoldne so naznanili, da je sestavljena nova vlada generala de Gaullea. De Gaulle sam je obenem ministrski predsednik in minister narodne obrambe. Kot ministru narodne obrambe bosta pomagala minister vojske Edouard Michelin (rep. abikanski) ljudsko gibanje in minister za oboroževanje Charles Tillon (komunistična stranka).

Stirje ministri brez listne bodo socialist Vincent Auriol, zastopnik republikanske gibanja, François Gay, komunistični voditelj Maurice Thorez in konservativci Louis Ja-

guinot. V celoti je v vladni pet čla nov komunistični stranka. Drugi ministri so: pravosodstvo Henri Teitgen, republikansko ljudsko gibanje, notranje zadeve Adrien Tixier, socialist, zunanje zadeve Georges Bidault, republikansko ljudsko gibanje, narodno gospodarstvo François Billoux, kom. stranka, finance Rene Pleven, social. republikanska stranka, industrijska proizvodnja Marcel Paul, komunistična stranka, poljedelstvo in prehrana Petitjean, socialist, javna dela in prevoz Jules Moch, socialist.

»Operacije« v Dachauu

Dachau, 20. nov. Posebni Reutersjev dopsnik poroča: SS-ovci in nezdružniki so izvajali »operacije« na zdravih pacientih. To je izjavil Heinrich Stoehr, nemški politični ujetnik od 1934. do 1945, ki priča pred tujakšnim sodiščem za sojenje vojnih zločincev. Preživel je 4 leta v koncentracijskem taborišču v Dachauu in je imenoval Antona Endresa, enega izmed obtožencev, »najbolj surovi človek, kar sem jih kdaj koli videl«. Videl je Endresa, ko je večkrat pošiljal ljudi v smrt na strahotni način in prisostvoval »operacijam«, ki so jih izvajali na golih in zvezanih ujetnikih. Paciente, ki so se upirali, so tepli z mokrimi brisačami. Druge so zvezali na rokah in nogah, da so se dušili v odejah, in jih nato postavili pod mrzlo prho za 3 ali 4 ure. Tako ravnanje se je vedno končalo z njihovo smrtjo. Mnogim zdravim osebam so vbrizgavali injekcije za gnojenje in njihova naloga je bila, da se borijo proti zastrupljenju. 100 tuberkuloz-

nih pacientov so »likvidirali« z injekcijami. Eugen Seybold, nemški politični ujetnik, ki je delal v dachauskem krematoriju 15 mesecev, je dejal, da je tam videl mnoge izmed obtožencev pri delu. Pri neki priliki so usmrtili z injekcijami 2 noseči ruski ženi. Seybold je dejal, da je bil navzoč pri usmrtitvi 90 oseb.

20 nacističnih vojnih zločincev pred sodiščem

Nürnberg 20. nov. Davi ob 10 se je pričelo pred mednarodnim vojaškim sodiščem sojenje 20 nacističnih vojnih zločincev, ki se bodo zagovarjali za zločin zarote proti miru, za vse vojne zločine in za svojo brezvestnost. Vrhovni sodnik Lawrence je pričel razpravo, ko je bila prečitana obtožnica. Pravemu postopanju bodo izmenično predsedovali pravniki, ki so predstavniki štirih velisil: Sovjetske zveze, Velike Britanije, Združenih držav in Francije.

9-letnica ustanovitve mednarodne brigade

Pariz, 20. nov. Približno 1000 bivših španskih dobrovoljcev je proslavilo 9-letnico ustanovitve mednarodne brigade. Pri tej priliki je imel predsednik združenja španskih republikanskih dobrovoljcev Andre Marti govor, v katerem je rekel, da se je pred 9 leti pričela v Španiji odkrita vojna Hitlerja in Mussolinija proti svobodoljubnim narodom. Marti je nato obsodil postopek britanske in francoske vlade, ki nista hoteli posredovati in izjavil, da bi republikanska Španija zmagala, če bi ne bilo take politike in mučenčenskega dogovora. S tem, da so izdali Španijo in demokracijo, so ti zagovorniki Muenchena izdali tudi Francijo. Danes je narodni značaj španskih dobrovoljcev jasen. V Poljski, Jugoslaviji, Madžarski in Bolgariji uživajo udeleženci v mednarodni brigadi iste pravice, kakor bivši bojevniki in mnogi izmed njih dosežejo visoke položaje v vojski. Na koncu je Marti, katerega govor so prisotni prekinjali z enodušnim odobravanjem, poudaril, da so ljudske svobodščine in neodvisnost najdražje človečanske dobrine.

Sindikati v Ameriki za prekinitev s Španijo

Washington, 19. nov. Delegacija, ki predstavlja okoli 500.000 članov sindikatov iz držav New York, Pennsylvania in Maryland je v sporazumu s ameriškim odborom za svobodo Španije poslala pismo ministrstvu zunanjih zadev, v katerem zahteva, da se takoj prekinijo diplomatski odnosi s Francovo Španijo. V pojasnilu je rečeno, da predstavlja Francova Španija za svetovni mir glavno trdnjavo fašizma in središče širjenja fašističnih doktrin v latinski Ameriki in drugih deželah sveta. Francova vlada dovoljuje v Španiji poskuse za konstrukcijo raketnega orožja in dovoljuje nemškimi znanstvenikom, da nadaljujejo svoja raziskovanja na španskem ozemlju.

deliti na vsep reostala leta odplačevanja, s čimer bi se dejansko rok posojila znatno podaljšal. Na to ameriško zastopstvo nikakor ne bo pristati.

Kratke vesti

25 letnica smrti Leva Tolstoj. Dne 20. novembra se bo sovjetsko ljudstvo spomnilo 25 letnice smrti velikega ruskega pisatelja Leva Tolstoj. Etheridge odpotoval iz Moskve. V nedeljo je odpotoval iz Moskve g. Marc Etheridge. Na letališču sta ga pozdravila pomožni šef oddelka pri ljudskem komisariatu za zunanje zadeve Jaškevič in veleposlanik Združenih držav v ZSSR Harriman.

Proizvodnja penicilina v Sovjetski zvezi. Komisariat ZSSR za ljudsko zdravje je izdelal načrt za veliko povečanje proizvodnje penicilina v Sovjetski zvezi. Profesorica Ermoljeva je znanla sovjetski način za pridobivanje penicilina. Dve tovarni ga že izdelujeta, druge pa še gradijo. Proizvodnjo penicilina so organizirali tudi v kombinatih za konzerviranje mesa. Prav tako so povečali proizvodnjo sulfamidov, prihodnje leto pa jo bodo še podvojili.

Smrtna obsoda vojnega zločinca na Poljskem. V petek se je končala razprava proti Paulu Hofmannu, upravitelju sežigalnih peči v »laborišču smrti« Majdaneku. Osebo je moril interniranca s kiji, jih zastrupljal, obočal ter žive sežigal v pečeh. Priče so krivdo Hitlerjevskemu krvniku popolnoma dokazale. Sodisce je obsodilo Paula Hofmanna na smrt.

Pravica Poljske do nemškega brodivja. Varšavski radio je objavil, da bi bilo pravično, če bi dodelili nekatere enote nemške mornarice Poljski. Poudaril je, da bi se morale enote nemške mornarice razdeliti med zaveznike in je opozoril, da se je poljska mornarica kljub svoji malostilnosti borila od prvega dne vojne in da je britanska admiraliteta večkrat priznala hrabrost nekaterih poljskih vojnih ladij. Na drugi strani pa ima Poljska sedaj šestkrat daljšo obalo kakor leta 1938.

Imenovanje švicarskega poslanika na Poljskem. Za švicarskega poslanika na Poljskem je bil imenovan dr. Anton Roy Ganz. Novi švicarski poslanik je star 42 let in je bil rojen v Chicagu, po poklicu pa je advokat.

Protifašistična borba v Skandinaviji

Beograjska »Borba« je nedavno objavila članek, ki ga je napisal za njo znani švedski novinar dr. Per Merling, zunanje politični urednik švedskega lista »Nju Dage«:

Skandinavske dežele so po vsej pravici znane po svojem blagostanju in kulturi. Vse skupaj imajo približno toliko prebivalcev, kolikor jih ima demokratična federativna Jugoslavija. Najbolj bogata in največja dežela je Švedska, s katero sta bili prej združeni tudi Finska in Norveška. Odcepitev Finske se je izvršila leta 1809. po neuspeli vojni z Rusijo. Kot nadomestilo za to izgubo je maršal Bernadot, eden izmed Napoleonovih vojskovodij, ki je bil določen za švedskega prestolonaslednika, pridružil 1. 1814 Norveško k Švedski, toda leta 1905. je Norveška pretrgala to zvezo. Švedski reakcionarji so hoteli z orožjem prisiliti norveški narod k pokorščini. Po zaslugi delavskega razreda in napredne buržoazije je se švedska kraljica rešila na miren način. Z Danske, ki jo loči od Švedske le majhna morska ozina, katere je istočasno prehod s Severnega na Baltično morje, je imela Švedska v preteklosti mnogoštevilne boje in sta obdede deželi videli druga v drugi tradicionalnega sovražnika. To naziranje je popolnoma izumrlo in danes veže obe državi najgloblje prijateljstvo. To je primer, kako more tudi ukoreninjena mrznja med dvema narodoma po-

polnoma izginiti v razvoju dogodkov. Švedska, glavna skandinavska država, je zelo bogata dežela in njeno glavno mesto Stockholm je ena izmed najlepših prestolnic v Evropi, ki jo obkroževata morska voda, prozorna in čista, in ki je polna osvežujočih parkov ter najmodernejših zgradb. Švedski življenjski standard je zelo visok. Delavske restavracije v Stockholmu, ki jih imenujejo »norme«, so skoraj take kakor v Beogradu luksuzni restavraciji »Moskva« in »Ruski car«. Kljub temu narod niso srečen ker ne pozna one radosti, ki je vezana s kolektivnim navdušenjem in čustvom brezmejnih možnosti. Posamezni meščani živijo v svojem malem ozkem krogu in so nezadovoljni kljub vsemu svojemu velikemu bogastvu.

Danska je znana po svojem žganju, pivu, jajcih, svojih peščinah in v mnogem spominja na Švedsko. Upravljajo jo iz glavnega mesta Koda-

danja, kjer je osredotočena polovica danskega prebivalstva in ki živi od izvoza življenjskih potrebščin, brodarstva in potrošne industrije.

Norveška je hribovita dežela s trdoživimi malimi kmeti v notranjosti in vncem pred vojno cvetočih mest ob obali, iz katerih odhajajo na pot po svetu neobičajno močno trgovsko blago.

Finska, ki je na drugi strani Baltičnega morja, je enolična in stro-

mašna. Njeno glavno bogastvo so gozdovi, na katerih je zasnovana papirna industrija.

Tako izgledajo skandinavske dežele, če se bežno pogledajo s ptičje perspektive.

Finska je kot narodna država najmlajša na severu. Ona je dobila svojo neodvisnost kot dar velikega Lenina in ruske revolucije, toda pod pritiskom kapitalističnega sveta je bila v teku 20 do 30 let preosnovana v polifašistično obdobjno državo proti delavcem socializma. Njen delavski razred je bil prisiljen voditi junaško borbo za svobodo in demokracijo. V največjem delu časa med obema vojnima je bila komunistična stranka ilegalna in je skoraj ves njen vodilni kader prestal po 10 do 12 let prisilnega dela. Ko je po finskiem porazu v poslednji vojni komunistična stranka ponovno postala legalna in je že pri prvih volitvah pridobila četrtino vseh oddanih glasov, so komunisti stopili v vlado. Eden izmed novih ministrov, minister za socialno politiko Janhunen, je predsedal nad 10 let in je bil imenovan za ministra, je stanoval z ženo in nekaj otroci v mali kuhinji. To je bil edini prostor, ki ga je imel na razpolago.

Finci so se neobičajno energično borili proti brezskrupulozni fašistično orientirani gornji plasti. Ko je 1. 1939. izbruhnila vojna proti Sovjetski zvezi, je v parlamentu skupina šestih zastopnikov demonstrativno odklonila sodelovanje pri sejah. Ko pa je Finska istočasno s Hitlerjevskimi jeklenim plazom 22. junija 1941. stopila v neuspelo po-

vračno vojno proti Sovjetski zvezi, se je v parlamentu zopet začel neustrašen glas te šestorice. Z ostro zajedljivostjo so grajali vojno pustolovščino in zastopali stvar miru. Ta skupina šestih, izmed katerih je najbolj znan sedanjí finski poslanik v Moskvi, Kaj Sundstrem, je ustanovila po vojni v zvezi s komunisti Finsko narodno fronto, najbolj vplivno politično skupino v novi Finski.

Dne 9. aprila 1940. je Hitlerjevski Nemčija okupirala Dansko in Norveško, dve deželi, ki sta na najbolj žalosten način zaigrali svojo obrambo. Zasedba je v obeh deželah izzvala ogorčeno borbo proti okupatorski sili. V Norveški je Nigarsvolova vlada s kraljem Hakonom na čelu zapustila deželo in odpotovala v London, drugi vodilni socialdemokratski funkcionarji pa so pobegnili v Švedsko, kjer so se potem pogosto s pomočjo švedskih komunistov postopno pretvarjali v središče za živahno ilegalno delavnost proti Nemcem. Sodelovanje komunistov pri tem delu zasluži vsakršno obdobjevanje. Njihov neomajni stari vodja Peder Furubotni je odklonil, da bi v usodnem času zapustil deželo. Obdan s svojo stražo, sestavljeno iz neustrašnih komunistov, se je umaknil v norveške hribe in od tamkaj organiziral nepretrgano gverilsko vojno proti Hitlerjevcom. Nemci so večkrat zaman podvzemali ofenzive proti nemu, vedno so se vračali s krvavimi gverilci. Pederova borba v hribrih proti Nemcem je postala v Norveški prava legenda.

Tudi v Danski sami je ilegalna

borba zavzela širok razmah. Njo je vodil Aksel Larsen, vodja komunistične stranke, podpral pa so ga vsi patrioti iz najbolj različnih tabarov. Tako je na primer vodja konservativcev v Danski, Kristinas Meier, od samega početka intimno sodeloval z Larsenom. Edino socialni demokrati so bili pasivni vse do poslednje faze vojne. Hud udarec je bil zadan podzemeljskemu gibanju ob koncu leta 1942., ko so Nemci aretirali Larsena, ki je bil ob tej priliki preobčen v starca, ter ga odvedli v koncentracijsko taborišče v Nemčiji, toda borba se je nadaljevala. Na čelo gibanja za odpor je stopil eden izmed komunističnih intelektualcev prof. Mogens Fug. Danski saboterji so brezobzirno razstreljevali vse tovarne, ki so delale za Nemce, brez usmiljenja so pobijali gestapovske agente in danske izdajalce ter postali tako slavni na vsem severu. Gibanje odpora se je postopno ojačilo tako, da je prešlo v odkrito množično borbo. V Kodanju je bila organizirana prva splošna stavka v Evropi. Nemci so bili prisiljeni pustiti pred odločnostjo in solidarnost danskega delavskega razreda. Pri teh velikih stavkah so nastajali poulični boji med Hitlerjevci in Danci. V danskem glavnem mestu se morejo še danes ponekod videti venci cvetja sredi ulice, ki se jim skrbno izogibajo, da jih ne bi poodili. Na takem kraju je padel v boju proti osvajaalcem eden izmed danskih patriotov.

Švedski narod je popolnoma demokratičen. Ne glede na to, kaj je njegova vlada delala, je ves čas vojne

čutil v največji meri samo gnus, prezir in mržnjo proti Nemcem. To je švedski narod pokazal tudi z dejanji. Najbolj čitani listi v Švedski so bila borbena protifašistična glasila, kar ne velja samo za komunistični tisk, proti kateremu se je uporabljala prepoved prevoza z vlaki, ledjaki in vsakršnimi drugimi državnimi sredstvi, nego tudi za celo vrsto meščanskih listov. Nobeno sklicevanje na ministrstvo za zunanje zadeve, nobene prepovedi in nobena cenzura niso mogle preprečiti švedskega tiska, da ne bi povedal resnice o Hitlerjevcih in njihovih zločinih. Svobodne besede niso mogli v švedski nikdar zadušiti. To pa še ni vse. V Švedski sami se je razvila velika ilegalna delavnost proti Nemcem. Na sto in sto švedskih protifašistov je bilo zaradi tega zaprtih v švedskih ječah. V Kriblu je bil na letalski postaji pognan v zrak nemški vlak z municijo. Švedski partizani so odhajali preko norveške meje in se borili proti Nemcem. Kljub preganjanju oblasti so večkrat organizirali velike demonstracije proti nacistom. V velikih akcijah za zbiranje podpore za bratske narode, je švedski narod jasno pokazal svoje borbene protifašistično razpoloženje. Pred samo kapitulacijo Nemčije so organizirali oddelke švedskih prostovoljcev z nalogo, da se prebije v Norveško in pomaga pri osvoboditvi.

Vloga Švedske med vojno ni bila tako slabotna, kakor pogosto mislijo. O tem bi vsakogar mogli pričati tudi mnogi jugoslovanski begunci, ki so dalje časa uživali gostoljubnost in pomoč v tej deželi.

Na še gospodarstvo

Finančno gospodarstvo federalne Slovenije

Uspehi petmesečnega dela ministrstva za finance Narodne vlade Slovenije

Okupatorji so slovensko ozemlje predvojne Jugoslavije razkosali na tri med seboj popolnoma ločena ozemlja, na katerih so uvedli različno finančno zakonodajo in različne valute. Ta razkosanost in načrtno izžemanje po okupatorju sta skoro decela uničila naše narodno gospodarstvo, zlasti pa naše finančno gospodarstvo. Okupatorske valute pa so ustvarile popoln valutni kaos. Takšno je bilo stanje, ko je Narodna vlada Slovenije prevzela oblast v osvoboditvi domovini in se je takoj v okviru celotne gospodarske obnove lotila vprašanja ureditve valute in zgraditve nove finančne uprave.

O delu in o doseženih uspehih pri obnovi finančnega gospodarstva federalne Slovenije nas pouči zanimiva brošura z naslovom »Naše finančno gospodarstvo«, ki jo je izdalo ministrstvo za finance Narodne vlade Slovenije. Iz te brosure posnemamo naslednje podrobnosti:

Nova finančna uprava na temeljih ljudske oblasti

Nova organizacija finančne uprave, ki ureja finančno poslovanje od ministrstva do okrajnih, okrajnih in krajevnih odborov je zgrajena na temeljih ljudske oblasti tako, da ljudstvo po svojih izvoljenih zastopnikih neposredno vpliva in odloča v vseh finančnih vprašanjih od predpisa davkov do reševanja pritožb in izvršilnega postopka, od sestave proračuna do njegove izvršitve. V tem se nova organizacija finančne uprave bistveno razlikuje od nekdanje protiljudske usmerjene finančne upravne organizacije. V predvojni davčni odbori so bili v glavnem zastopniki kapitalistični krogi, široke množice pa so ostale nezastopane in brez zastopstva. Splošno je znano, da so večino javnih bremen v predprilski Jugoslaviji nosili prav najrevnejši sloji. V novi organizaciji odločajo o vsem davčnem poslovanju izvoljeni zastopniki naroda; finančni poročevalci narodnih odborov dajejo finančni službi smernice in navodila ter nadzorujejo poslovanje, da se res vrši po volji in v korist ljudstva; strokovni uradniki pa tehnično vrše svojo službo in izvajajo zakonske predpise. Kakor le v malo kateri panogi javne uprave je ta različen nasproti prejšnjemu stanju očitna v finančni stroki.

Proračun Slovenije za drugo polletje 1945

S 1. julijem t. l. je stopil v veljavo proračun federalne Slovenije za razdobje julij-december 1945. S tem je postavljena vsa uprava na zakoniti temelj rednega proračuna. To delo ni bilo lahko, če pomislimo, da je bil velik del Slovenije opustošen, oplenjen in mnogokje v ruševinah. Pokazalo se so ogromne potrebe, po drugi strani pa iz navedenih razlogov le skromne možnosti dohodkov. Razumljivo je, da ni moglo vršiti obnove iz proračunskih sredstev, da ni moglo iz teh dohodkov kriti vseh teh ogromnih potreb in da je treba za te potrebe najti druge vire, proračun sam pa omejit na najnujnejše izdatke, ki jih ni moglo odložiti.

Sredstva za obnovo se bodo črpala iz obnovitvenega fonda in iz vojne odškodnine, vendar predstavljajo tudi redni in neodložljivi izdatki za današnje prilike ogromno postavko. Kje najti potrebno kritje? Na kritje iz visokih davčnin in iz rigoroznim izterjevanjem davkov ni bilo mogoče misliti. Narodna vlada je sestavila proračun, v katerem so sicer izdatki znani do najnižje mere, zato pa je predvidena za enkrat tudi zelo skromna obremenitev z javnimi dajatvami, ki dosega komaj desetino celotnega proračuna.

Izdatki našega federalnega proračuna so predvideni za drugo polletje t. l. v višini 816.1 milijona din; od tega odpade: na predsedstvo SNOA in Narodne vlade s priključenimi ustanovami 39.0 milijona din, na notranje ministrstvo 17.1 milijona din, na prosvetno 127.8, na finančno 57.6, na pravosodno 18.4, na gradbeno 101.4, na ministrstvo za narodno zdravje 44.0, na ministrstvo za socialno politiko 42.0, na ministrstvo za trgovino in prekrbo 8.9, na ministrstvo za industrijo in rudarstvo 14.7, na kmetijsko ministrstvo 15.0, na gozdarsko ministrstvo 87.1 in na ministrstvo za lokalni promet 17.5 milijona din; nadalje je predvideno za obveznosti iz prejšnjih dob in za proračunske rezervni kredit 35 milijonov, za prispevke k proračunom okrajnih odborov 161 milijonov in za prispevke federalnim zavodom in ustanovam 29.7 milijona din.

Kakor vidimo stoji po izdatkih prvotna na prvem mestu, na drugem pa ministrstvo za gradnjo, čigar proračun vsebuje tudi izdatke za najnujnejša javna in obnovitvena dela. Izdatki ministrstva za gozdarstvo so kriti z lastnimi dohodki, ki se presegajo izdatke. Za narodno zdravje in socialno politiko so določeni sicer precejšnji krediti, ki pa so skromni glede na važnost ljudskega zdravja in lajšanja ljudske bede. V področje so-

cialne politike spada tudi skrb za izplačevanje pokojnin, invalidnin in podpor žrtvam narodno osvobodilne vojne in drugim žrtvam vojne, toda ti izdatki gredo na breme zveznega ministrstva in smo za kritje teh potreb prešli preko 91 milijonov din. Znatna je postavka prispevka proračunov okrajnih odborov, ki se nimajo lastnih dohodkov. Z novim proračunskim letom pa bodo tudi narodni odbori dobili lastne dohodke.

Med dohodki proračuna je predvideno od neposrednih davkov 77 milijonov, od federalnih trošarin 4.7 in federalnih taks 2.8 milijona din. Lastni dohodki ministrstev znašajo 102 milijona din (od tega gozdarstvo 87.6, lokalni promet 10.9 in ostali resorji 3.6 milijona din). Za kritje primanjkljaja se je Narodna vlada obrnila na Zvezno vlado v Beogradu, ki je odobrila dotacijo 600 milijonov din, brez katere bi bil v prvi dobi realen proračun nemogoč. V prvih treh mesecih proračunske dobe je bilo izvršenih 42 odstotkov predvidenih kreditov, to je 339.6 milijona din. V tem času je bilo pobrano 12.1 milijona din federalnih davčnih dohodkov in 22.9 milijona din zveznih davčnih dohodkov.

Iz vsega povedanega sledi, da krije Slovenija v tem času pretežen del svojih izdatkov iz dotacij zvezne vlade in so naravnost smešne trditve zlohotnih reakcionarnih elementov, češ da Slovenija oddaja svoje dohodke v Beograd.

Skrb za upokojece

Narodna vlada je izdala vrsto odredb, s katerimi je začelo določiti preživnino upokojevcem. Končno je bilo vprašanje urejeno tako, da so se upokojevcem priznali kot začasna preživnina prejemki v dinarskih zneskih, kakor pred vojno. Ker pa so mnogi imeli skrajno nizke pokojnine, je bil kot minimum določen sprva znesek 500, od 1. septembra dalje pa 1000 din na mesec, skladno z določili zvezne vlade pa je bila najvišja preživnina določena na 2400 din. Do 15. oktobra t. l. je bilo prijavljenih vsega 6514 upokojevcem, ki prejemajo na mesec 12.9 milijona din; poleg tega pa še 3245 invalidov, ki dobe 885.000 din na mesec. Med upokojnici je 2972 takih, ki so pred vojno imeli manj kot 1000 din pokojnine. Z določitvijo najnižje preživnine na 1000 din so bili torej skoro polovici vseh upokojevcem znatno zvišani prejemki.

Za izplačevanje pokojnin, invalidnin in podpor smo prejeli iz zvezne blagajne 91.5 milijona din, od katerih je bilo uporabljenih 35.5 milijona din za izplačilo podpor rodbinam padlih in umrlih borec, rodbinam oseb v vojni službi ter vojni ujetnikov, nadaljnjih 46.6 milijona din je bilo porabljenih za pokojnine in 4.6 milijona din za invalidnine.

Davčno vprašanje

Jasno je, da bomo morali v prihodnjem proračunskem letu že doseči našim izdatkom ustrezajoče dohodke. Z izgraditvijo ljudske oblasti in finančne uprave, z velikim gospodarskim razmahom se ustvarjajo za to potrebni pogoji. Ponovna uvedba starega jugoslovanskega davčnega sistema pri tem ni bila priporočljiva niti kot začasna rešitev. Ta zakon ni socialen in pozna toliko vrst davkov, da se v njegovih predpisih težko najdejo celo davčni strokovnjaki. Manjkajo tudi stari pripomočki (davčni katastri, razporedi itd.), ki so jih okupatorji uničili. Zato smo začeli pobirati davčne dajatve v obliki akonacij. Pripravili smo tudi načrt federalnega zakona o začasni dohodnini, čigar potreba je odpadla s sprejetjem enotnega zakona o neposrednih davkih.

Od dneva osvoboditve do konca septembra je bilo za federalno blagajno pobranih 15.5 milijona din neposrednih davkov in 2.5 milijona din taks in trošarin (za zvezno blagajno pa 7.8 milijona din neposrednih davkov in 17.0 milijona din taks in trošarin). Naša ljudska oblast ni prisilno izterjevala davčnih dajatvev upoštevajoč težke pridobitne razmere po vojni. Nasprotno je preko svojega kreditnega aparata podeljevala kredite, da se ustvarijo pogoji za normalizacijo gospodarskega življenja.

334 milijonov din kreditov za obnovo gospodarstva

Gotovina sredstva, ki so zamenjavali okupatorske novce prišla v obtoč, smo takoj mobilizirali za potrebe našega narodnega gospodarstva. Zato je bilo potrebno ustvariti kreditni aparat. Predvojno denarništvo je bilo produkt nedisciplinirane kapitalistične dobe. Vsak zavod je plasil svoja sredstva po svoji volji, največkrat v spekulativne posele. Po osvoboditvi je tudi gospodarsko stanje zahtevalo, da se ves kredit podredi državi in kontroli in da se sredstva razdelijo načrtno v korist vsega narodnega gospodarstva. Razpoložljiva sredstva je koncentriral Denarni zavod Slovenije. Vsem zavodom so bili postavljeni delegati, krediti pa se podeljujejo z odobritvijo finančnega ministrstva.

Tako je bil v nekaj mesecih od osvoboditve mobiliziran kredit 334.2 milijona din, kar je za obnovo našega gospodarstva velikega pomena. Krediti so bili podeljeni takole: industriji 131.5 milijona din, trgovini 19.3, obrti 6.1, zasebnikom 6.6, denarnim zavodom 36.7, državnemu gozdarstvu, kmetijstvu in trgovini 23.6 in drugim oblastnim ustanovam 5.4 milijona din; skupaj 239.2 milijona din. Poleg tega je naša vlada za obnovo porušene in naseljene preskrbela kredit 50 milijonov din, ki se dodeljuje najpotrebnejšim preko obnovitvenih združenj, hranilnic in kreditnih združenj. Hranilnice so prejele še 30 milijonov, kreditne zadruge pa 15 milijonov, da lažje sodelujejo pri izgradnji naše domovine.

Naša nova organizacija kredita je izvedena po načelu stroge specializacije poslov, tako da ima vsak sektor narodnega gospodarstva svojo kreditno ustanovo, te pa so med seboj čvrsto povezane. Zlasti bo v bodoče važna naloga združenih kreditnih ustanov.

Reorganizacija zavarovalnic

Pred vojno so pri nas delovale predvsem tuje zavarovalnice. Neznatno je bilo število domačih družb, ki pa so bile vodene po političnih vidikih in so bile po pozavarovalnih pogodbah odvisne od inozemstva. Z odločbo AV-NOJ-a je bilo zaplenjeno premoženje zavarovalnic »Dunav - Concordia«,

Zemljemerska stroka — podlaga načrtnega dela in gospodarstva

Članek »Zemljemerska stroka in naša obnova«, objavljen dne 7. X. 1945 v »Slov. Poročevalcu«, je našel poglavje onega dela naših upravnih reform, ki sežejo najgloblje v življenjske interese našega naroda in naše države. Mnogim se bo zdelo, da je izmešana trditve pretrana, to pa zaradi tega, ker v bistvu ne poznamo zemljemerske stroke. Razpravljanje o tem predmetu velja seveda za nepoučeno, ki mislijo, da je ta stroka neka pomožna tehnična ali upravna panoga, ne pa za one, ki jo sicer poznajo, a ji nečesto priznati pomena, ki bi ga morala pridobiti v sedanjih časih, ko skuša nova ljudska oblast obnoviti in izgraditi našo osvobodeno domovino na novih, bolj zdravih temeljih. Ti poslednji so v srečnem reakcionarij. Kakor je tem napovedan boj na političnem polju, tako jim naj bo napovedan ta boj tudi na strokovnem.

Pogoj za zmago v tem boju je dosledno upravljanje načrtnega dela na vseh področjih javnega življenja. To načrtno delo pa mora v veliki meri sodelovati na reorganizaciji in združenju institucij stroke zemljemerstva. Naša nova ljudska oblast hoče ustvariti vse osnove bodočega ljudskega blagostanja in kulture. Eden bitnih pogojev za to pa je, da izvrši tehnično izgradnjo naše domovine. Zgraditi mora ceste, železnice, izvesti regulacijo voda, melioracije in se lotiti problemov urbanizacije. Da se morajo projektirati in izvesti taka dela tehnično in finančno smoteno, je potrebna projektno tehnično ustrezajoča podlaga — načrt zemljišč. Ustvaritev takih načrtov je naloga zemljemerske stroke.

Po dosedanjem stanju pa stroka, ki je v bistvu osredotočena v instituciji katastra, ne more zadostiti vsem novim zahtevam, ker je še vsa v okovih starega pojmovanja, da mora na podlagi površinskih podatkov in ocenitve zemljišč z navedbo njih čistega dohodka služiti prvenstveno davčnim svrham. Temu nazadnjaškemu pojmovanju primerno je bila tudi stroka v glavnem organizirana tam, kamor po bistvu stvari ne spada. To pojmovanje je tudi krivo, da so se obdržale vse do današnjih dni mape, ki so produkt svojega prvotnega (davčnega) pomena. One so samo splošni prikaz zemljišč in še ta izveden na zastareli, zato ne zadosti točni tehnični osnovi. Sodobnim zahtevam tehnike pa morejo zadostiti samo računsko točni posnetki vsega stanja zemeljske površine, ki pa mora biti v to svrhu prikazana v vedno ravnem in višinskem pogledu. S tem je stroki v Sloveniji postavljena velika in nujna naloga — novoizmera zemlje in obnova map.

Toda veliko delo geodetske stroke ni samo v tem, da omogoča načrtno delo tehničnih stvaritev (gradenj itd.), njen ni manjši pomen je, da omogoča stvarno uvedbo načrtnega gospodarstva na velevažnem polju, v kmetijstvu. To uvedbo omogoča že obstoječa statistika zemljiških podatkov, ki jih zbira in ureja kataster. Ona n. pr. omogoča pregled in presojo vseh onih elementov, ki so bistveno važni za osnutke in izvajanja načel agrarne politike. Namen agrarne političnih prizadevanj je ta, da z določitvijo površinske meje med največjim in najmanjšim posestvom in tej meji primerno dodelitvijo zemlje odnosno s smiselno preobrazbo že obstoječega posestnega stanja, vrne zemljo njenim fiktivnim obdelovalcem-kmetom, v cilju, da dvigne njih socialno in ekonomsko gospodarsko raven. S tem jim omogoči postati resnično gospodarsko proizvajalni element v državi.

Vsi razlastitveni odnosno dodelitveni projekti bi bili decela nemogoči, ako bi n. pr. ne vedeli, kolikšna je

»Elementar« in ljubljanskega zastopstva družbe »La Pace« pod imenom »Obšna zavarovalnica« (Assicurazioni Generali), glavni zastop »Bc«. Vse tri je prevzel Državni zavod za zavarovanje in pozavarovanje, federalna direkcija v Ljubljani.

Bivša Vzajemna zavarovalnica je prišla pod novo upravo in posluje danes pod imenom Zavarovalni zavod Slovenije. Tako je prišel naš največji zavarovalni zavod, ki je imel pred vojno okrog 150 tisoč zavarovancev, pod neposredno nadzorstvo naše oblasti. Pri ostalih zavarovalnicah so bili postavljeni delegati ministrstva za finance. S to reorganizacijo smo dosegli, da imajo zavarovanci možnost priti do takojšnjega kritja, državni in federalni zavod pa delujejo v duhu novega časa kot regulator na področju zavarovalništva.

Kakor nam navedeni podatki kažejo, je šlo vse dosedanje delo organov ljudske oblasti za tem, preobraziti finančno upravo v demokratičen duhu in preskrbeti za obnovo potrebna sredstva. Obenem pa kažejo vsa prizadevanja namen, da se javna bremena pravično razdeli med državljane po načelu enakomernosti in splošne davčne zavezitosti in progresivne obremenitve dohodkov. Konec vojne se ne pomeni konec gospodarskih težav. Zato se moramo vsi zavedati svojih osnovnih dolžnosti in prevzeti so razmerni del javnih bremen za kritje skupnih izdatkov, kar je pogoj, če hočemo, da bo naša demokratična davčna zakonodaja dosegla zaželjene uspehe.

ploščina kultur (njiv, travnikov, gozdov itd.) v državi, okrajih, krajih, kolikšno je število velesposobnikov in njih zemljiško imetje, kolikšna sta število in velikost srednjih posestev, koliko iznaša končno oboje pri malih posestvih izpod 5 ha.

Agrarno politično prizadevanje se izraža v naši državi v zakonu o agrarni reformi in kolonizaciji, ki je zlat sad naše nove narodne svobode. Tehnična izvedba tega zakona na terenu je naloga geodetske stroke in bo prav ona realizirala stoletni sen našega kmeta ter s tem zaključila njegov boj za staro pravdo.

Ako hočemo uvesti resnično načrtno narodno gospodarstvo, nam mora biti tudi podana možnost presoje kapacitete našega kmetijskega gospodarstva. V to svrhu je zopet potrebna zbrana katastrska statistika, ki navaja po katastrskih občinah, okrajih, federalnih teritorijih in končno za vsa država, da je toliko njiv, gozdov itd. ter toliko kmetijsko neizrabljivih zemljišč. Statistika istočasno navaja zemljiščem gospodarski potencial, čisti donos zemljišč. Ta gospodarski potencial je zaradi spreminjenih kultur in gospodarskih razmer zastarela, a bi se mogel in moral z novoizmero, napraviti novih map in statističnih podatkov ter z odgovarjajočo cenitvijo zemljišč pretvoriti v vsa zemljiško gospodarstvo ocenjujoč faktor, ki je neobhodno potreben zaradi boljšega pregleda, nadzorstva in možnosti smotrnega ter povečane izkoriščenosti zemlje in večjega doprinosa v sklopu načrtnega gospodarstva. Da bi to svrhu v celoti dosegli, bi morali vzporedno s katastrsko mapo in njenimi podatki ustvariti tako zvane pedološke karte, ki ponazarjajo vrste in lastnosti zemeljskih površinskih plasti (humus, lapor, pesek itd.). S tako karto, ki bi bila zaradi tehničnih pogojev in zaradi prikaza konfiguracije zemljišč ter zemljiške statistike nujno povezana s katastrom, bi ustvarili svojevrstno, toda dovršeno podlago za sistematično kmetijsko gospodarstvo.

Predaleč bi vodilo, če bi hoteli na tem mestu razpravljati še o teh ali onih, mogoče nič manj važnih nalogah, izvirajočih iz samih osnov zemljemerstva. Omenjena naj bo samo njegova, vojno geografske potrebe dopolnjujoča vloga.

Iz gornjih izjavljaj je jasno razvidno, da predstavljajo ožje in širše zastavljeni cilji velevažno in ogromno del vse stroke. Da bi bila možna njih izvedba, je nujno potrebno, da s pojmovanjem, vkoreninjenjem v preteklosti, prelomim v dvojnem, to je v organizatoričnem in znanstvenem smislu.

Stroka je od sedaj razdeljena na več uradov, ki spadajo pod kompetenco različnih resorov (kataster, agrarne operacije, razni geodetski referati). Zaradi vseobsega upravnega in tehničnega pomena pa ni mogoče stroke strpati pod okrilje upravne panoge, ki zasleduje le svoje cilje, temveč ji je treba odrediti tak položaj, da bo mogla služiti vsem oblastem in strokam v enaki meri. Zaradi tega je potrebna tudi njena združitve v eno službeno ustanovo. Tako združitve bi pomenila tudi povenitev uravne.

V gornjih vrsticah nakazano delo pa mora biti predmet vsestranskega znanstvenega proučevanja. In za to naj bi bila poklicana naša najvišja ustanova — univerza. Ta pa bi morala tudi skrbeti, da ustvari v tem smislu izobražen kader, ki bo idejno in znanstveno-tehnično utemeljil stroko.

Zemljemerska stroka si torej prizadeva, da razbije okove reakcionarnega upravnega sistema, proti kateremu se je naše ljudstvo dosledno

Doslej je bilo obnovljenih in zgrajenih v naši državi že 50.000 zgradb

Po popisu iz l. 1931, je bilo v Jugoslaviji okoli 2.440.000 stanovanjskih zgradb. Po doslej zbranih podatkih je znano, da je okupator na razne načine porušil okoli 300.000 zgradb ali 12.3 %. Po odstotkih so posamezne federalne enice prizadete takole: Slovenija 12 %, Hrvatska 10 %, Bosna in Hercegovina 27 %, Crna gora 34 %, Vojvodina 2.3 %, Srbija 7 %, Kosovo in Metohija 21 %, Makedonija 6.2 %.

Okupator je porušil 7.250 javnih zgradb in blizu 260.000 gospodarskih. Skupno je okupator porušil po vsej Jugoslaviji 566.000 zgradb vseh vrst in je tako ostalo brez strehe 1.765.500 oseb.

Te številke nam ne prikazujejo celotnega obsega porušenja. Okupator je nekaj naselij zažgal in uničil večkrat, ko jih je ljudstvo po končani ofenzivi obnovilo. Zaradi tega uničevanja imamo danes v naši državi okraje, kakor na primer v Bosni, Liku, Korundu in Črni gori, v katerih ni ostala nepoškodovana niti ena hiša. Pogoj, v katerih živijo velike množice ljudstva, so taki, da jim grozi velika nevarnost zaradi bolezni.

Zaradi pomanjkanja finančnih in prevoznih sredstev letos ni bilo mogoče bolj pospešiti dela, da bi se spravilo tako veliko število oseb pod streho. Takoj po osvoboditvi sta bili glavni nalogi obnove vzpostavljanje prometa in zagotovitev prehrane. Zato se ni moglo pristopiti k reševanju vprašanja gradnje stanovanjskih hiš v polnih razmahom. Zvezno ministrstvo za gradnjo je dobilo šele pri koncu sedanjega gradbenega sezone iz obnovljene tovarne za steklo v Pančevu na razpolago 296.000 m² stekla, ki ga je razdelilo federalnim ministrstvom.

Glede na zelo veliko število porušeni in poškodovanih zgradb, kakor tudi glede na velike množice potrebnega gradiva, zahteva obnova teh zgradb veliko časa. Če računamo, da je mogoče na leto zgraditi in usposobiti povprečno 50.000 hiš, bi potrebovali 10 let, da obnovimo vse porušene in poškodovane zgradbe. Razumljivo je, da se bo delo pri obnovi zgradb s časom pospešilo, ker bo na razpolago več prevoznih sredstev, orodja, gradiva in delovne sile.

Doslej se ni bilo mogoče misliti na gradnjo stalnih objektov. Glavna pozornost je bila posvečena popravilu čim večjega števila poškodovanih javnih in zasebnih zgradb, kakor tudi zgraditvi čim večjega števila začasnih stanovanj, da bi čim večje število družin dobilo čez zimo streho. Na osvobojenem ozemlju Hrvatske je bilo že l. 1944. obnovljenih 6.550 stanovanjskih, 280 gospodarskih in 86 javnih zgradb. Do osvoboditve je bilo v Sloveniji obnovljenih 5.000 hiš. Takoj po osvoboditvi so v Beogradu začeli v največjih okoliščinah obnovljati veliko število državnih zgradb, da bi se državnim uradom omogočilo delo.

Doslej je obnovljenih po vsej državi nad 2.000 javnih zgradb, med njimi mnogo bolnišnic, šol in zgradb upravnih uradov. Stanovanjskih zgradb je bilo doslej obnovljenih ali pa nanovo zgrajenih 47.000. Ta obnovitvena dela se izvršujejo s prostovoljnimi sodelovanjem ljudstva in v lastni ali pa mešani režiji državnih in zasebnih podjetij. Po vsej državi so bila organizirana številna državna gradbena podjetja, tako da pri ob-

„Putnik“ — državno podjetje

Naša najvažnejša tujskoprometna ustanova Putnik / danes s polno paro deluje, da dvigne naš tujski promet, ki je v letih vojne popolnoma zamrl, najprej do predvojne višine, nato pa ga izpopolni do take višine, ki pristoji novi Jugoslaviji in njenim prirodnim kraštam.

Putnik je bil že pred vojno naša centralna tujskoprometna ustanova. Naš predvojni tujski promet pa je bil v prvi vrsti namenjen imovitim domačin in tujim slojem, ki so si potovanja in uživanje naših prirodnih lepot lahko privoščili. Putnik, katerega delnice so bile v rokah ministrstev za trgovino in promet, državne rečne plobove, Touring-kluba, zveze kopališč in zdravilišč, zveze hotelirjev in vseh tujsko-prometnih zvez države, je imel samo zasebni značaj.

Takoj po okupaciji je bil Putnik prisilno razpuščen in so bila ustanovljena na mesto njegova nova društva in to v Srbiji Srboput, v Hrvatski Croatiaput, v Sloveniji pa CIT. Tujski promet je tako rekoč zamrl, v kolikor pa je še v omenjenem obsegu deloval, je bil prilagojen potrebam iz namenom okupatorjev.

Po osvoboditvi je dala zvezna vlada v Beogradu Putniku, pooblastilo za nadaljevanje njegovega dela. Obenem se je na Putnik reorganiziral tudi glede lastništva. Pred vojno je znašal njegov osnovni kapital 600.000 din, sedaj pa je bil povišan na 10 milijonov din. Stare delnice v skupnem znesku 600.000 din so ostale v rokah prejšnjih lastnikov, razliko do 10 milijonov pa je vplačala država, tako da je Putnik danes praktično čisto državno podjetje.

Sestavljena so bila nova pravila, po katerih se v vsaki federalni enici Jugoslavije osnuje posebna direkcija, ki je glede poslovanja pod nadzorom federalnega Ministrstva za trgovino, razen v pogledu prodaje voznih kart. Glavna naloga Putnika je, da v domovini in inozemstvu vrši čim intenzivnejšo propagando. Razen tega je Putnik dolžan dajati brezplačne informacije o potovanjih, turizmu, hotelih, kopališčih in zdraviliščih.

borilo, ker je moralo trpeti pod njim. V tem prizadevanju stroko pričakuje popolno razumevanje in potrebno pomoč.

Kr. R.

novi sodeluje državni, združni in zasebni sektor. Sistem združnega sektorja je najbolj razvit v Sloveniji. V Vojvodini so se doleteli okrajji v Bački obezvali, da sodelujejo pri obnavljanju vasi v Sremu. Na Hrvatskem pa obnavljajo prizadete vasi v medsebojnem tekmovanju vsi prebivalci poškodovanih in nepoškodovanih vasi, Zagreb se je na primer obvezal, da bo na svoje stroške obnovil določeno število vasi.

Delo pri obnovi porušeni naselij je bilo letos zvezano z ogromnimi težavami, tudi zato, ker je bila gradbena industrija v vojni skoro popolnoma uničena. Del gradbene industrije je sedaj obnovljen in je že začel proizvajati gradbeni material. To bo vsakekor zelo važno za napore, da bi se obnavljanje porušeni in poškodovanih zgradb pospešilo. Razen tega je sedaj promet že v mnogo boljšem stanju, kakor je bil pred nekaj meseci. Sedaj imamo večje število lokomotiv, vagonov, ladij in tovornih avtomobilov. V delavnicah za popravilo prometnih sredstev zaposleni delavci so letos dosegli uspehe, ki bodo imeli ugoden vpliv tudi na obnovo stanovanjskih hiš. Naš promet je bil doslej še vedno preobremenjen z nujnimi nalogami prevoza hrane za opustošene kraje.

Prihodnje leto se bo izvajala obnova porušeni stanovanjskih hiš po načrtu. Izgledi za njen uspeh so ugodni, ker sta se in se še bosta izboljšala naš promet in proizvodnja naše obnovljene gradbene industrije.

Konferenca strokovnjakov za bombazno industrijo v Ljubljani

V četrtek 22. t. m. bo v ministrstvu za industrijo in rudarstvo v Ljubljani konferenca, ki se je bodo udeležili referenti za bombazno industrijo vseh federalnih industrijskih ministrstev in zvezna vlada ter najboljši strokovnjaki bombazne industrije Jugoslavije. Namen konference je, pregledati vse dosedanje delo te važne industrijske panoge, v prvi vrsti pa postaviti osnove načrtnega gospodarstva v bombazni oblačilni industriji.

— Cene sladkovodnih rib. Ministrstvo za trgovino in prekrbo NVS je v sporazumu s kmetijskim ministrstvom določilo naslednje najvišje cene za sladkovodne ribe: 1) krapi pri proizvajalcu 36 din, v trgovini na drobno 44 din za kilogram, 2) ščuke pri proizvajalcu 42, na drobno 50 din, 3) postrvi 80 odnosno 90 din, 4) som 50 odnosno 60 dinarjev, 5) linj 32 odnosno 40 din in 6) bele ribe (platnice, mreke, podustji, klinji) pri proizvajalcu 25, na drobno 32 din za kilogram. Gornje cene veljajo za dobro blago v kakovosti, kakor je običajna.

— Obnova dela v kamnolomih v Nabrežini. Kamnolomci v Nabrežini so pred vojno skupaj z obrati za obdelavo kamna zaposlovali okrog 3000 delavcev. Nabrežinski kamen je bil znan na Dunaju, v Pragi, v Budimpešti pa tudi v Kairu. Sedaj se vrše priprave za obnovo dela v kamnolomih. Nabrežinski kamnoseki pa upajo, da se bo kmalu povrnila predvojna delavnost v obratih.

Naš največji interes naše najširše ljudske množice za prirodne lepote naše zemlje in s tem povezuje vse jugoslovansko ljudstvo v celoto. Putnik bo organiziral skupinska potovanja na najširši podlagi, ki se jih bodo udeleževali delavci in nameščenci. Ta potovanja bodo služila oddihu po delu in spoznavanju naših dežel. Zato bo Putnik tesno sodeloval s sindikati, ki bodo sodelovali pri organizaciji ter stajali predloge za kraje in obliko potovanj.

Poleg vseh teh poslov spada v pristojnost Putnika prodaja vseh vrst kart za vlake, avtobuse in letala za vso državo in za inozemstvo. Putnik je zastopnik Društva za spalne vagonne in prevzema zavarovanje potnikov in priljage. Predvideno je tudi, da bo prodajal vstopnice za razne razstave, koncerte in gledališča. Prevzemal in vodil bo v svoji režiji večje hotelske in gostinske obrate. V Beogradu je že prevzel dva največja hotela »Moskvo« in »Majestic«.

V Sloveniji je bila direkcija Putnika osnovana letos v avgustu. V začetku je bil prireditelj skupinski izlet na otvoreni Postojnske jame, kmalu nato pa v Bohinju na kmetijski praznik in v St. Jernej na konjske dirke, dalje v Guštanj in Maribor na festivale narodnih običajev ter v Novo mesto na proslavo obletnice ustanovitve XXXI. divizije. Poleg tega je Putnik skupaj s Slovenskim planinskim društvom priredil uspele skupinske izlete v Kamniško Bistrico, na Storič in na Vršič.

Putnik za Slovenijo je že prevzel večino poslov, ki jih predvidevajo njegova pravila. V sodelovanju z Glavnim odborom Enotnih strokovnih zvez bo priredil počuna potovanja delavcev in nameščencev po vsej Jugoslaviji.

Ob bližajoči se zimski sezoni se vsi naši zimsko-sportni centri mrzlično pripravljajo na čim hitrejšo obnovo zimsko-sportnih naprav in obnovo postojank, ki so bile med vojno večinoma uničene. Vsekaror bo že letos mogoče obisk v večjem številu v Kranjski gori, Ratečah, Planici, deloma v Bohinju, na Biedu, v Kamniku in še nekaterih drugih planinskih krajih.

Pred kratkim je bila ustanovljena podružnica Putnika v Mariboru, v najkrajšem času pa bodo sledile še podružnice v Kranju in Celju. A.V.

KULTURNI PREGLED

Prosvetno življenje na Primorskem

Tradicija ljudske prosvete v Slovenskem Primorju ni od danes. Že v šestdesetih letih prejšnjega stoletja je bila v Trstu ustanovljena narodna čitalnica, ena prvih v Sloveniji. Povezana je z imenom Frana Levstika, ki je bil njen tajnik.

Od tedaj so trije rodovi gradili stavbo ljudske prosvete v Primorju, prestali teror fašizma in nacizma in dospeli do prelomnice v letih osvobodilne borbe. Nikjer na Slovenskem ni bil boj za obstanek tako dolgotrajen in težak kot v Primorju, nikjer ni moralo toliko prosvetnih delavcev skozi ječe in v smrt. Vse kulturno delo zadnje generacije, od prvih početkov fašizma do njegovega zloma, je borba del oborožene borbe za osvoboditev slovenske zemlje.

Klub ogromnim oviram in kljub velikim žrtvam se prosvetno delo v Primorju nikdar ni dalo popolnoma zatreti, in kakor hitro je Osvobodilna fronta dvignila orožje proti našim zatiralcem, so se tudi prosvetna društva uvrstila na borbene položaje. Poleg tradicije narodnega prebujenja ima prosvetno delo na Primorskem znak borbenosti, znak volje, da se s prosveto doseže narodno in socialno osvoboditev slovenskega ljudstva.

V tem znamenju se je letos, v letu končne zmage, prosvetna akcija v Slov. Primorju silno razmahnila. Zatišje ljudske sile so se sprostile, kulturna društva so oživela in oživljajo se danes na vseh straneh. Z njimi so vstale vse potrebne potrebe, prišli so problemi, ki jih je treba rešiti in ki jih mora rešiti le velika organizacija. Zato se je 7. oktobra t. l. v Trstu ustanovila Slovenska prosvetna zveza, ena sama za vse ozemlje, postavili so se temelji nove, solidne prosvetne zgradbe. Velike zgodovinske odločitve so prinesle nov čas in z njim tudi novo prosveto.

Na ustanovnem občnem zboru je bilo s približno 250 delegati zastopanih okrog 100 društev, dovolj, da se z njimi začne prosvetna obnova. Naloga ustanovnega občnega zbora je bila, določiti organizirano obliko zveze in usmeriti njeno delo. Po težkih, krvavih izkušnjah v poslednjem četrstoletju se je zbor prosvetnih delavcev lahko zedinil. Danes je potrebna tudi v prosvetnem delu enotnost, zato se je ustanovni občni zbor Slovenske prosvetne zveze za Primorje postavil na načelno stališče, da se prosvetno delo v posrednih krajih združi pod enotnim vodstvom. To pomenja, da je v vsakem kraju eno društvo, ki naj ima različne odseke, pevške, dramske, knjižnične, telesnovzgojne, šahovske. Le na ta način se združijo vse sile, ki so potrebne za uspešno kulturno delo.

Nadaljnje načelo, ki ga je sprejel ustanovni občni zbor Prosvetne zveze za Primorje je, da bodi vse prosvetno delo na čim višji ravni. Prosvetno delo sega v prvi vrsti po pesmi, igri, lepi knjigi, da vpliva na ljudi. V osvobodilni borbi se je umetnost vključila v borbo z orožjem. Umetniki so se postavili v službo osvobodjenja tako, da so v težki borbi krepili in vneli srečo za velike ideale, da so jim vilihi duha požrtvovalnosti in utrjevali vero v lepšo prihodnost ljudstva.

Prosvetna društva naj zajamejo v svoj krog čim več ljudstva, in ga skušajo pritegniti k aktivnemu delu. Poleg tega naj vplivajo na ljudstvo s svojimi javnimi nastopi, uravnavajo njegovo čustvovanje in mišljenje. Za vse to je treba resnih priprav, skratka: v ljudsko prosvetno delo je treba položiti zdravih sil, ki gredo dosledno, smotno pot. V Primorju se stika naš življenjski in italijanski. Posebno v Trstu, pa tudi v drugih središčih živita in delata slovenski in italijanski delavci drug poleg drugega, se srečujejo slovenski in italijanski kmet, pa tudi umski delavec. Vsa preteklost nam kaže, da na nasprotiki delovnega ljudstva ščuvali eno narodnost proti drugi. Posebno zadnjih dvajset let je živelo vse Primorje v znamenju narodnega sovraštva. Slovenski in italijanski delavci in kmeti tega sovraštva nikdar nista želela, danes tem manj, ko je jasno, da sta sama nosila žrtve ščuvanja. Zato je tudi ob ustanovitvi kulturne zveze za Slovensko Primorje prišla do izraza volja, da bodi vse prosvetno delo v znamenju solidarnosti in bratstva slovenskega in italijanskega ljudstva. Kako ogromnega pomena je ta solidarnost, se kaže vsak dan, ob vsaki priliki, ko se le zganjejo ljudstvu sovražne sile. Kdor je videl veliki festival dela nedavno v Trstu, je čutil ves pomen ljudske solidarnosti, ne le za dni, ampak za vso prihodnost.

Slovenska prosvetna zveza za Primorje se je postavila na stališče: pregresa: prelom s preteklostjo, odprta pot v prihodnost. Zato naj se veže prosvetno delo s prosvetnimi težnjami najnaprednejših ljudstev, v prvi vrsti ljudstev Sovjetske zveze. Če je bilo še nedavno to nemogoče, naj se sedaj odprejo vrata na stečaj vsemu, kar so sovjetski narodi ustvarili lepega in koristnega. Njihova umetnost je tudi naša in prav tako je naša njihova prosveta, njihov napredek. Ni dvoma da bodi prosvetno delo primorske prosvetne zveze narodno. Z borbo in žrtvami smo dosegli osvoboditev, zato ni tu poti nazaj. Branili bomo doseženo z vsem prepričanjem in z vsemi silami. Toda narodna bor-

ba je tudi borba za socialno pravico. Narod, ki je razcepljen v razrede, narod, kjer močnejša gospodarska plast izkorišča slabotnejšo, ni več narod in ni zmožen braniti svoje svobode. Zato mora tudi prosvetno delo v narodu po poti osvobodilne borbe, ki si je bila postavila kot cilj narodno osvoboditev. Vsa prosvetna društva morajo gojiti demokratično miselnost, ako hočemo v srečnejše čase, ako hočemo da bo človek človeku zver. Posebno mladina je poklicana, da se orientira v demokratičnem pravcu, ako neče takih katastrof, kakršne je doživljalo človeštvo v pravkar zaključenem razdobju. V znamenju demokratične miselnosti bo prosveta res ljudska, res napredna in koristna. Vsaka druga pot vodi nazaj v preteklost.

To so načelne osnove, ki so bile sprejete pri ustanovitvi Slovenske prosvetne zveze za Primorje.

Vodstvo se je lotilo dela. Podpirajo ga istočasno izvoljeni odbori treh okrožij: Trst, Gorica, Ajdovščina. Kakor so ovire velike, je volja trdna. Marsikatera vas je požgana, pa že ima svoje prosvetno društvo, trdno postavko v obnovi stvarnega in duševnega življenja. Marsikje so uničeni vsi prostori, vsa sredstva, ki so nujno potrebna za prosvetno delo, in vendar društvo živi in se giblje. Ni pečovodij, ni režiserjev. Vkljub temu se prosvetno življenje lepo razvija. Komaj je pretekel mesec od ustanovitve prosvetne zveze, pa so v Borštu pri Trstu začeli tečaj za pevce. Ljudstvo je sprejelo z vsem gostoljubjem 20 pevcev, ki se pripravljajo za poučevanje zborov. Predavajo jim pedagogi in glasbeniki kakor so Ivan Gerbec, Srečko Kumar, Fran Venturini in drugi. Prav tako gostoljubno so Opčine. Sprejelo so tečajnike, ki se pripravljajo za režiserje. Vadijo jih poklicni igralci, umetniki Slov. gledališča v Trstu, tov. Delak, Dežman. Tiran in drugi. Ko se sredi decembra zaključita tečaja za prvi skupini, pridejo nove skupine na vrsto, da vsaj za silo odpomorejo največjemu pomanjkanju.

Da dobimo dober igralski naraščaj, se pripravljajo dramska šola, ki bo zbrala igralsko nadarjeno mladino, da jo v doglednem času usposobi za gledališče. Tako bomo prišli do novih umetnikov, ki jih danes zelo pogrešamo pri delu v javnosti.

Človek, ki si ogleda prireditve večletnih društev, se mora čuditi, kako si prosvetni delavci znajo pomagati pri delu. Brez pevovodij in režiserjev prirejajo sporede za javne nastope, ki so tako obiskovani, da jih je treba ponavljati. Zlati ni muzikalij, ni iger, ni knjig. Precej časa bo preteklo, preden bodo premagane naj-

Koncert Rdečega križa Slovenije

Za zaključek »Tedna Rdečega križa« je RKS priredil v ponedeljek koncert, na katerem so sodelovali zbor Grafike pod vodstvom ravnatelja Grobminga, violonist Dermalj, ki ga je spremljal pianist Šivic, altistka Bogdana Stritarjeva, ki jo je spremljal dr. Švara, tenorist Francel, ki ga je spremljal prof. Tone Ravnik, pianist Anton Trost in tržaški godalni kvartet.

Spored, ki so ga izvajali sodelujoči, je bil pester in se je v splošnem gibal v smislu kvalitativnih točkami. Med najboljše izvedenimi točkami je treba omeniti Sukovo Ljubavno pesem, ki jo je doživeto izvedel Albert Dermalj, Dvočkov Variacije op. 36 v izvedbi Antona Trosta in Čajkovskega Kvarteta v d-duru, op. 11, ki ga je lepo izdelano, vendar zlasti v drugem stavku (Andante cantabile) premalo dinamično prikazal tržaški godalni kvartet; interpretacija tega kvarteta, ki smo ga že slišali tudi v drugih izvedbah, je seveda stvar pojmovanja in občutenja in jo je potrebno presojati s primerno širino in pri tem upoštevati tudi pomanjkljivo akustičnost dvorane, zaradi katere izvedba ni mogla priti do pravega izraza. Lep uspeh so pri poslušalcih dosegli tudi ostali izvajalci, med njimi zlasti Francel in pevski zbor Grafike, ki razodeva skrben študij in ki bi mogli v akustično boljše dvorane nazorneje prikazati svoje kvalitete, ki z njimi razpolaga posebno v pogledu prednašanja.

Koncert je v celoti uspel. Pripomniti je potrebno le to, da bi počastitev naših padlih borcev zaslužila idejno bolj ustrežajoč in tudi stilno bolj zaokrožen spored.

Prvo predavanje Ljudske univerze

Pred nekaj dnevi smo objavili program predavanj Ljudske univerze za prvo svobodno sezono. Ta nam obeta vrsto predavanj o kulturnih, gospodarskih, družbenih in političnih problemih. Včerajšnje predavanje prof. Mirka Koširja je bilo prvo iz te serije. V okviru naslova »Razvojne faze v zgodovini slovenskega naroda« je orisal naš zgodovinski razvoj od naselitve Slovencev v novi domovini (6. stoletje), razložil je, kako se je ujavljalo pri nas krščanstvo, analiziral »formacijo« naših dežel in zaključil s francosko revolucijo. Tako je orisal v prvem predavanju razvoj slovenske zgodovine do delovanja Čojzovega kupa. V drugem predavanju, ki bo

večje ovire. Toda vse to primorskega ljudstva ne ovira, da se ne bi kulturno udeleževalo. Preteklost je bila vse premarširana in pretežka, da ne bi danes s toliko večjo strastjo orali s plevelom in osatom prerastle in z gruščem zasute ledine. Ljudstvo je željno omike in lepote, zato mnogo žrtvuje za prosvetno obnovo. Nova, prerajena mladina tekmuje s starimi prosvetnimi delavci, da nadomesti, kar je izpadlo v četrstoletnem fašističnem zatiranju in uničevanju. Prav v tem razveseljenem razvoju prosvetne obnove se kaže vsa samozavest slovenstva v Primorju. Ljudje, ki so preživeli fašizem, se zavedajo svoje življenjske sile, svojih pravic in hočejo imeti prihodnost v svojih rokah.

V ojačanje prosvetne organizacije je prav te dni izšla prva številka zveznega glasila. To je »Vestnik«, ki izhaja vsakih 14 dni in ima namen štetneje povezati članstvo. Poroča o kulturnem gibanju, daje nasvete o društvenem prosvetnem delu in skrbi za enotnost pogledov na kulturna prizadevanja. S tem je napravljen nov korak k smotnosti vsega prosvetnega prizadevanja po Primorskem.

Ko govorimo o »Vestniku«, nam omenim tudi Gregorčičovo založbo knjig, ki sicer ni neposredno odvisna od Prosvetne zveze, ki pa vendar kaže prosvetna stremiljenja ljudstva v Primorju. Gregorčičeva založba ima namen izdati prve slovenske knjige v novi dobi. Še letos izidejo tri knjige. Koledar za leto 1946, zbirka ruskih humoresk in drama »Svet brez sovražstva«. Kako ljudstvo želi zdravega čitva, se vidi iz množičnih naročil, ki prihajajo od raznih strani.

Kar bo pa treba čim prej pripraviti, je načrt za kulturno delo v prihodnosti. Brez načrta tudi prosvetno delo ne more napredovati. Res je, marsikje je treba še popravljati ruševine, skrbeti za osnovne pogoje dela, toda misliti je treba tudi, kako bomo najlažje dosegli prosvetne cilje. V ta namen se bo moral napraviti načrt in za njegovo izvedbo se bodo morala pripraviti tudi sredstva. To je stvar organizacije. Prepustiti kulturno delo slučajnim prilikam in osebnim dobri volji ne bo več mogoče, če nam je do dosege velikih ciljev. Vsekakor pričakujemo takega načrta od slovenskega kulturnega središča. Če naj še kaj rečemo o njem, je to, da bo moral zrasti iz življenjskih potreb.

Primorsko ljudstvo, ki se je vedno čutilo eno z vsem slovenskim narodom, čeprav nasilno odtrgano od celote dolgih petindvajset let, bo s takim načrtom prosvetnega dela zopet tesneje povezano z brati in sestrami in bo zaživelo polno kulturno življenje, ki ga je tako pogrešalo doslej.

Jože Pahor.

sledilo, bo zajel obdobje od francoske revolucije do leta 1918, ko se je končala prva svetovna vojna. Kot je predavatelj sam povedal že v uvodu, je bilo oslonjeno predavanje na trditve in izsledke iz dela Edvarda Kardelja — Speransa »Razvoj slovenskega narodnega vprašanja«.

Franciškanska dvorana, ki jo je izbrala Ljudska univerza za svoje prireditve, je bila že ob prvem predavanju zasedena komaj do polovice. Morda bi bilo bolje, ko bi nadaljevali v starem prostoru, mali Filharmonični dvorani.

Prva številka makedonske revije

Izšla je prva številka »Novega dneva«, revije za umetnost, znanost in družabna vprašanja. To je prav gotovo pomemben dogodek v kulturnem življenju Makedonije, saj je to prva revija v makedonskem jeziku, ki izhaja v svetovni makedonski državi. Prav gotovo bo mnogo pomagala tudi pri oblikovanju makedonskega knjižnega jezika.

Uvodni članek z naslovom »11. oktober 1941 i narodni ustanak u Makedoniji« je napisal Lazar Koliševski. Med pesmimi je poema Venka Markovskega »Republika«, Ace Šopova »11. oktobar«, Slavka Janevskega »Nova brazda« in Laze Karovskega »Udarnici«. Povesti »Selankata od Kopačke« Vlade Maleskog-Tala in »Jonc Ivana Točka imata snov iz osvobodilne vojne. V članku »Problemi makedonske literature« analizira Blažo Koneski dejstvo, da predstavlja makedonsko književnost danes v glavnem poezija in ugotavlja, da je eden glavnih vzrokov, zakaj je proza tako zaostala, nezadostno razvit makedonski književni jezik. Dimitar Mitrev piše o borcu makedonske revolucionarne organizacije Dimo Hadži-Dimovem. Objavljenih je tudi nekaj risb in reprodukcij sodobnih makedonskih slikarjev.

Tako prinaša prva številka »Novega dneva« pestro gradivo, originalna dela v prozi in v verzih, dotika se osnovnih umetniških in političnih vprašanj današnje svobodne Makedonije v novi Jugoslaviji. Prihodnje številke bodo razširile krog sodelavcev in zajele vse, ki se zanimajo za umetnostna, znanstvena in družabna vprašanja Makedonije.

Makedoncem, ki vse do osvobodilne vojne niso smeli niti misliti o tem da so narod in še danes nimajo do kraja dograjenega knjižnega jezika, je uspelo, da so prišli v svobodno svetlobo svoje kulturne revije kot Slovenci, ki se imamo radi za najkulturnejše med jugoslovanskimi narodi.

Pišejo nam ...

Gospod, ki noče dati dinarja za Rdeči križ

Čakal sem tovariša v kavarni Union. K sosedni mizi je prisel neki gospod in naročil črno kavo. Natakark mu jo je računal 6 dinarjev in še dinarček pripsevka v Tednu Rdečega križa.

Gospod se je odločno postavil po robu, da ne bo plačal dinarja. Natakark ga je opomnil, da je to njegova dolžnost. Ob tej opombi se je pričel gospod razburjati, da je pobiranja preveč, da je že dal za Rdeči križ, kje naj jemlje denar in da je en sam dinar tudi denar, ki ga je treba zaslužiti, saj ga ne najdeš kar tako na cesti. Odšel je natakarku 6 dinarjev in rekel, naj sicer odnese kavo kar nazaj v kuhinjo. Natakark je vzel 6 dinarjev za kavo in izjavil gospodu, da bo sam plačal zanj 1 dinar, natakark mu je izročil potrdilo Rdečega križa. Gospod potrdila ni hotel sprejeti, češ: natakark zanj ne bo ničesar plačeval!

Ne poznam tega gospoda, zato sem si ga natančneje ogledal. Po vsem videzu sem prepričan, da ni doslej plačal še nič prostovoljnega za Rdeči križ. Zelo rad bi vedel, kje je bil ta gospod pretekla štiri leta. Skoraj ne bi dvomil, da ves čas lepo doma na toplem. Ne verjamem, da je ta gospod videl in doživel bedo slovenskega naroda. Ni videl revščine naših ljudi na Kozjanskem, ne verjame, da so ljudje v Bosni umirali od gladi in da še danes naši otroci izpod Pohorja ne mo-

rejo v šolo, ker so goli in bosi. Ta gospod ne ve, da so tisti, za katere zbira Rdeči križ Slovenije, izgubili vse zato, da lahko gospod danes posedla na toplem in prebira časopise.

Res je, gospod, tudi en sam dinar je denar, ki ga je treba zaslužiti. Vendar tisti, ki lahko plača 6 dinarjev za črno kavo, more in mora dati v Tednu Rdečega križa, ki je samo enkrat v letu, en sam dinarček za to človekoljubno vsenarodno društvo. Naj si gospod vzame za vzgled našo vas pod Pohorjem, ki so jo Nemci dvakrat požgali, ker so ljudje podpirali partizane, pa so ljudje kljub svoji revščini še pripravljeni pomagati. Na listku Rdečega križa, ki ga gospod ni hotel sprejeti, je zapisano: »Zahvala Rdečega križa Slovenije v imenu sirot in vojnič žrtv.« A kakor kaže, bi bilo temu ali onemu treba izročiti listek, kjer bi bilo zapisano: »Ali se ne sramuješ, da se sam izločaš iz slovenske narodne skupnosti?« Ker pa takih listkov nimamo, naj bo to sporočeno po časniku.

Bratstvo ob grobovih

Čitali smo že nekatere tople besede pohvale, ki prihajajo, da slovensko prebivalstvo v posameznih krajih zelo lepo skrbi za grobove padlih borcev. Naj temu pridruživim še svoje pismo:

Mojeva sina so nasilniki ubili na Štajerskem. Zverinsko so se znesli nad njim. Ni jim bilo dovolj, da je bil ob nogo. Se so vsega razmrčarili in ga pobili s pu-

škinimi kopiti. Podrobnosti o tem mučeništvu nam je pripovedovala vdova, mati šestih nedorastlih otrok, ki so ji moža ubili prav takrat kakor našega nepozabnega sina. Ona je vse videla, saj se je pomor vršil komaj kakih 50 korakov od njene hiše.

Ko sva z ženo po »Vestniku Rdečega križa« zvedela, kje počiva najin sin, sva se odpeljala iz Ribnice v Topolšico pri Šoštanj. Ko sva zagledala grob, sva bila do solz ganjena od presenečenja, da vendarle živijo med nami tako plemeniti ljudje. Grob je bil ves v cvetju, okrog njega lučka poleg lučke in po vsem grobu tako lep kras, da ga ni moči opisati. Zamislil sem se ob tem in skienil, da ta primer sporočim slovenski javnosti v pobudo vsem, ki vedo za parti-zanske grobove.

Ko sem se pozneje pismeno zahvalil imenovani vdovi in ji poslal sliko svojega pokojnega sina Toneta, mi je ta zavedna žena med drugim odgovorila: »Ljubi starši in sestra! Kar potolažite se, saj je vaš sin vse preстал na tem svetu za našo boljšo bodočnost. Mi bomo pa za grob zmeraj skrbeli, da ne boste mislili, da je zapuščen. Ako ne boste sina prepeljali na domače pokopališče, mu bomo postavili kamenit spomenik na grob, kakor našemu, čim bo to mogoče. — Joze Delobst, Topolšica 89, pošta Šoštanj.«

Ivan Novak, Ribnica na Dolenjskem.

Po domovini

Domobransko morišče na Barju

Barje spada med one kraje tik Ljubljane, ki je med zasedbo najbolj trpelo od okupatorjev, še prav posebej pa od domačih izdajalcev. Neopisno je bilo njihovo trpljenje po internacijah, Italijani so pobrali skoraj vse moške po Barju in jih uklenjene kot največje zločince odpeljali na Rab. Tam so mnogi pomrli. Nemci pa niso segali le po moških. Kar so dobili in kar jim je ponudil domači izdajalec, so odgnali v nemška taborišča, kjer so mnogi pomrli. Kljub vsem tem grozovitostim, ki so se dogajale po internacijah in ki so vsemu svetu znane, pa ne bi bilo nikoli toliko žrtv, da se niso domači krvotoki lotili svojega zločinskega dela takoj, ko so prišli na Barje. Gotovo bo zadostovalo samo ime Skalar (Frakelj), ki je uganjal vsa najhujša zločinstva dolgo dobo po Barju.

Dne 21. novembra 1943 se je naselila na Barju večja tolpa zločincev pod vodstvom imenovanega rablja. Že tri dni nato je padlo prvih 12 žrtv pod streli in puškinimi kopti teh zločincev. Najbolj žalostno pri vsem tem je, da so bili glavni pomočniki zloglasnega Skalarja domačini iz bližnje okolice. Nekateri teh so bili prej nekaj časa pri partizanih in so jim bili tedaj znani vsi domači politični delavci, ki so pomagali partizanom. Ni čudno, da so zločinci kmalu pobrali večino teh domačincev.

Tam južno pod Črno vasjo na Barju se razprostira široka ravan imenovana Koslerjeva gošča. Še pred 25 leti je bilo to zemljišče res sama gošča, porasla z nizkim grmičevjem; tu in tam pa se je svetila iz grmovja breza. Drugovale so brezam redke smreke. Domačini so dobili precejšen del tega sveta v last ter so svet spremenili v polja in travnike. Je še nekaj hektarov grmičastega sveta. Kultiviran svet je prepečen z odtoknimi jarki. Svet leži oddaljen od bivališč. In ta svet so si izbrali zločinci za svoja grozodejstva. V jutranjih urah so okoličani slišali regljanje streljnic — zopet novi zločini. Vrstili so se dnevi, tedni, meseci — vedno ista strašna jutranja posem. »Kje je naša mama?« — »Kje je naš ata?« — Mož, sin, hči — kar po vrsti so izginjali. Tihno so se pri-

kradli ljudje prej imenovanim krajem ter v jarkih samo za silo pokrite našli svoje. Kakšni so bili ti mrtveci? Izmalčeni, z žico zvezani, strelji v vrat... Pa saj nismo smeli blizu. Kaj kmalu smo kljub vsem prepovedim čuli o strašni resnici: naši dobri, najboljši domačini leže pobiti v teh jarkih.

Mestni pogrebni zavod je hotel nekaj teh mrtvecev s sodelovanjem zdravniške komisije izkopati in jih prepeljati na pokopališča. Toda zločinec Skalar jih je prepodil in jim zagrozil, da jih bo postrelil. Poiznili so se jarki, množile se gošče na Koslerjevem. Do danes je bilo najdenih in po večini izkopanih 62 žrtv, pobitih na Koslerjevem. Niso pa odkrili vsa grobišča, kajti še mnoga mati išče svoje otroke, ki jih je ugrabil Skalar. Prihajajo vprašanja in poročila, iz katerih je mogoče razbrati, da so na Barju še neodkrita grobišča.

Da bi se nekoliko oddaljili spominu teh žrtv, se je zbral odbor pod vodstvom tovariša Matije, ki je sklenil postaviti dostojen spomenik žrtvam. Začel pa so se oglašati tudi drugi z Barja in iz bližnje okolice, ki so izgubili svoje tude drugod. Tako se je število 62 povečalo na 351. V tem številu pa niso všteti pogrešani in drugi.

Tako se tedaj Barjani in okoličani pripravljamo, da bomo v nedeljo 25. novembra odkrili spomenik 351 žrtvam. Spomenik je na kamnitem podstavku iz podpeškega marmorja. Prav taki so trije stebri, simbol, naš Triglav. Na srednjem je zvezda, znamenje zmage. Vzdano je bakreno sroce, na katerem so vtisnjena imena nekaj padlih; ostala imena bodo izklesana pozneje na posebnih kvadratih. Ako se na izlanski cesti pri kilometrskem kamnu 6 obrneš proti zapadu in greš po kolovozni poti še en kilometer, prideš do tega spomenika.

Blagodat naše svobode čutimo že sedaj, toda naši znanjci bodo šele znali ceniti to, kar so nam pridobili naši heroji, kar so nam pridobili naši mučenci s svojo krvjo. Vsi, ki čutite z nami in ki vam kolikšak čas dopušča, udeležite se v nedeljo odkritja spomenika 351 žrtvam na Barju.

FILMSKO PODJETJE DFJ — DIREKCIJA ZA SLOVENJO

DANES PREMIERA sovjetskega vohumskega filma

»DVOBOJ«

v KINU UNIJ ob 17. uri.



Okraseno volično Podkosta pri Novem mestu

STRAŽIŠČE V POMOČ BITNJAK

Krajevni odbor Str. Bitnje je prejel 16. t. m. od podružnice ESZDNJ tovarne »Tekstilindus« v Stražišču 1.500 din podpore družinam padlih partizanov in največjim sirotam kraja. Znesek so delavci in nameščenci tovarne prihranili z udarniškim delom ter ga podarili onim, ki so bili najbolj prizadeti v domovinski vojni. Delavci in nameščenci tovarne »Tekstilindus« so se že drugič pomnili žrtv pobesnelega okupatorja in dokazali z dejanji svojo zavednost. Krajevni odbor jim sporoča zahvalo z iskreno željo, da bi lepa gesta naša pobudo tudi v drugih obratih; kajti le po poti samopomoči bomo prebrdili težave in doživeli skorajšnje lepše čase.

IZ SV. PRI GROBELNEM

V nedeljo 4. t. m. so nas člani krajevnega odbora Grobelno počastili z uprizoritvijo vesele igre »Radikalna kura«. V polni dvorani šentvitskega gasilskega doma se je vpriporitev imenitno obnesla in so igralci želi popoln uspeh. Posebno lepo so bile med odmorom podane tudi pesmi bivšega dachauskega interniranca, premljane na kitaro. Hvalavredna je požrtvovalnost vseh igralcev s predsednico AFŽ na čelu. Dobiček je namenjen Miklavževi obdaritvi v vojni osirotele deca.

INSERENTE opozarjamo

da sprejema oglašni oddelek

male oglase do pol 12. dopoldne,

razne objave, notice in večje inserate do 12.,

nujne osmrtnice pa do 17. ure

za katere žele, da bodo še isti dan objavljeni.

Vse one, ki želijo oglaševati v NEDELJSKI ŠTEVILKI,

prosimo, da prinesejo oglase že med tednom.

Ob sobotah so uradne ure za stranke do 12.

Oglašni oddelek »Slovenskega poročevalca«,

Šelenburgova 3.

Mali oglasi

JAVNA BORZA DELA

LJUBLJANA — DELAVSKI DOM

potrebuje za poljsko delo, kakor tudi za obnovitvena dela v naši industriji sledeče delovne moči: 4 hlape, 1 pečarja, 5 minerjev, 1 kleparja, 8 orodnih kovačev, 2 stavbna ključavničarja, 1 železlar, 1 strojna ključavničarja, 1 čiščarja, 4 radiotehnikarje, 2 polistična mizarja, 2 lesostrugarja, 1 stavbna mizarja, 4 tkalce za piš in baržun, 1 samostojnega delovodja čevlarske stroke, 1 presilvalca podplavov, 2 krojača, 56 zidarjev, večje število delavcev za obnovitvena stavbna dela, 24 tesarjev, 1 kleparskega vajenca, 1 vajenca za dežnike, 1 steklarskega vajenca.

SLUŽBE iščejo

FRIZERKA, provrstna, s večletno prakso, išče službo. Pisemne ponudbe na borzo dela pod »Prvo vrstino«. 16.983-1
FRIZERKA, provrstna, išče službo v večjem salonu. Naslov v Javni borzi dela. 17.097-1
DEKLE z gospodinsko šolo išče mesto v kuhinji, pomagala bi tudi v gostilni kjer koli. Naslov v Javni borzi dela. 17.094-1
ABSOLVENT abt. trg. tečaja, vešč vseh pisarniških, knjigovodskih in trgovskih poslov, išče službo pri kakršnem koli trgovskem ali industrijskem podjetju. Najrajši v Ljubljani. Naslov v Javni borzi dela in pri ogl. oddelku »Slov. por.« pod »Vestene«. 17.082-1
ZAGAR išče službo na venciljani, naj si bo kjer koli. Naslov v Javni borzi dela. 17.076-1
KLER NIMAM STANOVANJA, želim si imeti službo. Izven sem trgovine, strojarstva, vešč strojarstva usnja in govilnih jermenov, veziran v gumijasti stroki: tehnični prešani artikli, tehnične čevli, blaginje in valjarni, zmnožen vseh pisarniških del, in vodstva oddelkov. Kdor mi more nuditi stanovanje, naj pošlje ponudbo na naslov: Vladimir Brezar, tehn. uradnik, Jugoslovanske tvornice gume, Kranj. 17.069-1
PEVOVODJA-ORGANIST s srednješolsko izobrazbo, zmožen pisarniških del, išče primerne zaposlitve. Naslov: Stane Svoboda, Suha, Škofja Loka. 17.059-1

SLUŽBO dobe

IZURJENO PLETILJO sprejemam takoj. Naslov na borzi dela. 16.701-2
DVA IZUCENA PEČARSKA POMOČNIKA, zmožna tudi drugih keramičnih del, za novo službo. Pisemne ponudbe na borzo dela in pri ogl. oddelku »Slov. por.« pod »Vestene«. 16.626-2
TEHNIKA za konstrukcije strojev, orodjarje za izdelavo in popravilo, ključavničarje, mizarja, tesarja, zidarja sprejemamo za obnovitvena dela v tovarni. »Sava« d. o. z. o. z. kovinska galvanizacijska industrija, Jesenice. 16.843-2
STROJNEGA KLJUČAVNICARJA, železostrojarja sprejemamo. Nastop takoj. Naslov v Javni borzi dela. 17.116-2
DEKLE po možnosti nad 25 let, ki zna nekoliko kuhati in opravljati druga hišna dela, sprejemam takoj v gostilniško kuhinjo proti dobri plači. Naslov v borzi dela. 16.626-2
MIZARSKEGA POMOČNIKA sprejme za stalno službo Kržižarsko, Vrhnika, Idrijska 2. Lahko tudi mlajša moč. 17.054-2

P R O D A M

RAJAV, NOSEN KRZENEN PLAŠČ, za srednjo postavno, prodam. Naslov v pod. »Slov. poročevalca«. Celje. 16.724-5
PREPROGO 3x2 m. vozilno, prodam. Na ogled v trgovini »Umetnost«, Kolodvorska ulica 30. 16.977-5
NOVO KLAVIRSKO HARMONIKO, 120 basov, 2 registra, prodam. Jamnik, Malgaševa 12. 16.982-5
MADE PAPIRE po ugodni ceni prodam. Naslov v ogl. odd. »Slov. por.« 17.002-5
TRJE GLOBOKI OTROŠKI VOZICKI, rabljeni, naprodaj od 800 do 1500 din komad. »Ogled«, Mestni trg 3. 17.003-5
OGLEDJE S IZLOBO KOMISIJSKE PRODAJE »SERVIS BIRO« Šelenburgova 4, tel. 21-49. 26-9
DEKLE PLETERINO, nepremotljivo, za srednjo moško postavno, prodam. Naslov v ogl. odd. »Slov. por.« 16.988-5
PREČIZNA TEHTNICA, 1000 g. karbid, motor 5,5 K.s. in nov tehniški aparat ugodno naprodaj. »Metalica«, G. spovetska c. 16, nasproti Delavskemu domu. 17.006-5
PISALNI STROJ Underwood naprodaj. Vprašati: Tavcarjeva ulica št. 6/III. desno. 17.024-5
BLAGO ZA MOSKO OBLEKO, z vso podlogo, predvino, prodam. Naslov v ogl. odd. »Slov. poročevalca«. 17.035-5
ZABOJE ZA SELITEV, rešo na elektriko, pocinkano kopalno banjo, umivalno cmaro z brušenim ogledalom, prodam. Tyrševa c. 17/III. desno. 17.033-5
ČEN ZENSKI PLAŠČ, moško drap obleko, škornji, črni, št. 40, naprodaj ali v zamenjavo. Naslov v ogl. odd. »Slov. poročevalca«. 17.040-5

ZAHVALA

Vsem tov. prijateljem in znancem, ki ste v tako velikem številu spremili na zadnji poti našega borca

Franca Kotarja - Rika

se prisrčno zahvalujemo. Posebno zahvalo smo dolžni uslužbencem Pivovarne Union za pomoč pri prevozu, za podaritev venca in številno udeležbo pri pogrebu. Pevskemu društvu iz Trzina za žalostinke in tov. borcem za njihovo požrtvovalnost, ki so jo izkazali, do njega in nas vseh, izrekamo prisrčno zahvalo. Isto zahvalo smo dolžni SKOJ-u in ZSM za podaritev vencev.

Se enkrat vsem prisrčna hvala.

žalujejo: ŽENA, SIN, MAMA, SESTRI in ostalo sorodstvo

žalujejo: ŽENA, SIN, MAMA, SESTRI in ostalo sorodstvo

žalujejo: ŽENA, SIN, MAMA, SESTRI in ostalo sorodstvo

žalujejo: ŽENA, SIN, MAMA, SESTRI in ostalo sorodstvo

žalujejo: ŽENA, SIN, MAMA, SESTRI in ostalo sorodstvo

žalujejo: ŽENA, SIN, MAMA, SESTRI in ostalo sorodstvo

žalujejo: ŽENA, SIN, MAMA, SESTRI in ostalo sorodstvo

žalujejo: ŽENA, SIN, MAMA, SESTRI in ostalo sorodstvo

ZENSKO KOLO, dobro ohranjeno, prodam. Švabje, Dravje. Za krajem št. 14. 17.052-5
DVE OMARI za obleke prodam. Naslov v ogl. odd. »Slov. por.« 17.067-5
TOČNO STENSKO URO in otonano 083-dm. Dogan, Rimska c. 2/II. 17.085-5
DVE KROMATON HARMONIKI prodam. Avgust Stanko, Celovška c. 56/I. Ogled dnevno od 12. do 16. 17.080-5
SPORTNE CEVLJE, ženske, črne in rjave, št. 36, 37-38, in salonnarje prodam. Naslov v ogl. odd. »Slov. por.« 17.055-5
ZELEZNO OTROŠKO POSTELJICO, dobro ohranjeno, prodam. Verovškova št. 15, Detiček. 17.053-5
ELEKTRICNO PEČ prodam. Stražišče 412, pri Kranju. 17.068-5
ZELEZNO PEČ, dobro ohranjeno, visoko 112 cm, ter 6 m cevi za peč prodam. Naslov v ogl. odd. »Slov. por.« 17.064-5
RADIONE, 7-1, super, popolnoma nov, zadnji model, prodam. Ogled od 13. do 15. ur. Naslov v oglašnem oddelku »Slov. poročevalca«. 17.070-5
6-CEVNI RADIO »Minerva«, v odličnem stanju, glas krasen, pametna cena, prodam. Naslov v ogl. oddelku »Slov. por.« 17.079-5
RADIO »TELEFUNKEN 4+1, star, tipa, prodam. Krakovski nasip 26, pritličje, levo. 17.086-5
RADIOAPARAT znamke »Blaupunkt« prodam. Površetova 31. 17.101-5
ELEKTRICNI GRAMOFON za priključek na radioapar, skoraj nov, prodam. Beriš, Rimska c. 13. 17.102-5
RADIO, 6+2, super, z jeklenkami, magično oči, odlični sprejemnik, ugodno prodam. Brivnica, Kopitarjeva ulica št. 1. 17.072-5
RADIOAPARAT znamke Lorenz 4+1-čevni, nov, prodam. Na ogled 22. in 23. t. m. od 12-3. pri mizarstvu Benedik, Stražišče 192, pri Kranju. 17.062-5
RADIO HORNPHON REX, 5-čevni, prodam. Ogled od 13.-14., Sv. Petra cesta št. 21/I. desno. 17.043-5

K U P I M

MOSKO IN ZENSKO PERILO, visoke otroške čevlje, gojenca rjube, kapne in druge predmete stalno kupujem. ALOJZIJA DRAME, Ljubljana, Galusova nabrežja št. 29. 14.173-6
POZOR! Kupujem in prodajam rabljene čevlje, zamenjajem manjše in večje stvari. Alojz Klavžar, Vošnjakova št. 4. 16.675-6
MOSKE, ZENSKO IN OTROŠKE OBLEKE, stare, čevlje, perilo, posteljino, odevje, žimnice, blazine, rjuhe in vse ostale predmete stalno kupuje Marija Golob, Ljubljana, Galusova nabrežja št. 29. 17.016-6
VSAKO DOBRO SLOVENSKO IN TUJO KNJIGO kupi knjigarna Janez Dolžan, Ljubljana, Stritarjeva 6, Tel. 44-24. 28-6
LJUBLJANSKI ZVON, posamezne letnike ali mesečnike kupim. Ponudbe na ogl. odd. »Slov. por.« pod »Lj. Zvon«. 23-6
SIVO RJAVE ZAJČJE KOZICE, dobro strojene, kupim ali dam v zamenjavo bele, lepe za otroški plašček. Klendek, Postojnska 69. 17.030-6
SIVAJNI STROJ kupim. Franc Žerovnik, Sv. Valburga 23, p. Smlednik. 17.029-6
AVTOMOBILE, luksuzne, vseh znamk, v dobrem stanju (tudi brez gum) kupim. Ponudbe na ogl. odd. »Slov. por.« pod »Avtomobili«. 17.025-6
LOVJSKO PEČKO s 3 grelci kupim. Skalčni, Stari trg 28/II. 17.049-6
STROJ ZA TOČENJE MEDU kupim. Anton Globokar, Tržaška 4. 17.077-6
CIRKULAR ZA REZANJE DRV kupim. Po možnosti na benčinski ali tatni prodam. Naslov na pod. »Slov. por.«. Novo mesto. 17.074-6
CRNO SVILENO BLAGO za halje kupim. Naslov v ogl. odd. »Slov. por.« 17.095-6
SIVAJNE STROJE kupi trdnica »Promet«, nasproti Kržižarske cerkve. 17.093-6
ELEKTRICNO PEČKO s 3 grelci kupim. Ponudbe na ogl. odd. »Slov. por.« pod »Pečake«. 17.092-6
RADIO, dobro ohranjen, na baterijo; pisalni stroj in sivalni stroj kupim. Ponudbe s ceno je poslati na naslov: Josip Senica, Trnovo, p. Sevnica. 17.106-6
STARE SIPE, kose, širina 28 cm, kupim večjo količino. Šiška, Pod hribom št. 40. 17.084-6
KUPIM RADIOAPARAT (judski sprejemnik) nemške znamke, brez žarnice, dobro ohranjen. Ponudbe z navedbo cene na Jože Jakun, Bobovk 2, pošta Kranj. 17.065-6

Zahvala

Podpisani smo zavarovali svoje imetje pri ZAVAROVALNEM ZAVODU SLOVENIJE s tem, da smo se podpisali na »vpisne pole« in plačali na račun bodoče premije din 30. Po vpisu nas je zadela požarna škoda. ZAVAROVALNI ZAVOD SLOVENIJE je škodo takoj ugotovil in ocenil ter izvršil izplačilo v višini dejanske vrednosti pogorelih stvari. Za pošteno in popolno odškodnino se s tem javno zahvalujemo in priporočamo našo domačo slovensko zavarovalnico vsem gospodarjem. TAVČAR IVANKA, Kranj, Zoisova c. št. 15; BENKOVIC ANTONIJA, Kamnik, Novi trg št. 12; TURŠIČ ANTON, Brezovica št. 9, p. Borovnica; NOVAK JOŽEF, Pleše št. 8, p. Šmarje-Sap; JESIH VALENTIN, Pleše št. 6, p. Šmarje-Sap; CERKVENO PREDSTOJNISTVO, Dob pri Domžalah, REŠEK JANEZ, Kamna gorica 19, pri Radovljici, MLAKAR FRANC, Sv. Lovrene na Dravskem polju, LESJAK FRANC in JULIJANA, Sv. Miklavž 12, p. Sv. Jurij ob Taboru, VEHR ALOJZIJA, Brekovec št. 10, p. Žiri, KOBAL MARTIN in HELENA, Požeg št. 12, p. Rače pri Mariboru, TOMSIČ JOŽE, Dol. Podpoljane št. 4, p. Ortnek, KELHAR FRANČIŠKA, Zg. Sušica št. 76, p. Bizeljsko.

ZAVAROVALNI ZAVOD SLOVENIJE

je osnovan iz bivše Vzajemne zavarovalnice in je prevzel vsa njena zavarovanja. Zglasite se takoj pri naših zastopnikih in si zagotovite naše jamstvo za primer požara. S podpisom na »vpisni pole« in plačilom din 30 na račun bodoče premije si še vedno lahko zagotovite popolno kritje.

Podružnica:

Maribor

Orožnova ul. 8

Telefon 29-80

Centrala:

Ljubljana

Miklošičeva c. 19

(palača bivše Vzajemne zavarovalnice)

Telefon 37-76, 37-77

Podružnica:

Celje

Vodnikova ul. 2

(palača Ljudske posojilnice)

Z A M E N J A M

PRODAMO ZREBETA in zamenjamo dva konja. Zglasiti se: Viška cesta 60, od 10.-11. 17.023-7
GUMIJASTE SKORENJČKE za na čevlje št. 30 zamenjam za enake št. 26. Naslov v ogl. odd. »Slov. por.« 17.039-7
ZENSKO KOLO, skoraj novo, zamenjam za dober radio. Valjavčeva ul. 19, pritličje, Kolezija-Trnovo. 17.038-7
CIRKULARKO v premeru 60 cm zamenjam za protivrednost. Naslov v ogl. odd. »Slov. poročevalca«. 17.061-7
DEKLIŠKI DEZNI PLAŠČ, za močno postavno, zamenjam za protivrednost. Poizve se: Jernejeva 6, Šiška. 17.104-7
TEŽKO KRAVO zamenjam za mlekarico, event. mazilko doplačam. Marija Kogovšek, St. Vid št. 71. 17.069-7

P O S E S T

ZAMENJAM HIŠO z vrtom v Laškem blizu kopališča in kolodvora ob glavni cesti z enakoj v Celju. Pojasnilo se dobi v Prešernovi ulici 15, v trgovini Šumer, Celje. 16.526-8
VEČ NEPREMIČNOSTI zamenjamo, za svoje stranke kupimo več parcel in hiš, prodamo več manjših stavbnih parcel. »Realiteta«, Prešernova 54/I. 16.958-8
LEPO STAVBNO PARCELO za Bežigrad dom prodam. Ponudbe na ogl. odd. »Slov. por.« pod »Rabim denar«. 17.027-8
LEPO VILO z velikim sadnim vrtom pri Kamniku prodam. Ponudbe na ogl. odd. »Slov. poročevalca« pod »Pogled na planine«. 17.026-8

V N A J E M

NJIVO OB TRŽAŠKI CESTI, blizu tobačne tovarne (dve stavbni parceli), dam v najem za 1946. leto. Pojasnila vsak dan od 11. do 14. Rožna ulica št. 9/II. 17.034-9

R A Z N O

OTVORITEV TEHNIČNE PISARNE, konsolena, ocene in proračuni vseh v stavbno stroko spadajočih del, obratni; prevzame nadzorstvo, projektiranje, zgradb in prezidavanj, posreduje nabavo in prodajo vseh v stavbno stroko spadajočih predmetov in materialov ter posreduje nakup, zamenjavo in prodajo stavbišč in drugih zemljiških parcel in posestev. Srečko Kogelj, Idrijska na ulica 18. 16.828-14
SIV SALONAB, semš, sem izgubila 19. t. m. v mestu. Pošten najditelj naj mi ga vrne na ogl. oddelku »Slovenskega poročevalca«. 17.028-14
DENARNICA, se je izgubila 19. t. m. zvečer na cesti od Logatca do Ljubljane. Zaradi važnih dokumentov prosim najditelja, da jo vrne proti nagradi na naslov osebne izkaznice, ki se nahaja v denarnici. 17.036-14
LESNA ZADRUGA V BEGUNJAH pri Cerklju opozarja osebo, ki ima v shrambi elektromotor 15 K.s., ki je last »Lesne zadruge«, da ga takoj vrne, da bo mogla takoj spraviti v pogon zadrugo žago. Elektromotor je dal v shrambo Jože Kranjc, takratni poslovodja L. Z. v B. nekemu v Cerklju v prvi četrtini leta 1945. 17.047-14
IZGUBLJENO KOLO št. 207.964 se dobi pri Vogricu, Sreška 22, Šiška. 17.060-14
IZGUBILA sem osebno izkaznico na R. Martina Sekač, št. 7453, Poštenega najditelja prosim, naj vrne legitimacijo v podružnici »Slov. poročevalca«. Novo mesto. 17.075-14
IZGUBILA SEM POROČNO PRESTAN, graviran s A. Z. 28. 10. 14. iz Knezev. v Cernetovu. Prosim poštenega najditelja, da ga proti nagradi vrne v Knezevo ul. št. 35. 17.117-14
20. NOV. ZVEČER SEM NASLA na Vodo-vočni cesti denarnico s 500 din. Kdor jo je izgubil, naj se javi pri Mileni Tržar, teč. gimn. II. razr. Bežigrad. 17.114-14
IŠČEM PRIJATELJA-LOVCA za kamniški okraj. Naslov pustiti na ogl. oddelku »Slov. por.« pod »Skupaje«. 17.109-14
ROKAVICA, moška, siva, desna, izgubljena. Prosim najditelja, da jo odda v ogl. odd. »Slov. por.« 17.099-14
TOVARIS, vrnivše se iz Rusije prosim, da mi proti povratni stroškov sporoče, če vedo o usodi Avgustina Rozmana. 28. avg. 1926. Pristno, izgovor, ziran v nemško vojsko, vojna pošta 28.362 C. Izgubil se med Krakovom in Jasno. Viljem Rozman, Naklo 36, pri Kranju. 17.063-14

P O I Z V E D B E

NEKI TOVARIS je letos v mesecu juniju pripovedoval pri »Zlati kapljici« v Beogradu, da je govoril z Bogdanom Krajinom, ki je bil v J. A. 5. bat. I. krajiške brigade v Sremlu ujet od Nemcev, nazadnje kot ujetnik v Zagrebu. Prosim tovariš, ki bi kaj o njem vedel, naj javi na naslov: Rodbina Krajnc, Poljčane, p. Maribor. 16.860-15
PROSIM VSAKOGAR, če kaj ve, kje je Franc Poznič, roj. 24. III. 1907, v Trbovljah, pristojen v Bočno pri Gorjem gradu, da mi sporoči proti priložni stroškov. Terezija Poznič, Gmajna 6, p. Ceremuče. 17.071-15
BENO VAJDIČ, roj. 24. III. 1928, stanujoč v Tacnu, je pogrešan. Bil je kurir na gorenjskem voj. področju. Farji potok. Od novembra 1944 manjka vsaka sled. Prosim tovariše, ki bi kaj vedeli, da sporoče njegovim staršem: Ludovik Vajdič, Tacen, St. Vid nad Ljubljano. 17.081-15
POZOR! Avgust Turel, partizan z Gorškega, roj. 22. VII. 1907, ob koncu oktobra 1944 služil pri Guberski brigadi, tedaj v Bel Krajini. Kdor bi kaj vedel o njegovi usodi ali za njegov grob, ga prosimo, naj sporoči na naslov: Franc Turel, Volčja draga št. 333, pri Gorici. 17.090-15

KAVNE NADOMESTKE

slajene in neslajene

ZACIMBE

vseh vrst

razpošilja

Pražarna »Žito«, Karlovac

ZAHTEVAJTE CENIK!

Kupimo 6-čevni GW

RADIO APARAT

najrajši Telefunkon GWk (za isto- smerni tok 220 voltov). Ponudbe na ogl. odd. »Slovenskega poročevalca« pod »Dobro sprejemc«.

OGLAS!

TRAFIKANTOM — KNJIZNIM ZAVODOM IN DELODAJALCEM!

Zavod za socialno zavarovanje, filijala v Celju, vabi vse tov. trafikante, knjižne zavode v celjskem okrožju, da pismeno ali ustno izjavijo, če hočejo prevzeti prodajo tiskovin za zavod z 20% popustom. To naj store čimprej!

Delodajalce obveščamo, da se tiskovine Zavoda za socialno zavarovanje, filijale v Celju, dobijo odslej pri knjižnih zavodih in trafikantih!



Zastopnik za Jugoslavijo JULY MAYER, Trst, Piazza della Borsa 3

Sorodnikom, znancem in prijateljem naznanjamo, da je umrl v starosti 73 let naš dobi oče, soprog

Dermastja Ivan

Pogreb blagega pokojnika bo v četrtek 22. t. m. ob 10. uri iz St. Vida na pokopališče.

Ljubljana, St. Vid, Stanežiče 20. novembra 1945.

Žalujejo: Cecilija, soproga; Ivan, Jože, Stefan, Stanko, sinovi; Ivanka, Julka, hčere in vnuki.

Za svobodo in boljše bodočnost slovenskega naroda je daroval svoje življenje v 20. letu starosti naš naj ljubljeni edini sin

VLADIMIR VOVČKO

namestnik bat. komisarja, podporočnik V. prekomor. brigade

Padel v borbi 18. aprila 1945.

Iz njegovega začasnega počivališča v Črmošnjicah ga pre- peljemo v Ljubljano.

Pogreb našega nepozabnega Vladka bo v soboto 24. novembra ob 16. z žal, kapelice sv. Antona, k Sv. Križu.

Ljubljana, Dobrova pri Rajhenburgu, Stražgojnika.

Žalujoča mati in oče ter ostalo sorodstvo.

ZAHVALA

Iскreno se zahvaljujemo vsem, ki ste našega pretjubega nepozabnega

FRANCETA-FRENKA HMELJA

v tako častnem številu spremili na njegovi zadnji poti in mu poklonili toliko vencev in cvetja. Enako se zahvaljujemo gosp. župniku in glasbenemu društvu za spremstvo do njegovega poslednjega doma.

Radeče 29. novembra 1945.

Globoko poizte rodbine: HMELJ, MAJER, ŠIRCA

Tužnim srcem javljamo, da nam je tragično umrl naš ljubljani brat, stric in zaročenec, gospod

KREČ MIRKO

URADNIK NA MINISTRSTVU

Pogreb našega ljubljene Mirka bo v četrtek, dne 22. novembra ob 4. popoldne iz žal, kapelice sv. Jožefa, na pokopališču pri Sv. Križu.

Ljubljana, Zagreb, Beograd, dne 21. novembra 1945.

Žalujejo družine:

KREČ, URBANČIČ, TERSEK, in zaročenka ELZA

Vsem, ki ste ga poznali, naznanjamo, da je danes leto dni, od kar smo izgubili našega nepozabnega sina, brata, strica in sva- ka, tovariša

ŠUŠTARJA JAKOBA-IZTOKA

podporočnika in namestnika politkomisarja I. č. II. bat. Prešernove brigade

Zadet od zločinske roke, je padel v Knapah pri Bukovci tik pred osvoboditvijo rodnega kraja. Od tam smo ga 26. novembra 1944 prepeljali domov in ga na domačem pokopališču položili v prerani grob.

Želzniki so se tedaj prvič lahko svobodno zbrali ob krsti borca ter se ob govoru njegovih tovarišev in pesmi domačih pevcev nepisano ganljivo poslovili od njega.

Želzniki-Škofja Loka dne 22. novembra 1945.

Žalujejo: Jakob in Ivana, starši; Vinko, Janez, brata; Ivanka, Marija, Angelca, Zina, sestre in ostalo sorodstvo.

K Bogu je odšel naš dragi

Ludovik Bevka

profesor · duhovnik

Pogreb se bo vršil iz njegovega rojstnega doma v Brežah pri Ribnici na pokopališču k Sv. Križu v petek 23. novembra ob 9.

LJUBLJANA, BREŽE, LAPORJE, VINCE, BLOKE, SLATNIK, MARIBOR, AMERIKA dne 20. novembra 1945.

Njegovi najdražji.